

TUUSULAN TUUSKOTO

Rakennushistoriaselvitys

16.10.2024

TILAAJA

Tuusulan kunta, Kaavoitus
PL 60 (Moukarinkuja 4C), 04300 Tuusula
Yhteyshenkilöt Miia Nätyнки ja Riitta Laurila

KONSULTTI

Sitowise Oy
Vuolteenkatu 2, 33100 Tampere
Puh. 0207476000
etunimi.sukunimi@sitowise.com

Kaisu Tervo / Projektipäällikkö ja laatiminen
Anselmi Moisander / laatiminen
Minna Halonen / laadunvarmistus
Valokuvat Sitowise 13.6.2024 Kaisu Tervo ja Anselmi Moisander, jos ei toisin mainita.
Otsikkosivun kuva: Ilmakuva Tuuskodon alueelta 2020-luvulta;
Lähde: Kaavoitus Tuusula. [29723.pdf \(tuusula.fi\)](#) s. 9

Sisällysluettelo

1	Perustiedot	5
2	Johdanto	6
2.1	Selvityksen taustat	8
2.1.1	Aiemmat selvitykset ja lähteet.....	9
2.1.2	Tunnistetut arvot ja suojelutilanne	9
2.2	Kaavoitus	11
2.2.1	Maakuntakaava	12
2.2.2	Yleiskaava.....	12
2.2.3	Asemakaava.....	14
3	Rakennuspaikan historia.....	15
3.1	Kaava-, pihapiirin ja puutarhan historia	20
3.1.1	Toimenpiteet 1930-luvulta 1950-luvun loppuun	20
3.1.2	1960-luvun toimenpiteet.....	25
3.1.3	1980-luvun toimenpiteet.....	29
3.1.4	Toimenpiteet 1990-luvulta eteenpäin	35
4	Rakennushistoria	39
4.1	Arkkitehdit.....	39
4.2	Tuuskoto kontekstissaan.....	43
4.2.1	Kunnalliskotivaihe	43
4.2.2	Vanhainkotivaihe	45
4.2.3	Vanhainkodista palveluasumiseen	47
4.3	Rakentumisen vaiheet ja käyttöhistoria	48
4.4	Keskeiset muutokset	56
4.5	Muutoskaaviot.....	57
5	Nykytila.....	62
5.1	Rakennus osana ympäristöä.....	62
5.2	Pihapiiri	64
5.3	Rakennus	73
5.3.1	Ulko	74
5.3.2	Sisätilat	81
5.4	Rakenteet	91
6	Arviointi ja ominaispiirteet	92
6.1	Historialliset (sosiaalihistoria, jatkuvuus)	92
6.2	Rakennushistorialliset (moderni rakennusperintö, kerroksisuus)	93
6.3	Ympäristöarvot (maisemakokonaisuus)	93
7	Rakennuskannan säilyneisyys ja merkittävyys	95
8	Pihapiirin ja kasvillisuuden säilyneisyys.....	97
9	Lähteet.....	98
9.1	Painetut lähteet	98
9.2	Painamattomat lähteet	98
9.2.1	Verkkolähteet	98

9.2.2	Arkistolähteet	99
9.2.3	Verkkoarkistolähteet	99

1 Perustiedot

Kohde	Tuuskoto on Tuusulan entinen vanhainkoti.
Rakennusvuosi ja suunnittelija	1933 Arkkitehtuuritoimisto Axel Mörne 1960 Arkkitehtuuritoimisto Elsi Laisaari 1981 Arkkitehtitoimisto Into Pyykkö Oy
Alkuperäinen käyttötarkoitus	Kunnalliskoti
Muut käyttötarkoitukset	Kunnantalo, kesään 2025 asti työterveys ja kunnan ICT-palvelut
Omistus ja hallinta	Tuusulan kunta
Laajuustiedot	8 707 m ²
Asemakaava	1981
Suojelutilanne	ei suojeltu
Merkittävimmät muutokset	1996

Lyhenteet

RKY	Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö
MV	Museovirasto
MML	Maanmittauslaitos
RVA	Tuusulan kunnan rakennusvalvonta

2 Johdanto

Tuuskoto sijaitsee Tuusulanjärven rannalla noin 2 km Hyrylän ydinkeskustasta pohjoiseen päin. Tuuskodon ympäristö on puistoa ja rakennuskokonaisuus rajoittuu lännessä Tuusulanjärveen sekä Kotorannanpuistoon. Lähellä sijaitsee myös golfkenttä. Tuuskodon itäpuolella on perinteinen rantaa seuraava Kirkko- ja Rantatie sekä uudempi Järvenpääntie.

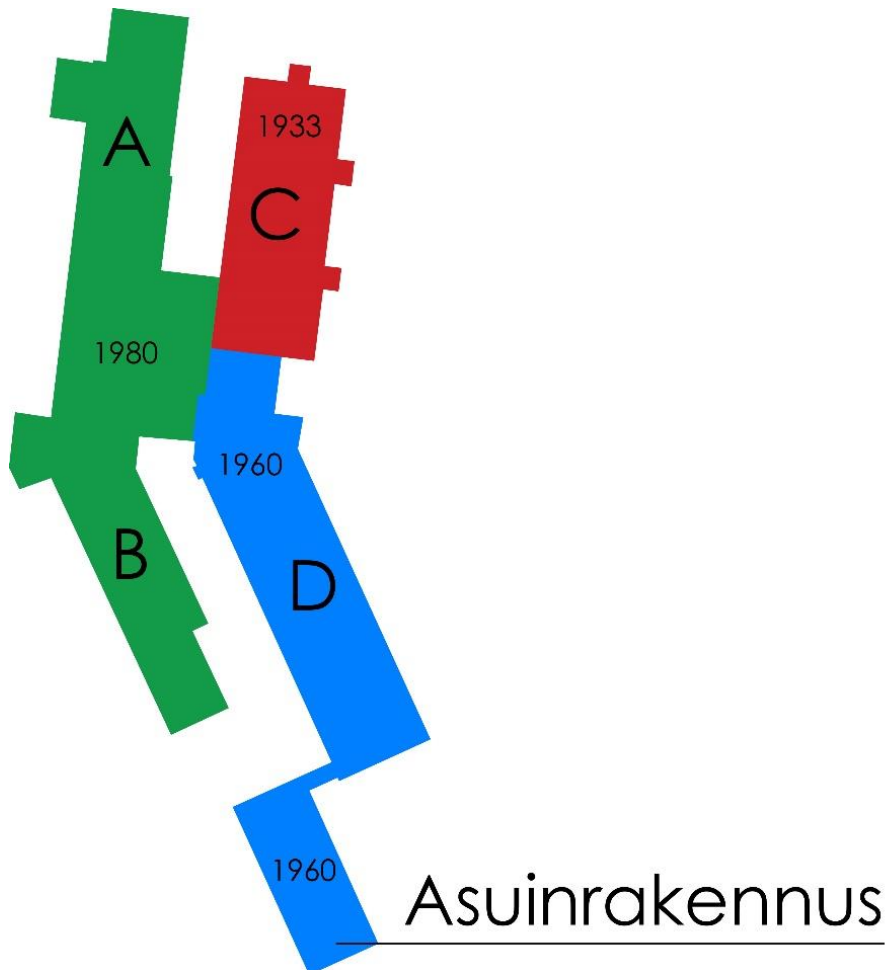

Kuva 1. Tuuskodon sijainti rantatien varrella. Lähde: kartta.tuusula.fi

Tuusulan kunnalliskodin vanhin C-osa valmistui vuonna 1934. Se on aikaudelle tyypillinen kolmikerroksinen aumakattoinen ja rapattu tiilirakennus. Ensimmäinen laajennus, D-osa rakennettiin vanhan osan eteläpuolelle 1960-luvulla. Näiden lisäksi 1980-luvulla Tuuskotoa laajennettiin A- ja B-osin rakennusten taakse 2-kerrosta. Kokonaisuutta on näiden jälkeen vielä peruskorjattu laajasti. Vuodesta 2019 lähtien rakennuskokonaisuus on toiminut kunnantalon väistötiloina, ja palvelutalo siirtyi vuonna 2014 (aikaisempaa supistetumpana) Riihikallion

lähipalvelukeskukseen. Entinen työntekijöiden asuinrakennus on nykyisin vuokra-asuntolina, Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy vuokraa. Tuuskoto on tyhjentymässä ja tämän hetkinen aika-
taulu tyhjentymiselle kesään 2025 mennessä. Tällä hetkellä siellä on enää työterveys ja kunnan ICT, mutta nekin siirtymässä sieltä pois.

Ajantasaisessa asemakaavassa, vuonna 1981 vahvistetussa asemakaavassa kohteelle ei ole osoitettu suojelumerkintöjä.

Kuva 2. Opaskartta: Laajennusosien rakennusvuodet ja opaskartan siipiosien kirjainopasteet. (Sitowise 2024)

Kunnalliskotiin on vahvasti liittynyt sen toiminnan alusta myös hyötypuutarha ja läheiset viljelystilat. Puutarhasuunnitelma on tehty vuonna 1934 ja nimekkään arkkitehdin uudet istutus-
suunnitelmat vuonna 1980.

Tuusulan kunnan kaavoitusosasto tilasi rakennushistoriallisen selvityksen keväällä 2024 Tuuskotoon tulevia muutoksia varten ja päätöksien tueksi. Nykytila-
valokuvat ja kohdekäynti suoritettiin 13.6.2024. Tilaajan yhteyshenkilönä oli kaava-
suunnittelija Miia Nätyinki ja tilapalveluiden suunnittelu-
arkkitehti Riitta Laurila. Keski-Uudenmaan alueellisen vastuuseon puolelta yhteyshenkilönä oli Juha Vuorinen. Tilaajan kanssa pidettiin työn aikana yksi palaveri.

Kuva 3. Yleiskuva kohteesta.

Kuva 4. Yleiskuva kohteesta.

2.1 Selvityksen taustat

Rakennushistoriaselvitys koskee Tuuskotoa kaikkine rakennuksineen ja sen pihapiirin rakennettua ympäristöä. Se keskittyy rakennuskannan historiatietojen ja erityispiirteiden selvittämiseen sekä nykytilan tallentamiseen. Selvitykseen kootaan perustiedot, aiemmat tutkimukset, rakennusalueen kaavatilanne, rakentumisen vaiheet ja nykytila. Raporttiin liitettiin myös pihapiirin ja kasvillisuuden historiaa sekä arviointia.

Selvitykseen laadittiin yhteenveto ja säilyneisyyden arviointi. Kohteen säilyneisyyttä arvioidaan vakiintuneiden kriteerien (LaRs §8) pohjalta ja raportti laadittiin Museoviraston Talon tarinat -selvitysoppaan ohjeita soveltaen.

Selvityksen lähtötietoja on täydennetty perehtymällä arkisto- ja kirjallisuuslähteisiin, käymällä paikalla Tuuskodossa kenttätyövaiheessa kesäkuussa vuonna 2024. Rakennus inventoitiin valokuvaamalla ulkopuoli ja sisätiloista päätilat sekä rakennuksen pihapiiri. Raporttia laadittiin kesä-elokuussa.

2.1.1 Aiemmat selvitykset ja lähteet

Aikaisemmat pääasialliset selvitykset, lähteet ja inventoinnit, joita työssä on käytetty:

- Tuuskodon maisemaselvitys, Luonnos 17.5.2024.
- Tuuskodon asemakaavan muutos, kaava 3562, luonnos

Tässä selvityksessä on käytetty Tuusulan kunnan toimittamia dokumentteja, mm. kaavahistoriasta, asemapiirustuksia, rakennuspiirustuksia sekä valokuvia verkkoarkistoista ja Maanmittauslaitoksen karttapalvelujen aineistoja. Lisäksi paikallismuseolta Tuusulan museolta saimme tutkimusta varten käyttöön valokuvia ja muita lähtöaineistoja. Tilaaja toimitti sen hallussa olevia muita aluetta koskevia aineistoja.

Sitowisen kulttuuriympäristötiimistä selvitystä laati Kaisu Tervo ja Anselmi Moisander sekä laadunvarmistuksen osalta Minna Halonen ja puutarhaosin laadunvarmistuksen Anna Ryymin. Selvitys laadittiin saavutettavassa muodossa.

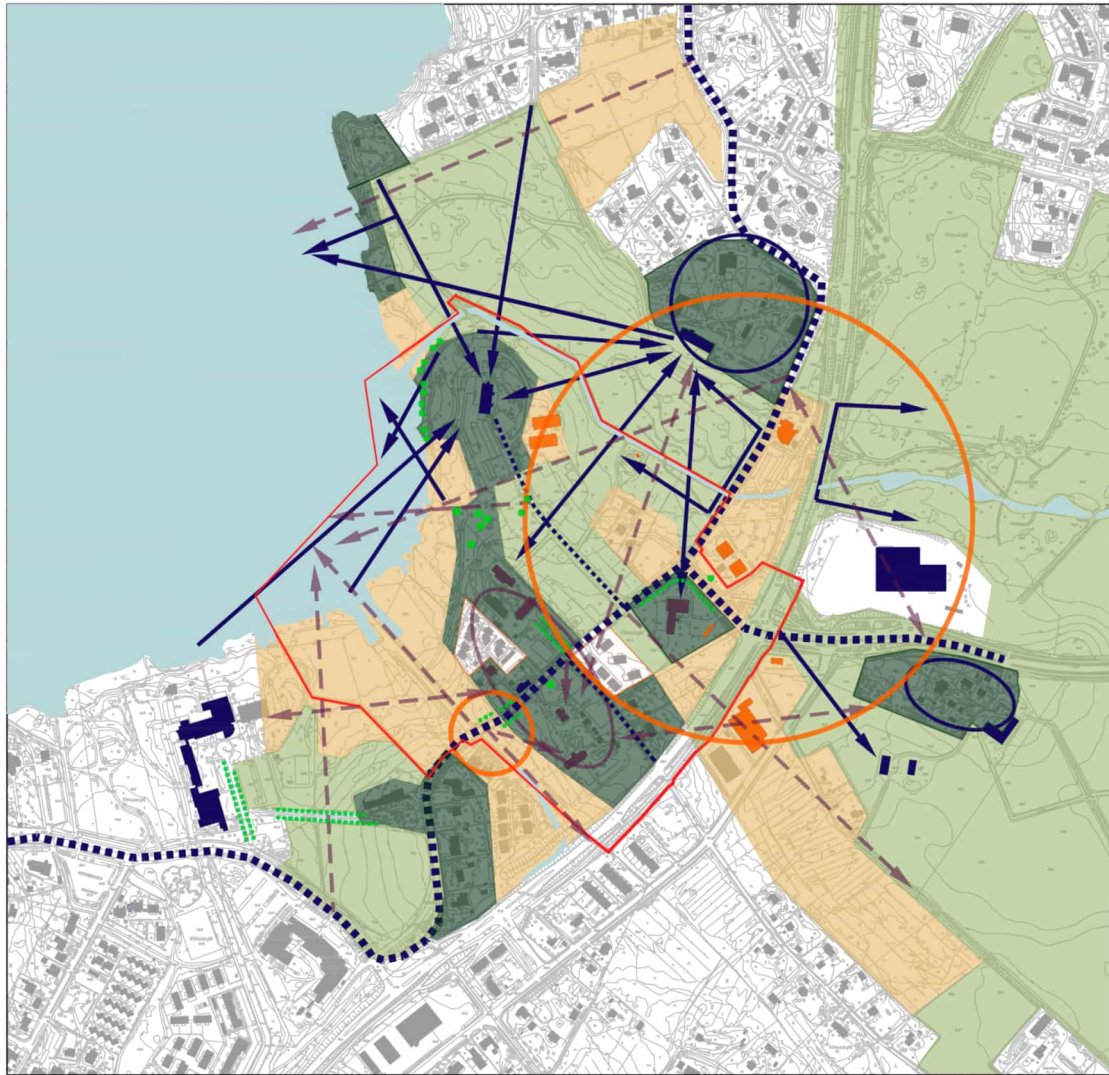
2.1.2 Tunnistetut arvot ja suojelutilanne

Tuusulan Kirkkotien ja Rantatien alue on osoitettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi RKY Tuusulan Rantatien kulttuurimaisema. Tuuskoto sijaitsee Piihiojan alueella Krapin eteläpuolella ja Tuusulan järven rannalla.

Kuva 5. Tuusulan Rantatien kulttuurimaisema. Lähde: kartta.museoverkko.fi

MAISEMAKUVAN ANALYYSI 1:8000

MAISEMAN ARVOT

- Maisemassa erottuva kulttuurihistoriallinen / kulttuurihistoriaa ilmentävä maamerkki
- Maisemassa erottuva vanha asuinpaikka
- Oleva hieno / säilynyt kulttuurihistoriallinen näkymä
- Säilynyt vanha tielinja
- Avoimena säilynyt laaksoalue
- Avoimet-puoliavoimet vanhat puutarhat ja puistot
- Oleva puukuja
- Maisemallisesti merkittävä yksittäispuu

MAISEMAN ONGELMAT

- Maisemassa heikosti erottuva kulttuurihistoriallinen maamerkki
- Maisemassa heikosti erottuva vanha asuinpaikka
- Sulkeutunut kulttuurihistoriallinen näkymä
- Sulkeutunut laaksoalue
- Heikosti erottuva maisemarakenteen solmukohta
- Maamerkkirakennus, maisemavaurio
- Vanhan asuinpaikan pihapiirin huonosti sopiva täydennysrakentaminen

TUUSULA

MAISEMA | 21

Kuva 6. Maisemakuvan analyysi. Lähde: Tuuskodon maisemaselvitys, s.21, luonnos 17.5.2024.

2.2 Kaavoitus

Tuusukodon alueen nykyiset asemakaavat ovat vuosilta 1980, 1981 ja 1989 (Golf). Tuuskodon asemakaavan muutoksen vaihe on valmisteluvaiheessa. Alueelle on laadittu kolme asemakaavaluonnosta, jotka ovat nähtävillä Tuusulan kunnan [www-sivuilla](#). Asemakaavamuutoksella tavoitteena on tutkia Palvelutalon Tuuskodon hoivatoiminnasta vapautuville tonteille uutta käyttöä sekä selvittää alueen suojele- ja virkistystarpeet. Lisäksi tavoitteena on tutkia täydennysrakentamisen mahdollisuudet.

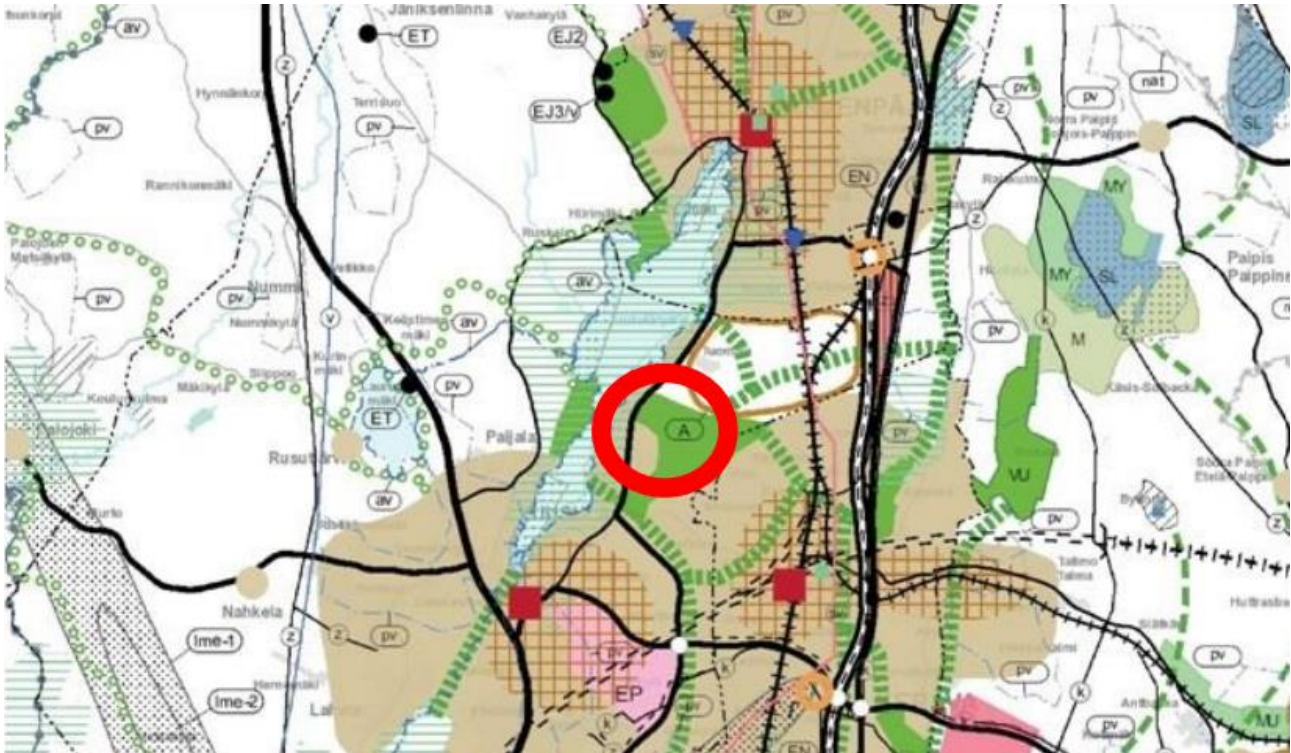
Yhdessä kaavaluonnoksessa vanhin osa on luokiteltu suojeluluokkaan II "merkittävät kohteet, jotka ovat paikallisesti, mahdollisesti kokonaisuuden osana tärkeitä": *Kohteita, jotka ovat vähintään kohtalaisen hyvin säilyneitä ja edustavat Tuusulan rakennuskulttuurin arvokasta osaa. Ne sisältävät yleensä useita arvonaikokulmia. Suojelusuositus: Rakennuksia saa purkaa vain erityisen pakottavasta syystä, joka täytyy perustella alan asiantuntijoita apuna käyttäen. Mahdollisissa muutoksissa tulee säilyttää rakennusten historiallinen ilme. Kevyet ja pienehköt laajennukset ovat mahdollisia."*

Muissa asemakaavaluonnoksissa on esitetty uudisrakentamista mm. Tuuskodon alueelle ja Kotorannankujan varteen. Tuusulanjärven rannat on osoitettu virkistysalueiksi ja venevalkamaksi. Noin kolmannes kaava-alueesta on osoitettu virkistyskäyttöön.

2.2.1 Maakuntakaava

Alue on merkitty taajamatoimintojen alueeksi ympäristöministeriön 8.11.2006 vahvistamassa maakuntakaavassa. Lisäksi se kuuluu kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta tärkeisiin alueille. Alueen pohjoispuolella on viheryhteystarve Tuusulanjärven rantaan. Alue rajoittuu myös vedenhankinnan kannalta arvokkaaseen pintavesialueeseen, eli Tuusulanjärveen. Ympäristöministeriö vahvisti 2. vaihemaakuntakaavan 30.10.2014.¹

Kuva 7. Ote Uudenmaan maakuntakaavojen epävirallisesta yhdistelmästä 2014. Lähde: 29723.pdf (tuusula.fi), s.24 (17.6.2024)

2.2.2 Yleiskaava

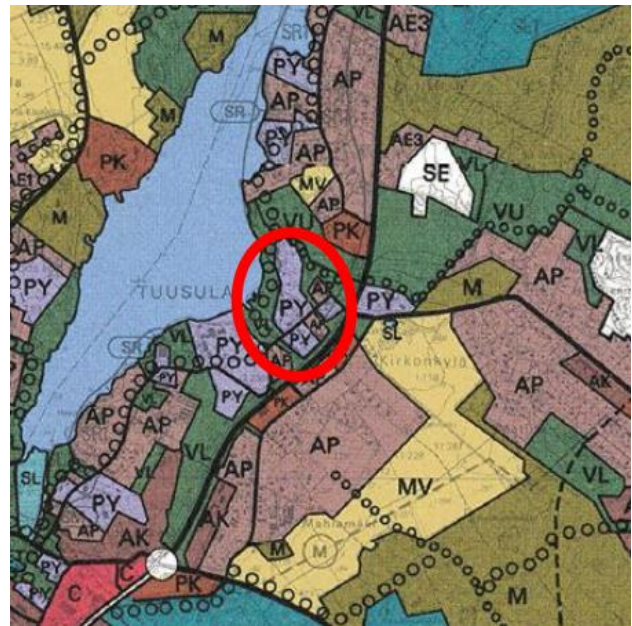
Alueella on voimassa oikeusvaikutukseton Tuusulan yleiskaava 2010. Yleiskaavassa suunnittelualue on merkitty julkisten palvelujen ja hallinnon alueeksi (PY) sekä lähivirkistysalueeksi (VL). Lisäksi alueen halki kulkee kunnan sisäinen ulkoilureitti, joka seuraa Tuusulanjärven rantaan.²

¹ tuusula.fi

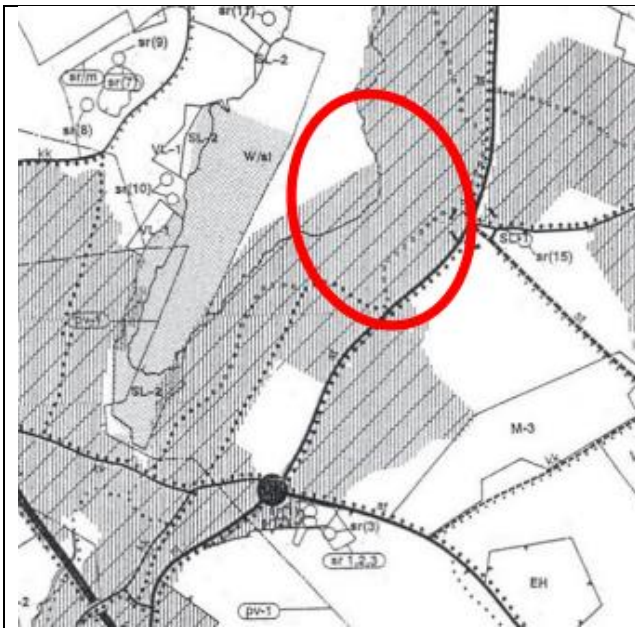
² tuusula.fi

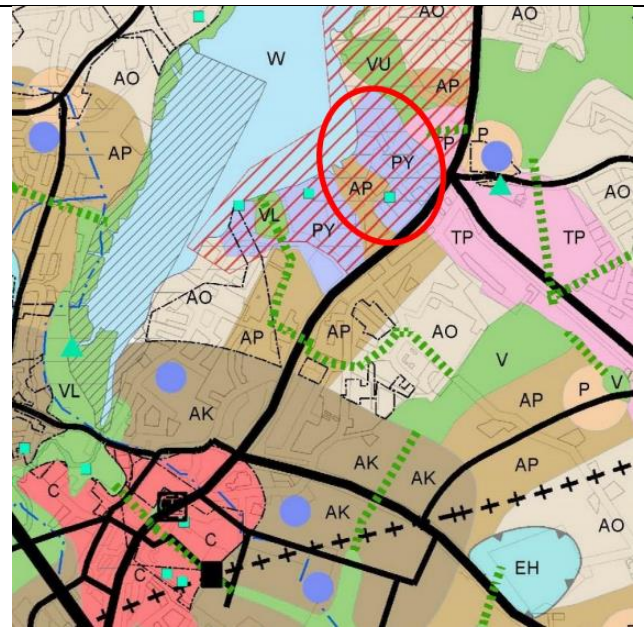
Kuva 8. Tuusulan yleiskaava 2040:n, joka on valtuuston hyväksymä (14.11.2022), mutta ei vielä lainvoimainen. Lähde: kartta.tuusula.fi

Kuva 9. Ote Tuusulan yleiskaavasta 2010 (oikeusvaikutukseton). Suunnittelualan likimääräinen sijainti on osoitettu punaisella ovaalilla. Lähde: kartta.tuusula.fi

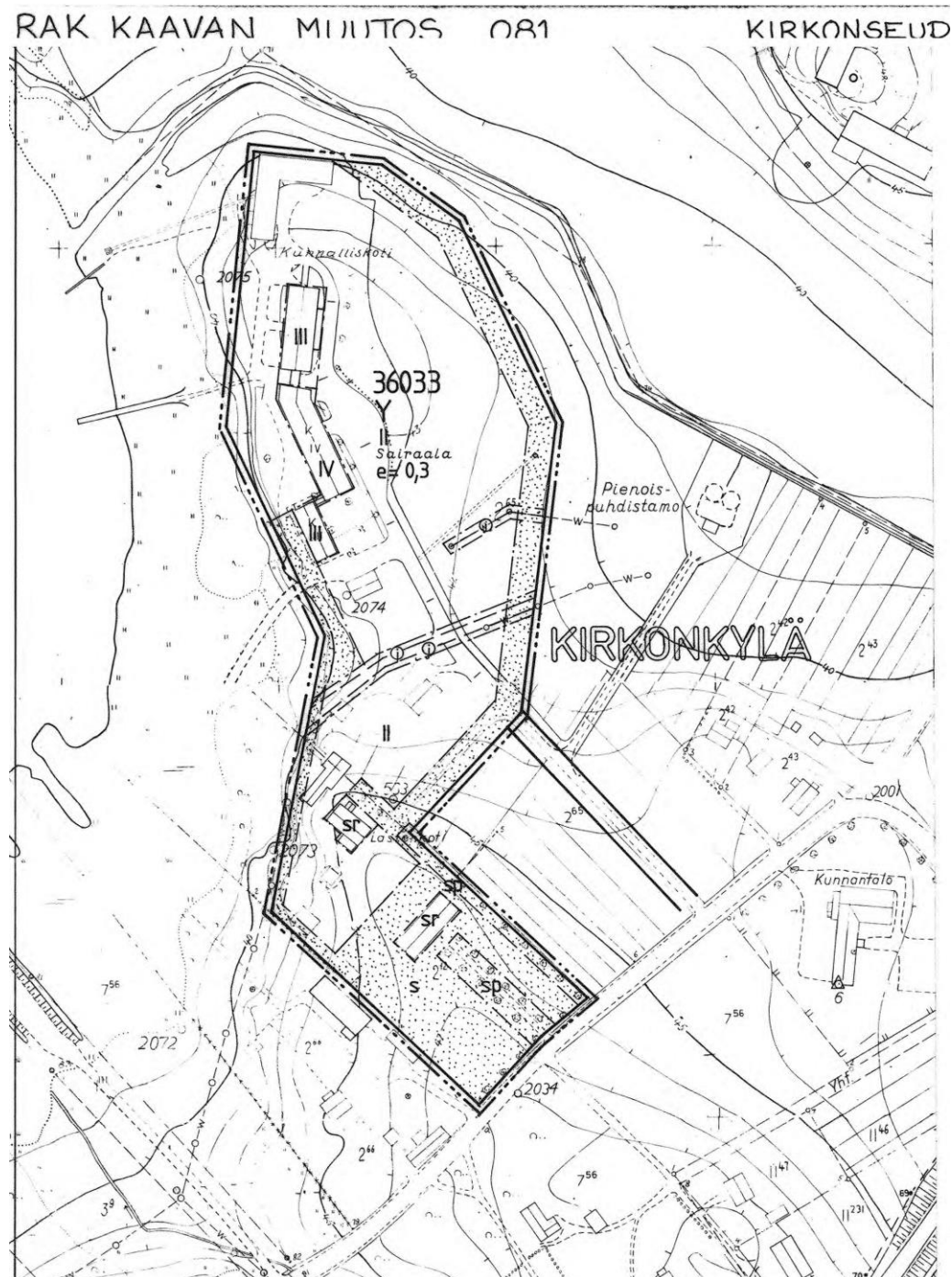

Kuva 10. Aluetta koskee Hyrylän laajentumissuuntien osayleiskaava. Vaihekaava käsittää maa- ja metsätalous-, virkistys-, suojelu-, erityis-, ja vesialueet sekä tieverkon. Suunnittelualan kohdalla ei ole kaavassa käyttötarkoituksmerkintää tai muuta alueen käyttöä ohjaavaa merkintää. Suunnittelualan läpi on osoitettu ohjeellinen kevyen liikenteen reitti (palloviiva). Lähde: kartta.tuusula.fi

Kuva 11. Ote Tuusulan yleiskaavasta 2040, luonnos. Suunnittelualan likimääräinen sijainti osoitettu punaisella ovaalilla. Tuuskodon kaava-alue on osoitettu yleiskaavaluonnoksessa pientalovaltaiseksi alueeksi (AP), ja Julkisten palvelujen ja hallinnon alueeksi (PY). Lähde: kartta.tuusula.fi

2.2.3 Asemakaava

Kuva 12. Ote voimassa olevasta asemakaavasta, joka on vahvistettu 1981. Lähde: RVA

Kirkonseutu ja kunnantalonseutu –asemakaava (kaava numero 66. Kv 12.11.1979 § 261). Asemakaavan salueeseen kuuluvat kortteli 36029 kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialue (YK), kortteli 36030 erillisten pientalojen korttelialue (AO-13), kortteli 36031 yleisten rakennusten korttelialue (Y) sekä viheralueita (Latoperkionpuisto, Kunnantalon puisto ja osa puistoista Kotorannan puisto ja Carl Asregrenin puisto) että katualuetta (Kotoranankuja, Pappilankuja ja osa Kirkkotiestä). Asemakaavan alueeseen kuuluu osa korttelin 36033 yleisten rakennusten korttelialueesta (Y).³

³ tuusula.fi

3 Rakennuspaikan historia

Kuva 13. Venäläinen topografiakartta vuodelta 1898. Punaisella nuolella osoitettu Tuuskodon tuleva rakennuspaikka. Lähde: Vanhatkartat.fi

Kuva 14. Topografiakartta vuonna 1928. Punaisella nuolella osoitettu Tuuskodon tuleva rakennuspaikka. Lähde: Vanhatkartat.fi

Koivukujan ja Kotorannan rakennukset pihapiireineen edustavat ensimmäisiä alueen kunnallisista rakennuksista. Tilojen käytyä riittämättömäksi, rakennettiin Tuusulanjärven rannalle Kotorainion tilalle ja maisemallisesti merkittävälle paikalle Tuuskodon vanhainkoti.⁴

Koivukuja oli kunnan ensimmäinen vaivaiskoti, joka rakennettiin kirkonkylänmäen pohjoispuolelle vuonna 1895. Koivukujan ja Kirkkotien välissä on 1930-luvun ilmakuvasa (kuva 15) kaksirivinen puukuja, joka on todennäköisesti istutettu Koivukujan vanhainkodin rakentamisen aikoihin. Pihapiiriin valmistui lisää rakennuksia, joista itäisin, muutettiin 60-luvulla lastenkoti Kotorannaksi.⁵ Koivukuja on vuonna 1986 arvioitu hallintohistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas rakennus, jonka ulkoasu on myös arkkitehtonisesti laadukas.⁶

⁴ Kaavaselostus, tuusula.fi

⁵ Tuuskodon maisemaselvitys s. 14

⁶ kyppi.fi

Kuva 15. Koivukuja oli Tuusulan kunnan ensimmäinen vanhainkoti. Kuva 1920-luvulta. Lähde: virtuaalituusula.fi (15.8.2024)

Kuva 16. Näkymä Kirkkotieltä kohti Kirkonkylän mäkeä Kotunlaakson kohdalla, noin vuodelta 1919. Lähde: virtuaalituusula.fi (15.8.2024)

Kunnan vaivaiskodin, myöhemmin kunnallis- ja vanhainkodin laajentamisesta keskusteltiin 1900-luvun alussa. Koivukujan vaivaiskodin ahtaus ja uusi lainsäädäntö luultavasti pakottivat kunnan konkreettisiin toimenpiteisiin 1920-luvun lopussa. Toimikunnan mielestä vanhaa rakennusta ei kannattanut korjata vaan ehdotettiin 60-paikkaista rakennusta, joka rakennettaisiin tulenkestävästä rakennusmateriaalista. Kunta joutui kuitenkin anomaan lain mahdollistamaa lykkäystä vanhainkodin rakentamisessa. Arkkitehti Axel Mönnen suunnitelmat olivat valmiit keväällä vuonna 1933. Mörne oli sosiaalihallituksen arkkitehti ja näin kokenut laitossuunnittelija. Talon urakoijaksi valittiin rakennusmestari Emil Salin.⁷ Uusi vaivaiskoti rakentui Koivukujan pohjoispuolelle järven rannalle. Aikansa huippua edustavassa laitoksessa oli yleinen ja sairausosasto, yhteensä 62 hoitopaikkaa. Hoitotilat olivat ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa sekä pohjakerroksessa keittiö ja muut talous- ja työtilat. Pihapiiriin kuului suuri piharakennus, jossa oli navetta, ulkokäymälät ja muut varastotilat.

Tuuskodon rakentaminen vuonna 1934 toi Saksan, Kirkonkylänmäen ja Krapin rinnalle uuden maamerkin Piiliojan laaksoa reunustaville kumpareille. Rakennus on sijainnut Krapilta katsoessa järvimaiseman edessä lähellä rantaviivaa ja todennäköisesti ollut valmistuttuaan erottuva maamerkki. Tuuskodon pohjoispuolella rannassa oli 30-luvulta alkaen Krapin uima- ja hiekkaranta, "Tuusulan Riviera."⁸

Kunnalliskodin asukkaat, joita kutsuttiin hoidokeiksi, olivat yleensä vähävaraisia tai varattomia huonokuntoisia vanhuksia ja kroonisesti sairaita nuoriakin. Laitokseen jouduttiin sijoittamaan myös silloisia vajaamielisiä ja "löyhärapaisia" asunnottomia, joskus tilapäisesti lapsiakin. Henkilökuntaa oli vähän ja asukkaat osallistuivat kykyjensä mukaan kaikkiin talon töihin. Kunnalliskoti oli monen asukkaan kotina vuosikymmeniä.⁹ Ympäristö vanhemmalle väestölle on ollut rauhoittava ja mahdollistanut myös ulkoilun ympäristössä. Rakennuksissa on luultavasti ollut sen takia myös parvekkeita ja terasseja, jotka mahdollistavat ulkoilun tai ulkoilmasta nauttimisen huonokuntoisemmille.

⁷ Tuusulan museon kokoelma

⁸ Tuuskodon maisemaselvitys s. 14

⁹ Tuusula-Seuran Aikakirjaan X, 1998, s. 37

Kuva 17. Ilmakuva rakentumisen alkua ajoilta vuonna 1931. Lähde: [Paikkatietoikkuna](#)

Kuva 18. Topografiakartta vuonna 1937/1945. Lähde: [Vanhatkartat.fi](#)

KESKI-UUSIMAA

Keski-Uusimaa

Tuusulan uusi kunnalliskoti vihittiin eilen tarkoitukseensa.

Kuva 19. Tuuskodon vihkiäiset vuonna 1935. Lähde: Tuusulan museo.

Kuva 20. Ilmakuva vuonna 1955. Lähde: [Paikkatietoikkuna](#)

Kuva 21. Topografiakartta vuonna 1958. Lähde: [Vanhatkartat.fi](#)

Kuva 22. Ilmakuva vuonna 1965. Lähde: [Paikkatietoikkuna](#)

Kuva 23. Topografiakartta vuonna 1978. Lähde: [Vanhatkartat.fi](#)

Rakennuksen valmistuttua toiminta oli hyvin omavaraista maatala- ja maanviljelytoimintaa. Tilalla oli muun muassa 10 lehmää ja kaksi hevosta. Ensimmäisen laajennuksen toteutuessa 1960-luvulla, loppui maanviljely. Maat kuitenkin vuokrattiin ja tuloilla ostettiin tarvittavat ruuat ja muut elintarvikkeet potilaille.¹⁰

¹⁰ Tuusula-Seuran Aikakirjaan X, 1998, s. 37

Ilmakuvista näkee kuinka kymmenen vuoden aikana 1955 ja 1965 pihapiiri alkoi laajentua ja autoille piti myös jättää tilaa pihapiiriin. 1960-luvun laajennukset rakennettiin entisen hyötypuutarhan päälle. Laajennus sisälsi työntekijöiden asuntolan. Ympäristössä kuitenkin säilyi peltomaisema ja pihalta yhteys Tuusulanjärven rannalle.

Seuraava suuri laajennus toteutettiin 1980-luvulla rannan puolelle, kun Tuusulan järven säännöstelyn myötä Tuusulanjärven rantaviiva on jäänyt kauemmaksi rakennuksesta. Kartta- ja ilmakuvista päätellen suuri L-mallinen talousrakennus oli pihapiirissä 1940-luvulta 1990-luvun loppuun. Tuuskotoa toimintoiheen uudistettiin jälleen vuosina 1996 ja 1997, mutta se ei aiheuttanut lisärakentamista, uudisosa tontilla.

Kuva 24. Ilmakuva vuonna 1999. Lähde: [Paikkatietoikkuna](#)

Kuva 25. Topografiakartta vuonna 1991. Lähde: [Vanhatkartat.fi](#)

3.1 Kaava-, pihapiirin ja puutarhan historia

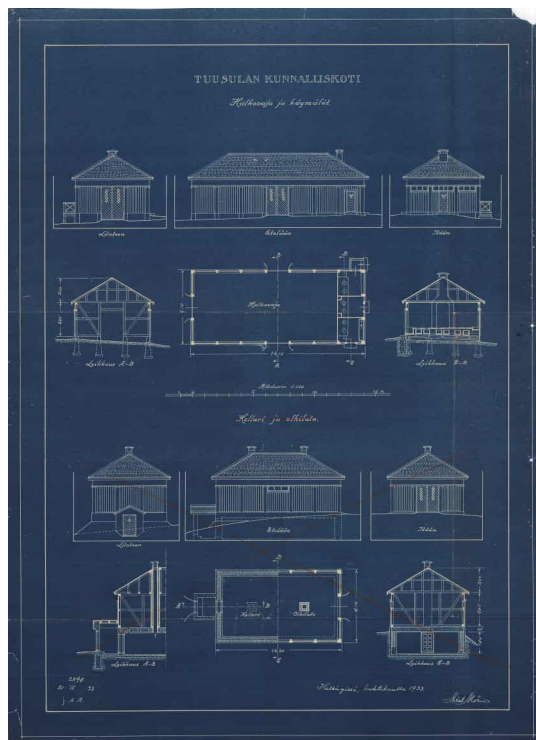
Juuri ennen Tuuskodon rakentumista, vuonna 1928, ranta-alue oli ilmakuviin perusteella melko avointa maatalousmaisemaa, jota halkoivat pienet tiet ja ojat. Seutu oli ollut avointa maisemaa jo vuosisatoja ja Tuuskoto rakentuikin laajan alueen näkyvimmäksi maamerkiksi¹¹. Tuusulanjärven ranta-alueet olivat hieman puustoisempaa, mutta itse Tuuskodon rakennuspaikka oli avointa peltomaisemaa. Rantaviivan tuntumassa oli puustoisia alueita.

3.1.1 Toimenpiteet 1930-luvulta 1950-luvun loppuun

Vuodelle 1933 päivättyihin Axel Mörnen laatimiin pääpiirustuksiin kuului asemapiirros (kuva 27), jossa esitettiin päärakennus ympäristöineen, mutta joka ei esittänyt tarkemmin esimerkiksi istutuksia lajistoltaan. Piirroksista voi kuitenkin todeta alueen liikennejärjestelyt, puustomaisen pihan sekä olemassa olevan kasvillisuuden luonteen: laajat peltoalueet ja rantaviivan puustoisemman alueen.

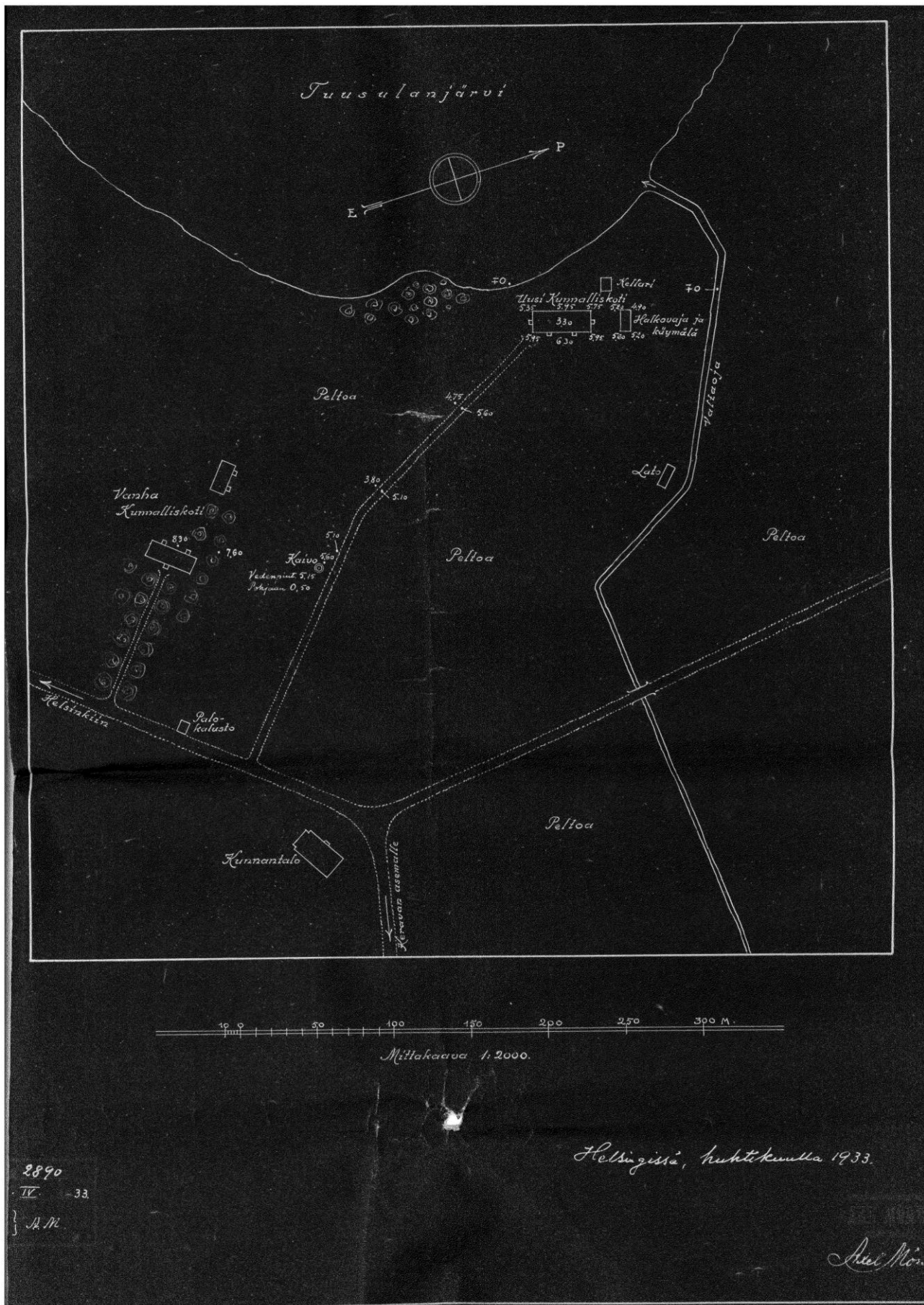
Tuuskoto on kulmittain sille vievän tien, Kotorannankujan, näkymäpäättäneenä ja tulee näkyviin tien taitteen jälkeen. Suunnitelma esittää päärakennuksen ja pienempien talousrakennusten, muodostaman hierarkian sekä tilajärjestelyn. Päärakennuksen pohjoispuolelle päärakennuksen sekä halkovajan ja käymälän rakennuksen välille syntyi pienimuotoisempi ja rajatumpi piha, joka näkyy käytetyn myöhemmin maatilatoimintojen tarpeisiin (navetta) ja jolle pienemmät rakennukset avautuvat.

Vuodelle 1933 on päivätty myös pihapiirin muiden rakennusten piirustukset (kuva 26). Samalla planssilla esitetään sekä halkovajan ja käymälän rakennuksen, että erillisen kellarirakennuksen piirustukset. Kellarirakennusta ei toteutettu vielä tässä vaiheessa.

Kuva 26. Halkovajan ja käymälän rakennuksen piirustukset. Lähde: RVA

¹¹ Tuuskodon maisemaselvitys

Kuva 27. Axel Mörnerin asemapiirros vuodelta 1933. Lähde: RVA

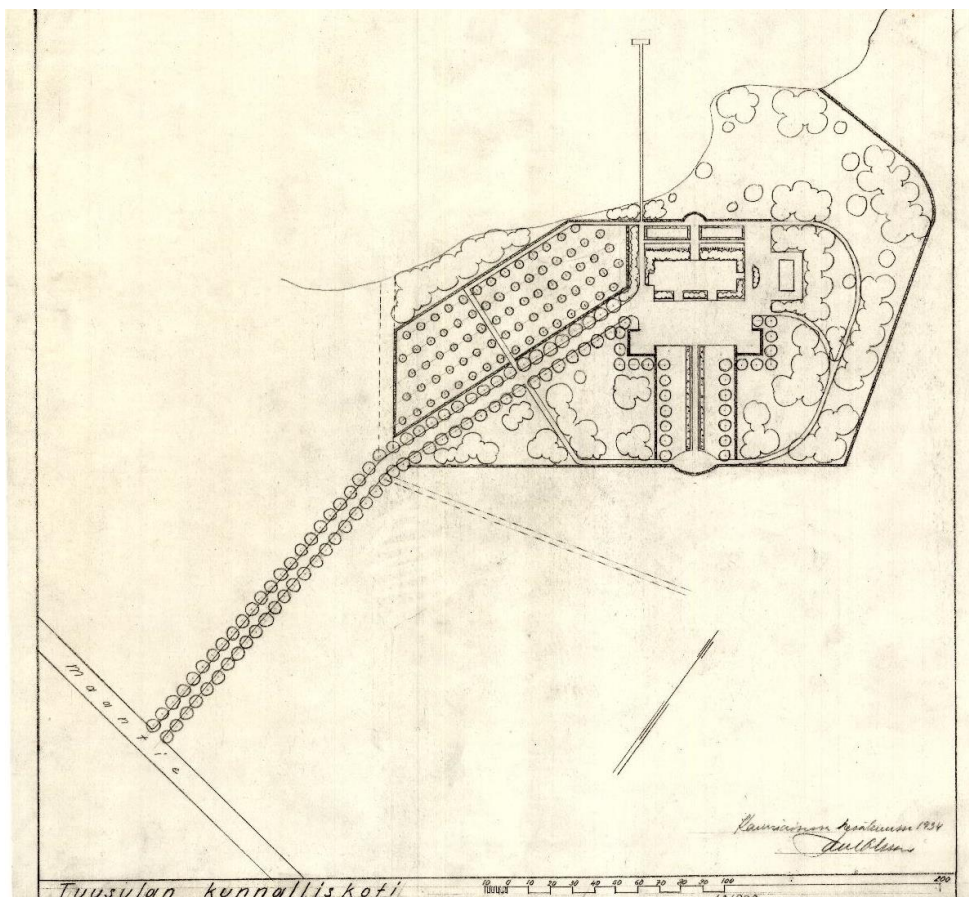

Tuuskodon ensimmäisen vaiheen valmistumisajankohdan läheisyyteen, vuodelle 1934 on päivätty myös rakennuksen ympäristön toimenpiteitä tarkemmin esittänyt Paul Olssonin laatima puutarhasuunnitelma (kuva 28). Olssonin suunnitelma keskittyy päärakennuksen lähiympäristöön ja esittää sen sekä Kotorannankujan suunnitellut järjestelyt. Piirros on ilmeisesti laadittu jo tarkentuneiden rakennussuunnitelmien mukaisesti, eikä kellarirakennusta enää esitetty. Geometrinen ja voimakaslinjainen muotopuutarha on varsin tyypillinen aihe Paul Olssonin suunnitelmissa.

Puutarhasuunnitelmassa esitetään ympäristön istutukset ja kasvillisuus. Rakennuksen itäpuolen pääjulkisivun edustalle on esitetty näyttävä geometrinen muotopuutarha. Puutarha jäsenyi pääjulkisivun keskikohdasta linjatun keskiakselin mukaisesti. Päärakennukselta puistokäytävää pitkin oli suunniteltu päätenäkymä itään ja kenties paikka patsaalle tai muulle koristeaiheelle. Akselin päätteenä on kaarevalinjainen aukea, jolta avautuu näkymä itään peltomaisemaa kohti.

Rakennuksen eteläpuolelle 1930-luvun suunnitelmassa oli esitetty hyötypuutarha, jolle on asetettu selkeälinjaisia puurivejä rantaviivan ja rakennukselle saapuvan tien suuntaisesti. Hyötypuutarhaideasta muotoutui jatkossa Tuuskodon maatilamainen pihapiiri sen talouden käytännön tarpeiden ja toimintojen mukaan. Hyötypuutarha oli melko tyypillinen aihe 1930-luvulla omavaraisuuteen pyrkineelle kunnalliskodille.

Suunnitelmassa tontin ja pihapiirin rajoja korostettiin, mikä ei näy Tuuskodon toteutuneessa pihapiirissä myöhemmin. Aikaudelle tyypillistä olisivat olleet muun muassa kuusiaidat. Polkujen ja rajatumpien piha-alueiden väliin esitettiin vapaampia puustoisia alueita. Tuuskodolle vievän tien varrelle esitettiin puukujannetta.

Kuva 28. Paul Olssonin puutarhasuunnitelmaa vuodelta 1934. Lähde: [Arkkitehtuurimuseo](#)

Puutarhasuunnitelman toteutuneisuutta voidaan arvioida vuoden 1943 ortoilmakuvan avulla (kuva 29). Epätarkastakin kuvasta voidaan havaita, että päärakennukselle vievä tie on toteutunut suunnitellun linjauksen mukaisesti, mutta ilman puukujannetta. Hyötypuutarha on kuvassa likimain suunnitelmien pinta-alan ja istutusrivien mukaisena.

Muutoin Olssonin suunnitelma ei vaikuta toteutuneen sellaisenaan 1940-luvulle tultaessa. Tähän vaikutti todennäköisesti, että muotopuutarhan ylläpito olisi ollut työlästä ja vaatinut koko aikaista puutarhuria tai puutarhan hoitajia. Itäsivulla päärakennuksen edustalla on ilmakuvasta luettavissa Olssonin suunnitelmaan pyrkivä puutarhan jäsentely. Päärakennuksen edustalle sijoitettiin puolikaaren muotoinen viherkenttä. Päärakennuksen eteläpäädyistä järven suuntaan erkaneva polku toteutettiin suunnitelman tapaan. Samoin polun päätteenä rantaan on sijoitettu laiturit likimain suunnitellusti.

Rannan puolen kasvillisuus oli 1940-luvulla vapaampaa. Rakennusten länsipuolen ympäristö on edelleen pääosin peltoa.

Päärakennuksen pohjoispuolelle oli toteutettu suunnitelmien mukaisesti halkovajan ja käymälän rakennus. Sen pohjoispuolelle oli rakennettu suuri L-kirjaimen muotoinen piirustuksissa laadoksi nimetty talousrakennus. Talousrakennus rakennettiin vuonna 1936. Siinä oli navetta ja rehusäilö sekä talli työkoneille¹². Ladon ja halkovajarakennuksen välillä oli pieni suojaisa piha-piiri.

Kuva 29. Ilmakuva vuodelta 1943. Lähde: [Paikkatietoikkuna](#)

¹² Virtuaali-Tuusula. Kirkonkylän kylämäki.

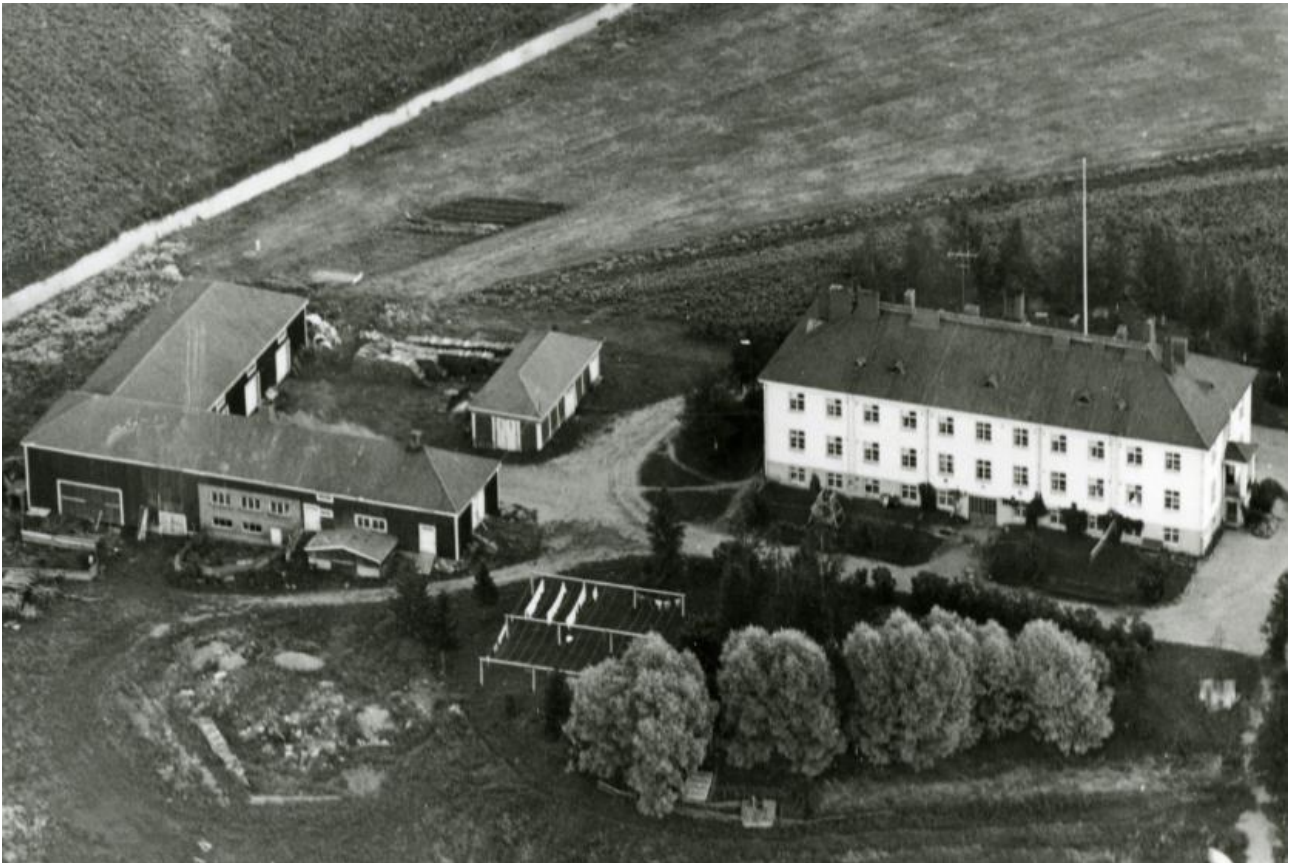
Kuva 30. Ortoilmakuva vuodelta 1951. Lähde: [Paikkatietoikkuna](#)

1930-luvulla esitetty muotopuutarhasuunnitelma muuntui edelleen 1950-luvulla. Vuoden 1951 ortoilmakuvasta (kuva 30) voi havaita Kotorannankujaa reunustavan säännöllisen puukujan-teen. Hyötypuutarha päärakennuksen eteläpuolella vaikuttaa olleen edelleen käytössä ja koostuvan todennäköisesti marjapensaista. Päärakennuksen itäpuolelle aiottu muotopuutarha näyttää supistuneen helppohoitoiseksi koristepensain ja kaareen istutella puurivillä. Talousrakennuksen ympäristöstä erottuvat erilaiset huoltopihat toimintoiheen. Kokonaisuutta ympäröivät pellot ovat selkeästi edelleen viljelyskäytössä. Huoltopihat kertovat aikakaudelle tyypillisestä koneellistuvasta, enemmän ja uudenlaista tilaa vaativasta maanviljelyksestä.

Lisäksi vuoden 1951 ortoilmakuvasta voidaan havaita, että Tuuskodon eteläpuolelle Kotorannankujan varteen on rakentunut kaksi virkailijoiden asuinrakennusta, jotka rakennettiin vuosina 1950-1951.

1950-luvulle on arvioitu viistokuva (kuva 31) lännestä Tuuskodon suuntaan. Päärakennuksen itäpuolella oli todennäköisesti koivukaari ja lipputanko. Länsipuolella oli tuuhea hopeapajurivistö rajaamassa huoltopihaa. Kuvasta erottuu hyvin myös suuri talousrakennus. Navettaosa oli todennäköisesti sementtitiiltä ja muut osat rankorakenteiset sekä puuverhoiltu. Kuvan perusteella rakennusten edustat ja pihapiirin väylät vaikuttavat olevan hiekkapintaiset sekä luonnonnurmella.

Päärakennuksen länsipuolen pihat olivat 1950-luvulla eri luonteiset. Maatila ja laitossympäristön mukaisesti Tuuskodossa oli erotettu piha-alueita myös virkistyskäyttöön. Pääjulkisivulla ylläpidettiin edelleen edustus- sekä liikennöintipihaa.

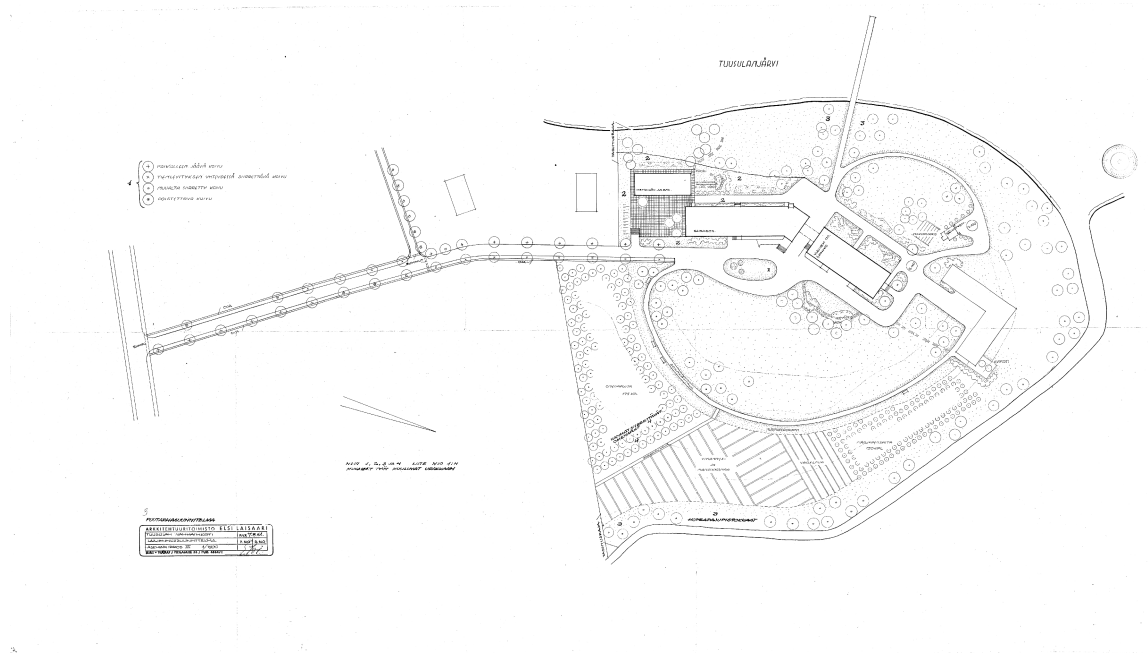
Kuva 31. Viistoilmakuva lännestä katsottuna 1950-luvulta. Lähde: Virtuaali-Tuusula

3.1.2 1960-luvun toimenpiteet

Vuosina 1959–1961 toteutettiin Tuuskodon ensimmäinen suurempi laajennus, kun Elsi Laisaaren suunnitelmien mukaan rakennettiin erillinen asuinrakennus sekä uusi D-osa, jatkumaan taitteisesti etelän suuntaan. Muutosten myötä laadittiin myös uusi puutarhasuunnitelma alueelle.

Suunnitelman mukaan (kuva 32) Kotorannankujaa levennettiin ja tien päähän, D-osan edustalle suunniteltiin uusi kääntöpaikka, jonka keskusta esitettiin istutuksia ja lipputanko. Suunnitelmassa oli myös tarkemmin määritelty puukujan säilytettävä ja uusittava puusto.

Laisaaren suunnitelmien mukaan uudet rakennukset sijoituivat osin aiemman hyötypuutarhan paikalle, päärakennuksen, eli rakennuskokonaisuuden C-osan eteläpuolelle. Tämän takia hyötypuutarha on suunnitelmassa siirretty C-osan itäpuolelle. C-osan itäisivulle oli merkitty istutettu, mutta avoin, kaarevareunainen alue. Polut on suunnitelmassa merkitty sorakäytävinä. Aivan C-osan edustalla on edelleen pieni puolikaariaihe, jonka muodostavat polku, istutukset ja puolikaareen asetellut puut. Suunnitelma on aiempaa hieman tarkempi esittäen myös ulkokuiluksia ja kivetyksiä.

Kuva 32. Elsi Laisaaren puutarhasuunnitelma vuodelta 1961. Lähde: RVA

Rakennusten länsipuolelle on suunnitelmassa esitetty runsaammin istutuksia ja oleskelualue. Rannan suuntaisesti suunnitelmaan on vahvistettu polku, joka oli todennäköisesti jo sinne luonnostaan muodostunut.

C-osan edusta oli toiminnoiltaan julkisempaa. Halkovaja- ja käymälärakennusta ei suunnitelmassa enää ole, koska niitä ei tarvittu. Maatilatoiminnot ajettiin alas, lämmitysjärjestelmiä uusittiin ja wc- sekä sosiaalitiloja alettiin yleisesti rakentaa sisätiloihin 1960-luvulla.

Laisaaren suunnitelmassa oli huomioitu myös henkilökunnan hyvinvointia. Henkilökunnan asuinrakennuksen edustalle oli esitetty istutusten suojaama oleskelualue ja polku rantaan.

Vuoden 1961 laajennuksen myötä toteutettiin myös erillinen ulkopuolinen maakellari C-osan luoteispuolelle, lähes 1930-luvun asemapiirroksessa esitetyn toteutumattoman kellarin paikalle. Maakellarin ympärille istutettiin pieniä puita maisemoimaan rakennelmaa.

Kuva 33. Ilmakuva vuodelta 1965. Lähde: [Paikkatietoikkuna](#)

Laisaaren puutarhasuunnitelman toteutuneisuutta voi arvioida 1960-luvun ilmakuvien perusteella. Vuoden 1965 ortoilmakuvasta (kuva 33) erottuu, että halkovaja- ja käymälärakennus on purettu. C-osan edustan kaariaihe on erotettavissa, kuin myös uuden tien ja sen päätteen kääntöpaikan muodostama uusi kaariaihe 1960-luvun laajennuksen edustalla. Henkilökunnan asuinalue jäsentelyineen ja sen länsipuolelle esitetty puusto erottuvat toteutuneina. Hyötypuutarhaa ei ollut toteutettu suunnitelmien mukaisesti.

Kuva 34. Ote viistoilmakuvasta etelän suuntaan vuodelta 1969. Lähde: Virtuaali-Tuusula

Vuoden 1969 kaksi viistoilmakuvaa (kuvat 34 ja 35) esittävät Tuuskodon pihapiiriä pohjoisesta ja etelästä. Kuvista voidaan havaita, että Tuuskodon länsipuolen pellot olivat edelleen viljelyskäytössä. Hyötypuutarhaa, polkua tai istutuksia ei ollut laajennettu pelloille päin. Hyötykasveja oli istutettu sen sijaan C-osan koillispuolella talousrakennuksen lähelle. C-osan ja L:n mallisen talousrakennuksen välillä oli avoin pihapiiri.

C-osan edustalla puolikaaren muotoon istutetut koivut oli säilytetty. 1960-luvun laajennuksen, D-osan itäisivulla autoille varattu pysäköintialue oli laajentunut ymmärrettävästi. 1960-luvulla Suomi autoistui ja henkilöautojen käyttö sekä määrä kasvoivat nopeasti. D-osan ja uuden asuinrakennuksen liittävä aukio vaikuttaa toteutuneen Laisaaren suunnitelman mukaisesti. Kotorannankujan varrelta erottuu kuvassa puita, muttei säännöllistä puukujaa.

Rakennuskokonaisuuden länsipuoli vaikuttaa kuvissa jäsennellymmältä kuin aiemmin ja sen ruohokentät sekä puustoiset alueet huolitellummilta. 1960-luvun laajennusosan länsipuolen kasvillisuus vaikuttaa edelleen vapaammalta ja aiemmat polut rantana laitureille olivat käytössä.

Kuva 35. Ote viistoilmakuvasta etelästä vuodelta 1969. Lähde: Virtuaali-Tuusula

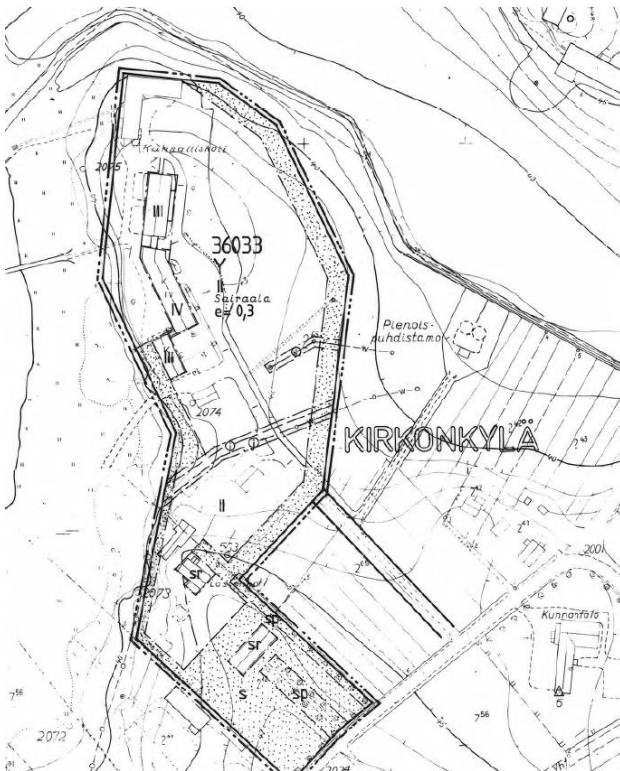
3.1.3 1980-luvun toimenpiteet

Seuraava suurempi muutos Tuuskodon alueella tapahtui vuonna 1981. Laajennukseen liittyen 1970-luvun ja 1980-lukujen taitteessa alueelle valmistui kaksi asemakaavaa, jotka määrittivät osin myös piha-alueiden järjestelyjä. Arkkitehtitoimisto Miettinen – Pekkala – Seppäsen 1978 piirtämässä ja alun perin vuonna 1979 hyväksytyssä kaavassa (kuva 36) on määrätty istutettavaksi laajat alueet kiinteistön itärajalla sekä Tuuskodon rakennuksen länsipuolella.

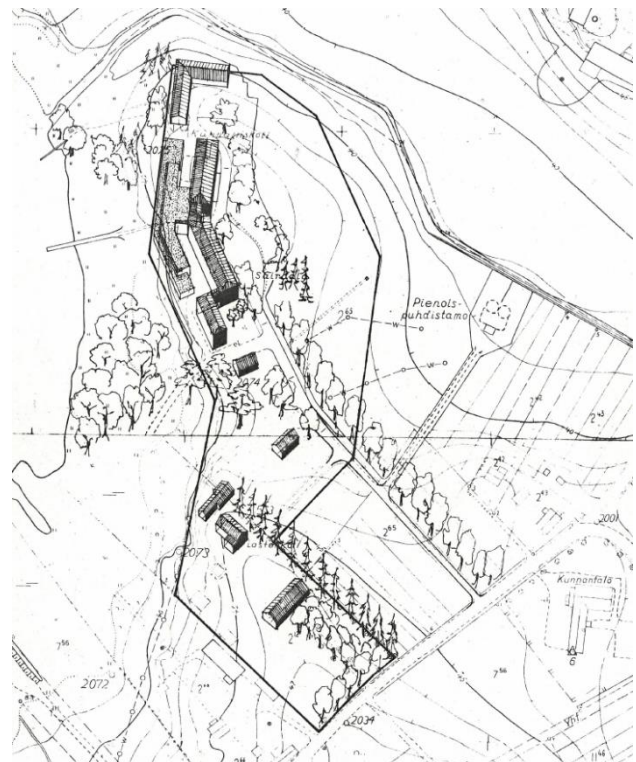

Kuva 36. Asemakaava vuodelta 1979. Lähde: RVA

Myöhempi kahdesta kaavasta on päivätty vuodelle 1981 (kuva 37) ja on nykyisinkin voimassa. Siinä vain kiinteistön itälaita on määrätty istutettavaksi, rakennusten länsilaidan edusta on osoitettu alueeksi, jonka puusto on säilytettävä ja jolla sallitaan vain maisemanhoidolliset toimenpiteet. Vuoden 1979 kaavassa istutettavaksi määrätylle alueelle toteutettiin uusi laajennus, rakennuksen A- ja B-osat. Laajennuksen rakennusala ei merkitty itse kaavaan, mutta kaavaa havainnollistavassa piirroksesityksessä se esitetään. Rakennusten ympäristön järjestelyt on kaavassa kuvattu likimain aiemman kaltaisina. Laajennuksen edustan pysäköintialue on esitetty kaarevana, jo toteutuneen mukaisena. Puukujannetta ei kaavassa esitetä.

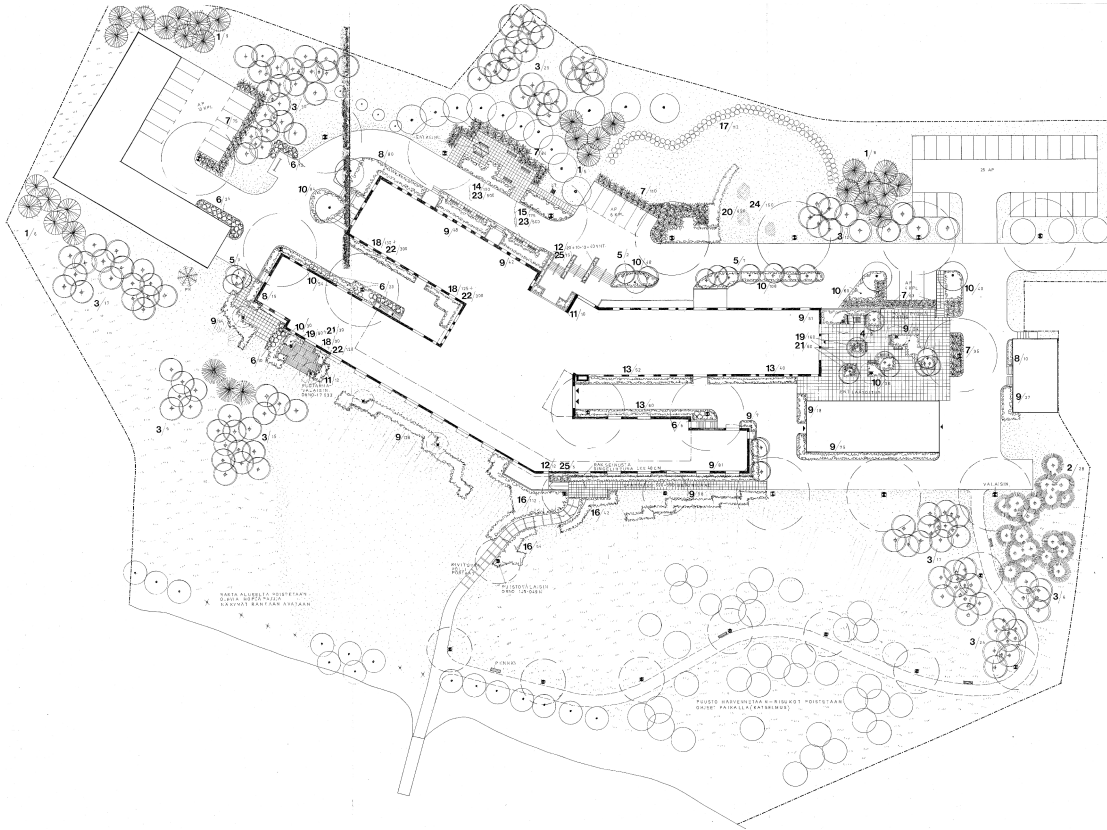
Kuva 37. Ote asemakaavasta vuodelta 1981.
Lähde: RVA

Kuva 38. Asemakaavaa havainnollistava piirros asemakaavaselvityksestä vuodelta 1981.
Lähde: RVA

Vuoden 1981 kaavan mahdollistamien toimenpiteiden ja uusien A- ja B-laajennusosien myötä myös Tuuskodon pihapiiri suunniteltiin uusiksi. Vuonna 1981 laaditun puutarhasuunnitelman (kuva 39) laati M-L Rosenbröijer Maisema- ja suunnittelutoimisto.

Tuuskodon puutarhasuunnitelma oli aiempia tarkempi ja siinä määriteltiin pihapiiriin kaikki puut ja istutukset (kuva 40). Pihapiiriin ehdotettiin yhteensä 25 kasvilajia. Lisäksi suunnitelmassa esitetään alueen pinnat, valaisimet ja muut toimenpiteet. Suunnitelman tueksi siitä laadittiin erillinen työpiirustus, jossa määriteltiin tarkemmin vain uusina istutettavat kasvit.

Kuva 39. Maj-Lis Rosenbröijerin laatima istutussuunnitelma vuodelta 1981. Lähde: RVA

KASVILUETTELO	KPL/M ² KPL YHT	TAIMIKOKO
1 ABIES SIBIRICA SIPERIAN JALOKUUSI	28	150
2 PINUS SILVESTRIS MÄNTY	28	125-150
3 BETULA VERRUCOSA KOIVU	153	300-350
4 PRUNUS SARGENTII KIRSikka	8	150-200
5 SORBUS AUCUPARIA PIHLAJA	12	200-300
6 AMELANCHIER LAEVIS SIRÖ TUOMIPILAJA	1	75
7 COTONEASTER LUCIDA KIILTLEHTIUKKAPENSAS	1,5	367
8 HYDRANGEA PAN. GR. FL. SYREENHORTENSIA	1,5	105
9 SPIRAEA GREFFHEIM NORJAN ANGERVO	1,5	590
10 SPIRAEA BUN. F. ROEBELII RUOSKANERVO	2	460
11 PINUS MUGO LUOMIMÄNTY	1,5	22
12 PINUS MUGO MUCIUS KAAPIOVUOMIMÄNTY	2	52
13 BERBERIS THUNBERGII HAPPOMARJA	2	152
14 ROSA BUISMANS TRIUMPH RUUSU	5	150
15 ROSA SCHNEEWITZCHEN RUUSU	5	175
16 ROSA RUSSA KORTTULEHTIRUUSU	1,5	208
17 SYRINGA VULGARIS SYREENI	1	112
18 LIGULARIA CLIVORUM KALLIONAUHUS	5	285
19 SEDUM SPURIMUM SCHORBUSSE 10 BLUTKAUKASIAH. MAK. SARJUURO	10	250
20 PHLOX PAN. "SPITFIRE" (300 KPL) 0 SYYSLEIKKU "KESSELEIKKU" (300 ")	650	
21 LIATRIS SPICATA (RYHMITTÄIN PUNKTAHKA 1-7-12 KPL/RYHMÄ)	99	
22 NARCISSUS KING ALFRED	10-20	720
23 TULIPA APELDOORN	10-20	1000
24 CROCUS VERNUS, NURMIKOLLA RYH. 150 MITTAIN 50 KPL/RYHMÄ	150	
25 HYDRANGEA PETIOLARIS KÖYNNÖSHORTENSIA	20	

Kuva 40. Puutarhasuunnitelman kasviluettelo vuodelta 1981. Lähde: RVA

Kokonaisuutena suunnitelma vaali aiempien vaiheiden periaatteita. Siinä korostettiin rakennuksen C-osan itäistä pääjulkisivua ja sen edustan aluetta, toteuttaen viittauksia pihan aiemmin suunniteltuun aksiaalisuuteen ja geometriseen muotopuutarha-aiheeseen. Kokonaisuus oli kuitenkin aikakaudelle tyypillisesti vapaamuotoisempi. C-osan länsipuolella puutarhan erilaista luonnetta vaalittiin vapaammin sommiteltujen puuryhmien ja istutusten avulla. Säännöllisiä istutusalueita oli lähimpänä rakennusta. Kumpaankin puistoalueeseen suunnitelmassa esitettiin runsaasti uusia elementtejä ja toimenpiteitä.

Pääjulkisivun edustalla kaareva, jo 1930-luvulla toteutettu puurivi esitettiin säilytettäväksi ja korostettavaksi kivetyksin. Suunnitelmassa on esitetty uusia vapaammin sijoiteltuja puurykelmiä kaariaiheeseen itäpuolelle, aiemmin peltona olleelle alueelle. Pääjulkisivua on korostettu myös rakennuksen edustan uusilla istutuksilla.

Suunnitelman toimenpiteet korostivat erityisesti uutta pääsisäänkäyntiä, eli C- ja D-osan välistä nivelosaa, portaitseen ja istutuksineen. Esitettyjen järjestelyjen myötä ajorata ja pysäköintialueet ovat suoraviivaisempia ja laajempia. Liikennealueita on reunustettu istutuksin. Hieman etäämmäs välittömästä pihapiiristä, Kotorannankujan varteen on sijoitettu uusi erillinen pysäköintialue, jota ei ole maisemoitu. Kotorannankujan itäpuolella on säilytetty puita.

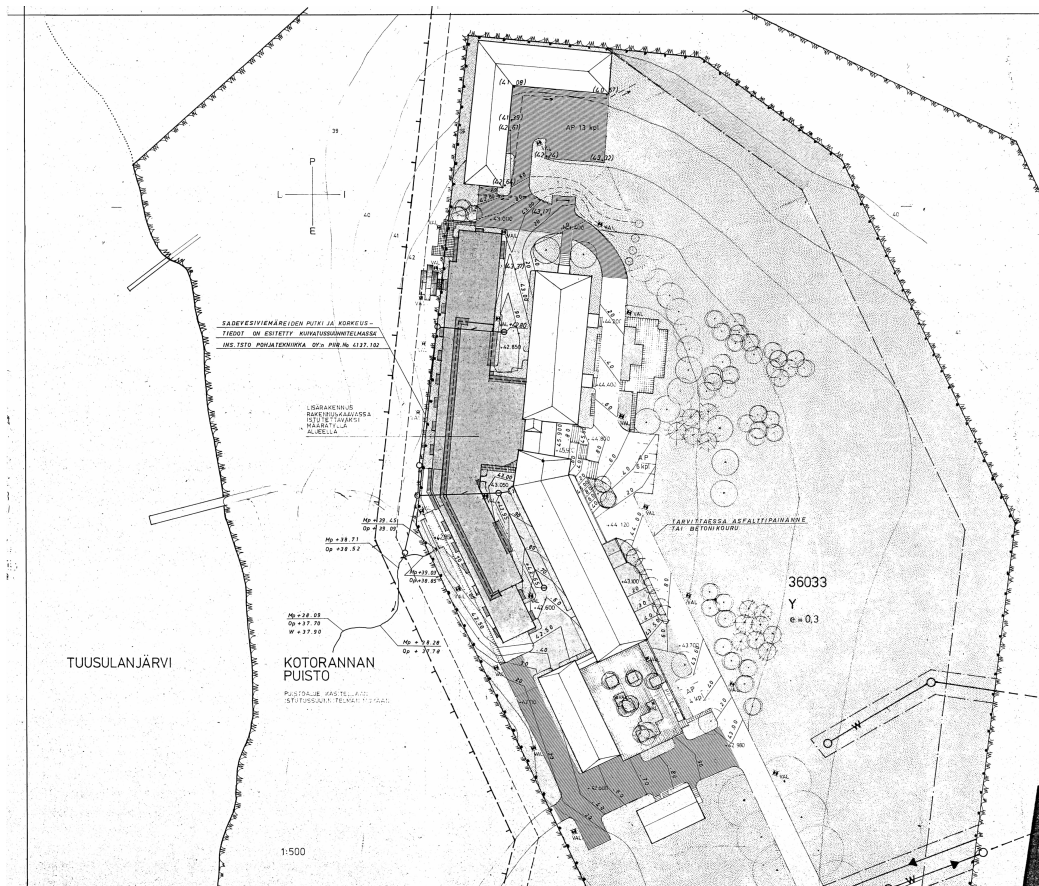
Asuinrakennuksen ja D-osan yhdistävän aukion yhteyteen on esitetty istutuksia ja kalusteita. Aukio on esitetty päällystettäväksi laatoin, samoin kuin rakennusten edustat monin paikoin.

Pihapiirin lounaisosan puustoiselle alueen toimenpiteinä esitetään uusien puiden istutusta ja risukkojen siistimistä. Alueen halki on esitetty uutta polkua, joka yhdistää asuinrakennuksen ympäristön ja laiturille vievän polun.

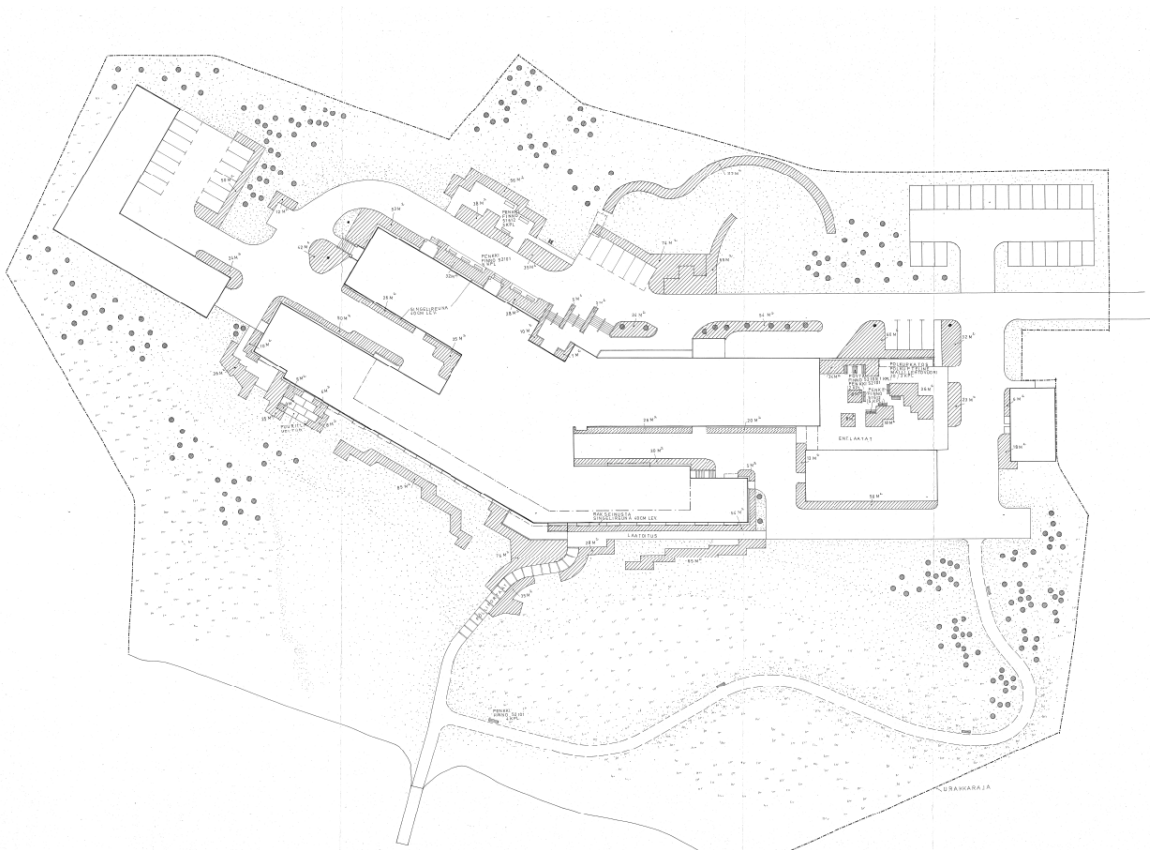
Rakennusten ja rannan välinen alue on suunnitelmissa esitetty suunnitelmissa pääosin ”luonnonnurmena”, nurmialueena, jota ei jatkuvasti leikata. Alue on avaraa ja siltä avautuvat näkymät avoimia. Rannan puuryhmät on sijoitettu osin kehystämään tätä avointa tilaa. Laiturille vievä polku on säilytetty ja sitä on korostettu uusien pölliportain ja pensain.

Itäpuolen puutarha versioi 1930-luvun edustuspuutarhan ajatuksia 1980-luvun keinoin ja tiiviisti sommitelluin uusien istutuksin. Länsipuolen piha-alueet ovat luonteeltaan erilaiset ja muistuttavat vapaammin muotoiltua maisemapuutarhaa. Kummankin järjestelyjä on ajanmukaisesti uudistettu vapain reitein ja linjoin.

Navettarakennus on edelleen huomioitu suunnitelmissa ja sen pihapiiriin on sijoitettu uusi pysäköintialue, ja ympäristöön paljon uutta kasvillisuutta. Erillistä maakellaria ei ole piirustuksessa esitetty eikä huomioitu.

Kuva 41. Uuden laajennuksen asemapiirros vuodelta 1981. Lähde: RVA

Kuva 42. Istutussuunnitelman työpiirustus vuodelta 1981. Lähde: RVA

Vuodelle 1986 on päivätty viistokuva (kuva 43) Tuuskodon alueesta länteen. Kuvasta voidaan nähdä vuoden 1981 puutarhasuunnitelmien mukaisia istutuksia itäpuolen piha-alueilla, vielä varsin pienikokoisina, hiljattain istutettuina. Vapaasti sommitellut puuryhmät erottuvat selkeästi itäpuolen piha-alueilta. Itäpuolen edustan syreenikaaren yhteyteen on sijoitettu myös lipputanko.

Uusi pysäköintialue on toteutunut suunnitellusti pihapiirin eteläosiin. Pääsisääntäytymisen yhteyden pysäköintialueen järjestelyt eivät täysin seuraa suunnitelmaa, mutta niiden yhteyteen suunnitellut istutukset on sovitettu muuttuneisiin järjestelyihin. Asuinrakennuksen edustan aukiolta voi erottaa istutuksia. Rakennuksen länsipuolelta voi nähdä, että vuoden 1981 suunnitelmassa esitetyt polut rantaan ja rannan tervaleppälehdon halki ovat toteutuneet suunnitellusti.

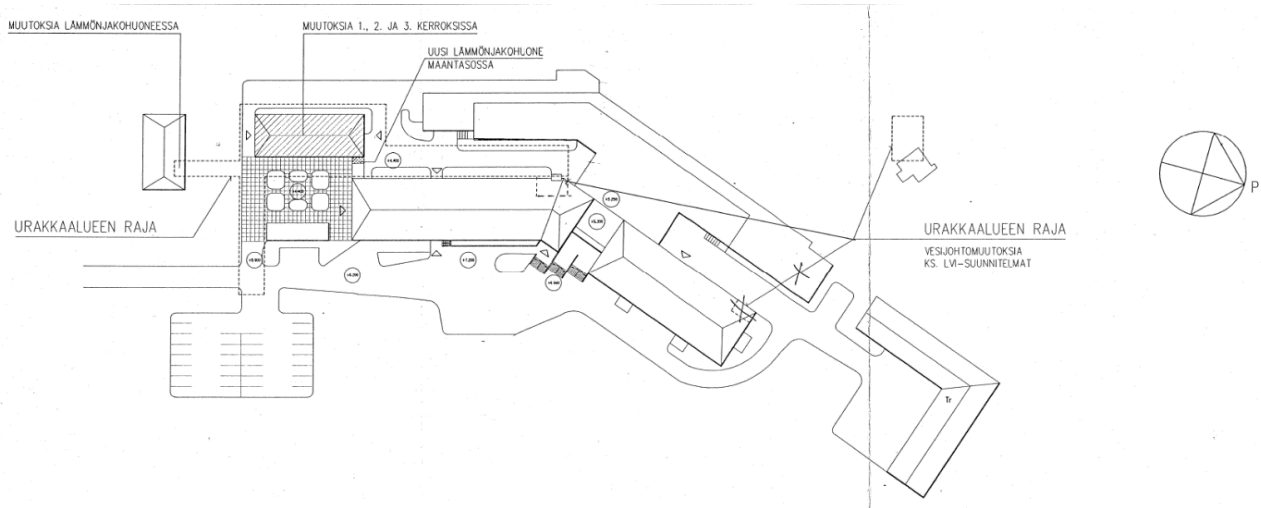
Suunnitelma vastasi autoilun edelleen kasvaneeseen tilantarpeeseen laajentamalla pysäköintialueita entisestään. Suunnitelmasta löytyy myös Rosenbröijerin suunnitelmille tyypillisiä aiheita, kuten vapaasti sommiteltuja luonnonkasveja ja suojaisia, kivettyjä oleskelun alueita.

Kuva 43. Viistokuva vuodelta 1986. Kuvaaja: Matti Soinne. Lähde: Virtuaali-Tuusula

3.1.4 Toimenpiteet 1990-luvulta eteenpäin

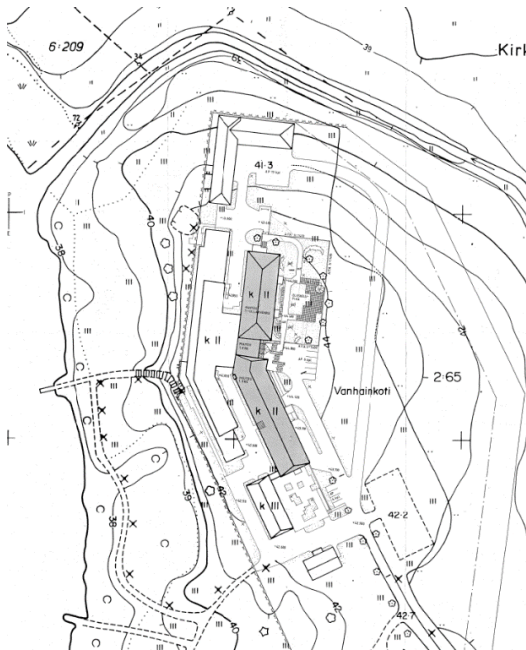
Vuonna 1993 peruskorjattiin alueen eteläpään erillinen asuinrakennus. Peruskorjauksen yhteydessä suunniteltiin myös muutoksia rakennuksen ympäristön piha-alueisiin. Urakka-alueen asemapiirustuksessa (kuva 44) esitetään karkeasti myös asuinrakennuksen edustan aukion uudistaminen sen keskelle sijoitettavien istutusaltaiden avulla. Vuoden 1981 suunnitelmista poiketen kuva esittää myös erillisen maakellarin osana kokonaisuutta.

Kuva 44. Urakka-alueen asemapiirros vuodelta 1993. Lähde: RVA

Vuoden 1996 peruskorjauksen periaatteita esittäneessä asemapiirroksessa (kuva 45) esitetään joitakin pihapiirin järjestelyjä, sekä uusia että aiempien suunnitelmien mukaisia, jo toteutuneita toimenpiteitä. Piirroksessa esitetään niin talousrakennus kuin erillinen maakellari paikoiltaan.

Suurimpina muutoksina aiempiin suunnitelmiin on se, että rakennuksen C-osan edusta on esitetty aidattavaksi ja sen toimintoja on sijoitettu lähemmäksi itse rakennusta, mikä katkaisee aiemman ajoradan rakennuksen edustalla. Suunnitelmassa on esitetty joitain muutoksia alueen liikenne- ja pysäköintijärjestelyihin, esimerkiksi talousrakennuksen edustan pysäköintialueelle vie uusi ajorata peltoalueiden halki.

Kuva 45. Asemapiirros vuodelta 1996.
Lähde: RVA

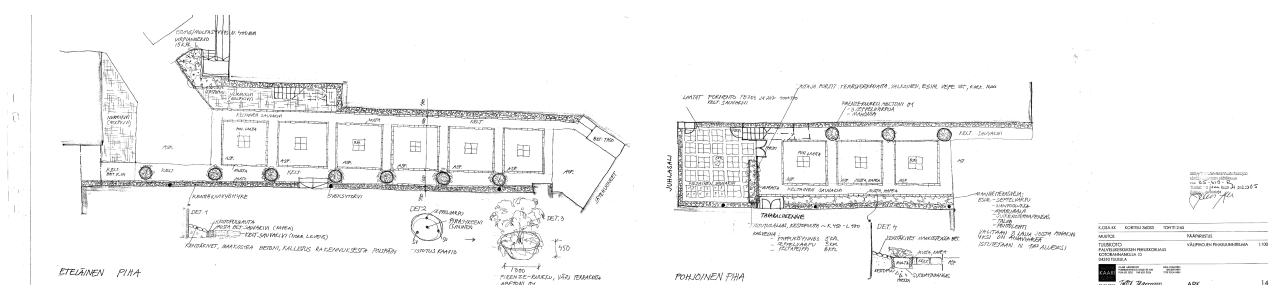
Kuva 46. Ilmakuva vuodelta 1999.
Lähde: Paikkatietoikkuna

Vuosien 1993 ja 1996 suunnitelmien toteutuneisuutta voi arvioida vuoden 1999 ortoilmakuvan (kuva 46) perusteella. Kuvassa C-osan edusta on aidattu ja muuttuneet liikenne- ja pysäköintijärjestelyt on toteutettu pääosin vuosien 1993 ja 1996 suunnitelmien mukaisesti. Kotorannan-kujan eteläisimmällä osalla, pihapiirin ulkopuolelta voidaan nähdä puukujannetta. Se ei kuitenkaan ulotu pihapiiriin saakka.

Suurena muutoksena pihapiirissä on havaittavissa suuren talousrakennuksen purkaminen C-osan pohjoispuolelta. Rakennuspaikka on vielä erotettavissa maastosta myös ortoilmakuvassa.

Itäpuolen pihan sypressikuvio ei enää erotu ja uusi ajorata pohjoiseen on osin sen paikalla. Rannan puoleisen polun varrella erottuu pieni rakennelma, laitetila. Länsipuolen pihan istutukset eivät seuraa aiempia suunnitelmia, mutta ovat huomattavan suuria ja korostavat rantaan viettävää polkua.

Vuonna 2005 Kaari Arkkitehdit laati erilliset pihasuunnitelmat A- ja C-osien sekä B- ja D-osien välisistä sisäpihoista (kuvat 47). Piirustukset ovat varsin tarkat ja sisältävät useita detaljipiirustuksia istutusten ja ladontojen tarkemmasta toteutuksesta. Pihojen kiveykseen on suunniteltu ruudukkoaiheet ja seinien edustoille istutukset. Pohjoisesta sisäpihasta osa suunniteltiin aidattavaksi, C-osan itäisen eduspihan tapaan.

Kuva 47. Eteläisen ja pohjoisen pihan suunnitelma vuodelta 2005. Lähde: RVA

Myöhemmästä, vuosien 2013 ja 2014 kuva-aineistosta (kuvat 48-50) voidaan nähdä, että pohjoinen sisäpiha toteutui suunnitelmien mukaisesti, mutta eteläinen sisäpiha ei. Muutoin pihapiirin järjestelyt ovat kuvissa säilyneet melko ennallaan.

Kuva 48. Viistokuva vuodelta 2013. Lähde: Virtuaali-Tuusula

Kuva 49. Tuuskodon C-osan pohjoispäätä ja pohjoista sisäpihaa vuonna 2014. Lähde: RVA

Kuva 50. Tuuskodon C-osan itäjulkisivua ja sen edustaa vuonna 2014. Lähde: RVA

Tuuskodon vuonna 2019 alkanut käyttö kunnantalon väistötiloina vaikutti myös pihapiirin järjestelyihin. Virkailijoiden asuintalo pihapiirin eteläosassa purettiin vuonna 2018¹³ ja sen paikalla on vuoden 2020 ortoilmakuvassa (kuva 51) nähtävissä uusi pysäköintialue. Samoin tien itäpuolen pysäköintialuetta on laajennettu. C-osan edusta ei enää ole aidattu ja pääsisäänkäynnin pysäköintialue on ulotettu C-osan edustalle. Pohjoispuolen pysäköintialue on edelleen käytössä. Rantaan viettävä polku on kuvassa lähes näkymättömissä, samoin kuin suurelta osin länsipuolen julkisivun edustan istutukset. Pihan keskivaihe on edelleen muuta pihaa avoimempaa.

Kuva 51. Ortoilmakuva vuodelta 2020. Lähde: Paikkatietoikkuna

¹³ Suomalainen, R. 2018 <https://www.keski-uusimaa.fi/paikalliset/1458202>

4 Rakennushistoria

4.1 Arkkitehdit

Arkkitehti Axel Mörne (31.5.1886-17.10.1935) valmistui arkkitehdiksi teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1915. Mörne toimi Vaasan lääniarkkitehtina ja yksityisarkkitehtina. Hän toimi myös yleisten rakennusten ylihallituksessa, sosiaalihallituksessa ja sosiaaliministeriössä. Mörne suunnitteli 1920-luvulla useita sairaala- ja kunnalliskotirakennuksia muun muassa Seinäjoen, Tyrvään, Oulun, Halikon, Siilinjärven, Mikkelin, Harjavallan ja Tammisaaren uusien piirimielisairaaloitten rakennukset. Hän suunnitteli myös yksityisille huvilarakennuksia lähinnä Tammisaaren ympäristöön.¹⁴

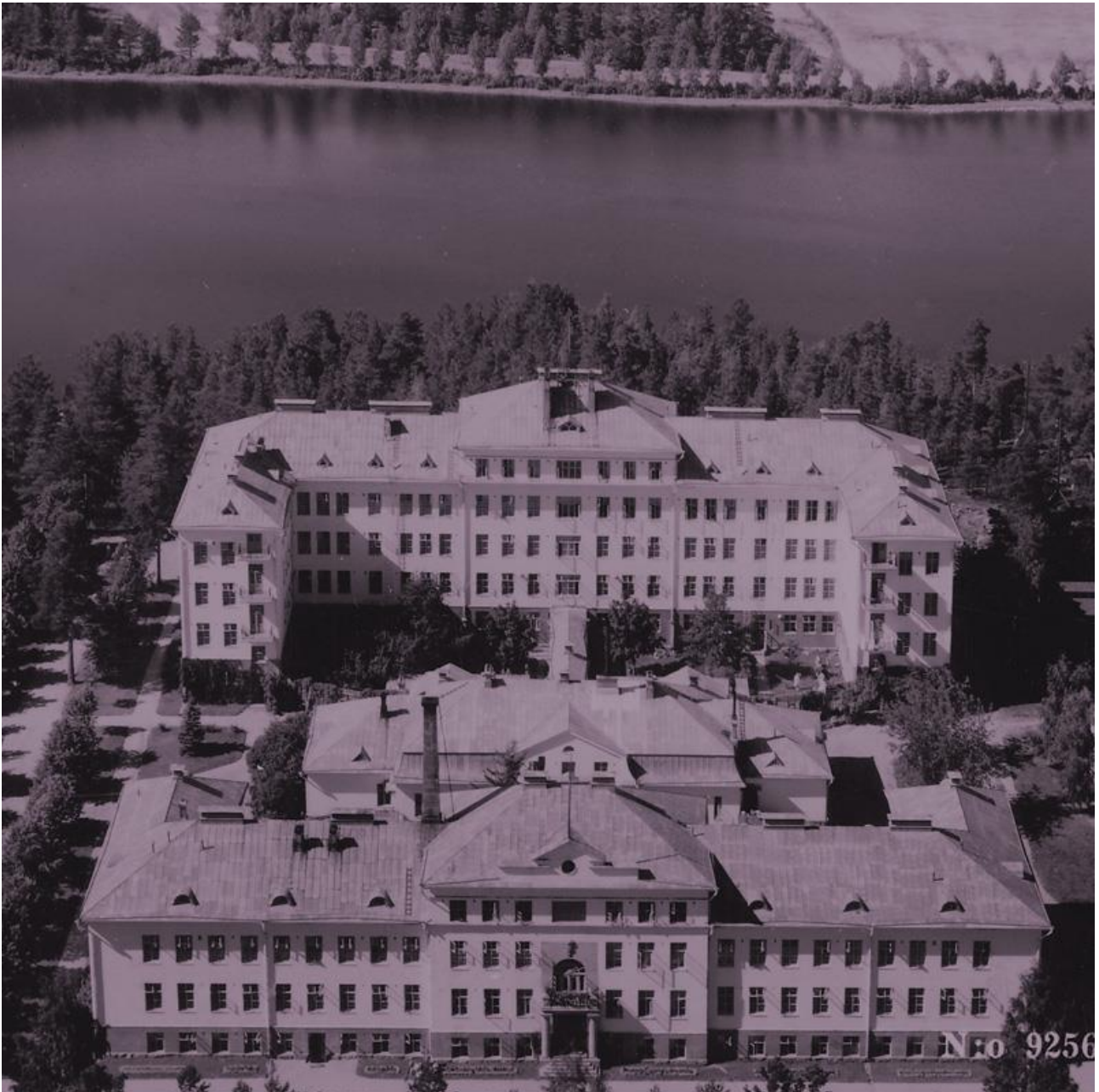

Kuva 52. Arkkitehti Axel Mörnen suunnittelema Joensuun Koppolan Sairaala on rakennettu vuosina 1927–1928. Lähde: *Joensuu: Koppolan sairaala ja päiväkoti - Paikkatietokanta*

Kuva 53. Koljonvirran vanha sairaala on valmistunut vuonna 1924. Lähde: *Koljonvirran vanha sairaala – Iisalmen Kameraseura*

¹⁴ Axel Mörne - Wikiwand

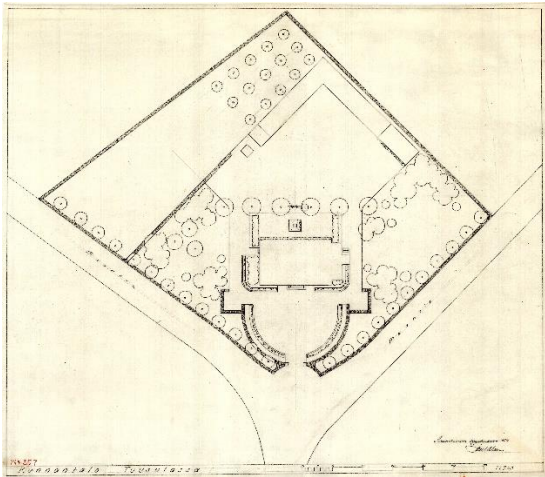

Kuva 54. Mikkelin piirimielisairaala Moisio on rakentunut vuosina 1927–1930. Lähde: Mikkelin piirimielisairaala Moisio – Päämajakaupunkiopas (muisti.org)

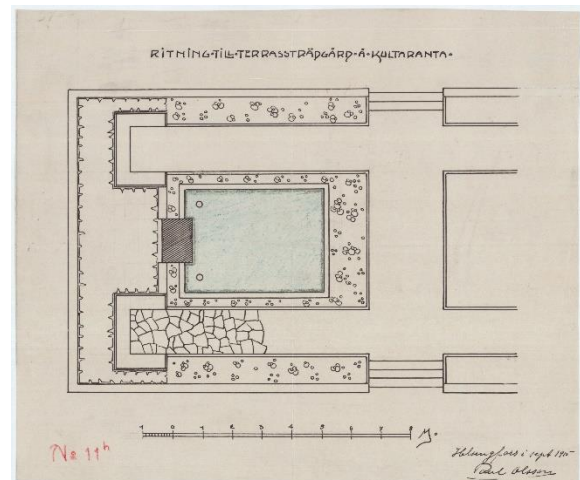

Kuva 55. Vuonna 1928 valmistunut kunnalliskoti Varpaisjärvellä (purettu 2006). Lähde: Lapinlahti - Kulttuurihenkinen lenkkipolku Varpaisjärvi

Paul Olsson (1893-1973) laati vuonna 1934 Tuuskodon puutarhasuunnitelman. Olssonilla oli suuri rooli suomalaisen puutarha-arkkitehtuurin vaiheissa 1900-luvun alkupuolella¹⁵. Suomessa ei voinut saada alan korkeakoulutusta, joten hän opiskeli ammattiin ulkomailla. Olsson oli verkostoitunut ja uudisti suomalaista puutarha-arkkitehtuuria geometrisellä ja symmetrisellä muotokielellään. Hän teki paljon yhteistyötä isänsä Svante Olssonin kanssa sekä Helsingin kaupungilla että vuonna 1920 perustetussa omassa toimistossaan työskennellessään. Olssonin tunnetuimpiin töihin kuuluu esimerkiksi Kultarannan puutarhasuunnitelma, Eiranpuistikko ja Talvipuutarhan edusta. Tuusulaan hän suunnitteli myös kunnantalon puutarhasuunnitelman vuonna 1934.

Kuva 56. Tuusulan kunnantalon puutarha-suunnitelma vuodelta 1934. Lähde: finna.fi (12.9.2024)

Kuva 57. Kultarannan terassipuutarhan suunnitelma vuodelta 1915. Lähde: finna.fi (12.9.2024)

Elsi Laisaaren (1909–1991) arkkitehtuuritoimisto laati 1960-luvun laajennuksen suunnitelmat, mukaan lukien puutarhasuunnitelman. Laisaari valmistui diplomiarkkitehdiksi 1934. Hän oli naimisissa asemakaava-arkkitehti Olavi Laisaaren kanssa vuosina 1934–1946¹⁶.

Kuva 58. Katriinan sairaala, alun perin sairaala, B-rakennus rakentui vuonna 1959. Lähde: kil-pailuohjelma-LIITE-rakennuskortit-korjattu.pdf (vantaa.fi)

Arkkitehtitoimisto Into Pyykkö Oy suunnitteli 1980-luvun laajennuksen. Pyykkö on eri lähteiden mukaan suunnitellut asuinrakennuksia 1960–1970-luvuilla. Hänen suunnittelemansa Ruoveden entinen virastotalo valmistui vuonna 1967¹⁷, Kangasalan Pirkkolan koulu valmistui

¹⁵ mfa.fi/paul-olsson

¹⁶ [Elsi Tuulikki Laisaari \(Thesleff\) \(1909–1991\) - geni.com](http://Elsi%20Tuulikki%20Laisaari%20(Thesleff)%20(1909%E2%80%931991)%20-%20geni.com)

¹⁷ 47.pdf (ruovesi.fi)

vuosina 1973–1975¹⁸ ja Malminkartanon terveysasema vuonna 1990¹⁹. Into Pyykkö oli Pirkanmaalla tunnettu erityisesti terveyskeskusten ja sairaaloiden suunnittelijana. Näistä esimerkkejä ovat Akaan Kylmäkosken terveysasema vuodelta 1985, Kangasalan terveyskeskus vuodelta 1984, Valkeakosken terveyskeskus 1980-luvun alkupuolelta ja Urjalan terveysasema vuodelta 1982.²⁰

Tuusukodon kannalta huomionarvoista on, että noin 400 metrin päässä lounaaseen Tuuskodosta sijaitsee myös merkittävä Into Pyykön suunnittelema kohde, vuonna 1965 kurssikeskukseksi valmistunut nykyinen hotelli Gustavelund.

Kuva 59. Vuonna 1984 valmistunut Kangasalan terveyskeskus. Kuvaaja Olli Joukio. Lähde: Rakennusinventointi Pirkanmaan terveyskeskukset 2020 isompi (1).pdf s. 63.

Kuva 60. Katriinan sairaala, A-rakennus rakentui vuonna 1979. Lähde: kilpailuohjelma-LIITE-rakennuskortit-korjattu.pdf (vantaa.fi)

1980-luvun toimenpiteisiin kuului myös **Maj-Lis Rosenbröijerin** (1926–2003) laatima puutarhasuunnitelma. Rosenbröijer oli puutarha-arkkitehti, joka toimi laaja-alaisesti yli neljäkymmenen vuoden ajan 1950-luvulta alkaen. Hän laati piha- ja puutarhasuunnitelmia sekä yksityisiin että julkisiin kohteisiin, oli laajalti verkostoitunut ja sai useita palkintoja töistään²¹. Jo opiskellessaan hän harjoitteli maineikkaiden maisema-arkkitehtien, esimerkiksi Tuuskodon 1930-luvun puutarhasuunnitelman laatineen Paul Olssonin, toimistoissa. Yli tuhanteen Rosenbröijerin toteutettuun suunnitelmaan lukeutuu useita Suomen tunnetuimpia puutarhakohteita²². Hänen toimistonsa laati suunnitelmat esimerkiksi Kultarannan, Villa Mairean ja Mäntyniemen puutarhasuunnitelmat. Kultarannan suunnitelmaan kuului myös aiemman Paul Olssonin suunnitteleman muotopuutarhan restaurointi²³.

Rosenbröijer laati ympäristösuunnitelmat 14:lle vanhainkodille ja 11:lle terveyskeskukselle ja sairaala-alueelle²⁴. Sairaala-alueiden ympäristösuunnitelmissaan hän suosi kukkia, toivoen tuovansa näin pihoille iloa ja väriä²⁵. Yleisesti Rosenbröijer suosi töissään selkeää ja linjakasta muotokieltä sekä luonnonkasveja ja -kiviä, puupintoja ja vettä²⁶.

¹⁸ [832-kaavaselostus.pdf \(kangasala.fi\)](#)

¹⁹ [Koriste kiinnostaa: Kaakeli - Arkkitehtuurimuseo \(mfa.fi\)](#)

²⁰ [Rakennusinventointi Pirkanmaan terveyskeskukset 2020 isompi \(1\).pdf](#)

²¹ Sorsa 2011, 5.

²² Sorsa 2011, 3.

²³ [mfa.fi/maj-lis-rosenbroijer](#)

²⁴ Sorsa 2011, 15.

²⁵ [mfa.fi/maj-lis-rosenbroijer](#)

²⁶ [mfa.fi/naisarkkitehti-kiinnostaa-rosenbroijer](#)

Kuva 61. Vuonna 1993 valmistuneen Mäntyniemen ympäristösuunnitelma. Lähde: theseus.fi (12.9.2024)

Kuva 62. Vuonna 1987 valmistunut New Delhin Suomen suurlähetystö. Lähde: mfa.fi/naisarkkitehti-kiinnostaa-rosenbroijer (12.9.2024)

4.2 Tuuskoto kontekstissaan

4.2.1 Kunnalliskotivaihe

Hoitotieteen alaan kuuluvassa väitöskirjassa Leena Paasivaara vuonna 2002 on jakanut vanhustenhuollon 1900-luvun menneet vuosikymmenet ajanjaksoihin, jotka kuvaavat samalla hyvin hoitotyön kehitystä sekä hoitokotien ja -laitosten rakentamista Suomessa. Hoitotyöhön Suomessa liittyvät rakenteelliset muutokset – ilmiöt – ovat luettavissa arvoista, toiminnoista, rakennuksista ja maisemasta.

Tuuskkoto, kuten kunnalliskodit 1930-luvulla sijoittuivat pääosin vahvasti perinteisiin nojaaviin maatalousyhdyskuntiin. Toiminnoiltaan kunnalliskodit olivat omavaraisia ja osin siksi sisänpäin kääntyneitä sekä eristäytyviä jopa omassa kyläyhteisössään.

Paasivaaran mukaan 1930–1940-luku oli vielä niin sanottua niukkuusajan köyhäinhoitoa. Kunnalliskotien murrosaika alkaa ymmärrettävästi vasta sotiemme jälkeen 1940-luvun lopulta. Valtakunnallisten vanhustyötä ohjaavien lakien- sekä valtion ohjauksen myötä 1950-luvulta eteenpäin hoivakotien rakentaminen ja hoivan muutokset olivat huomattavat. Murrosaika jatkui Paasivaaran mukaan 1970-luvulle asti, jonka jälkeen voidaan ajatella hyvinvointivaltion vaikiintuneen ja sen myötä uudistui vanhusten hoiva enemmän palveluasumisen suuntaan.²⁷

Kunnalliskotien niukkuuden aikakaudelle 1930–1940-luvulle tyypilliset piirteet²⁸

- vaivais- ja köyhäinhoito - velvollisuus
- toiminnan pysähtyneisyys
- normatiivinen ohjaus ja ponnettomuus toimeenpanossa
- toiminnan omavaraisuuspyrkimys

Erityisesti periaate - vaatimattomuus on hyve, on tunnistettavissa myös Tuuskodon 1930–1940-luvun toiminnan taustalla. Uudisrakennus on toiminnoiltaan vanhahtavasti sekä ankarasti jäsennetty julkisen salin, erillisosastojen sekä yksityishuoneiden mukaan. Julkisivuissa samoin

²⁷ Paasivaara 2002, 62.

²⁸ Paasivaara 2002, 62, 63.

oli vahva symmetria ja hierarkia niiden yleispiirre. Organisaationa ja rakennuksena kunnalliskoti ei näyttänyt avautuvan ulospäin. Paasivaaran mukaan aikakauden toiminnoille oli tyypillistä pysähtyneisyys. Valtion ja kuntien välinen ohjaus oli lähinnä normatiivista, mikä ei johtanut käytännössä näkyviin parannuksiin toiminnoissa. Kunnalliskoti oli tällä aikaudella eristäytyvä ja toimi kuten tyypilliset maatalousyhdyskunnat tai sekahuoltolaitokset²⁹. Sekahuoltolaitos tarkoittaa tässä yhdessä, että kunnalliskotirakennuksiin sijoitettiin usein myös sairausosasto, pitkäaikaissairaat ja tarvittaessa vielä mielenterveyspotilaita.

Kuva 63. Nurmijärven kunnalliskoti noin 1930-luvulla. Kuvaaja Ove Glader. Lähde: Nurmijärven museon kokoelmat (finna.fi) (17.7.2024)

Tuuskodon 1930-luvun uuden päärakennuksen tavoin Nurmijärven kunnalliskoti, rakennettu 1929–1930, oli myös vaaleaksi rapattu ja kolmikerroksinen kivirakennus, jossa on nelilapainen aumakatto. Ulkoasultaan Nurmijärven kunnalliskoti korostaa klassisimin ja funktionalismin murrosajalle tyypillisesti käytännöllisyyttä. Ikkunatyypin puitejako, listaprofilointi ja kuistidetallit olivat hyvin pelkistetyt. Tuuskoto, 1930-luvun puolivälissä valmistuneena, ei myöskään ilmaise funktionalismin moderneja tyyliinpiirteitä, jäsennessperiaatteita tai muotoaiheita mitenkään.

Arkkitehti Axcel Mönnen oli 1930-luvulla jo iäkäs arkkitehti ja Tuusulan vanhainkoti saattoi olla hänen viimeisimpiään suunnitelmia. Tuuskodossa on pitkälki samoja piirteitä kuin hänen muissakin 1920-luvun suunnitelluissa sairaala- ja kunnalliskodeissa. Ehkä tästä syystä Tuuskoto on hieman vanhahtavaa funktionalismia.

²⁹ Paasivaara 2002, 62.

4.2.2 Vanhainkotivaihe

Kunnalliskotien suuren murroksen aikaa, vanhainkodeiksi – kodinomaisiksi yksiköiksi – olivat vuosikymmenet 1940–1970. Näyttävien laajennusten ja laitosmaisten uudisrakennusten taustalla olivat valtakunnalliset toimintaa ohjaavat lait ja asetukset sekä uudistukset hoivatyön periaatteissa – sosiaalialaa ja yhteiskuntarakenteita muuttavat ilmiöt. Tällä aikaudella sotavuosien jälkeen Tuuskodossa toteutettiin myös laajennuksia. Kunnalliskodit uudistettiin vanhainkodeiksi erityisesti 1970-luvulla

Vanhainkotien suurelle murroskaudelle 1940–1970-luvulla tyypilliset piirteet³⁰

- laitoskeskeinen vanhustenhuolto (yleinen osasto, sairausosasto)
- ikääntyvien määrän lisääntyminen
- tarkentuva normiohjaus, sosiaalilainsäädännön uudistaminen
- kunnalliskotitoiminta julkiseksi (asuntokysymykset, hyvinvointi)
- vanhustenhuollon itsenäistyminen
- vanhuspolitiikan vahvistuminen
- tasa-arvohakuisuus
- laitosrakentaminen

Kuva 64. 1930–1940-luvulla Jyväskylän kunnalliskodin vuodeosasto, Pitkäkatu 1. Valokuvaamo Päijänne. Lähde: [Keski-Suomen museo | Finna.fi](http://Keski-Suomen.museo.fi)

Vanhainkotien rakentaminen saattoi 1950-luvulla olla yhtä hyvin pienimuotoista pienkerrostalojen ja rivitalojen tapaan, kuin kaupunkien ulkopuolelle toteutettuja laajoja laitostekonaisuuksia. Aikakaudelle leimallista oli läpi yhteiskunnan leikkaava rakennemuutos, luontaistaloudesta siirtyminen kaupungistumiseen. Maaltamuutto kaupunkiin ja erityisesti naisten palkkatyön yleistyminen vaikeuttivat perinteistä eri ikäpolvien yhteisasumista ja hoivaa. Vanhusten hoito kotona, jopa maaseudulla, koettiin vaikeaksi. Laitoskeskeinen vanhustenhuolto yleistyi

³⁰ Paasivaara 2002, 65–67.

1940-luvulta eteenpäin. Tuuskodon laitospaistien lisäsiipien laajennukset 1960-luvulta ovat siis hyvin aikaudelle tyypilliset ratkaisut ja vastasivat hoivan kasvavaan kysyntään.

”Suuren murroskauden aikana laitosrakentaminen ajautui valtiolähtöiseksi, normien säätelemäksi, byrokraattiseksi ja kalliiksi. Kunnissa laitosten kustannukset koettiin suuriksi ja valtion ohjaamaan laitosrakentamiseen suhtauduttiin kasvavassa määrin kielteisesti.”³¹

Sotien jälkeen vanhempien ikäluokkien osuus kasvoi aiempiin aikakausiin verrattuna merkittävästi. Tämän seurauksena olemassa olevia kunnalliskoteja kunnostettiin, rakennettiin uusia vanhainkoteja, tai muodostettiin organisaatioita ja yhdistyksiä, jotka vuokrasivat vanhuksille asuntoja. Kunnallisten vanhainkotien rinnalla yleistyi yksityisluonteisten vanhainkotien perustaminen.

Uudet vanhainkodit ja senioriasunnot pyrittiin yleensä rakentamaan nykyaikaisiksi mutta edullisiksi. Maaseudun vanhainkodeissakin modernien kerrostalojen mukavuudet, kuten sisä-wc tai sauna yleistyivät. Yhdessäoloon kannustettiin sisällyttämällä rakennuksiin seurustelutiloja. Pihaat oli suunniteltu ajalle tyypillisen avoimina, vehreinä alueina, jossa tonttien rajat eivät yleensä erottuneet naapureista.

Kuva 65. Reisjärven vanhainkoti maaseudulla. Kuvausaika 1961 Lähde: Museovirasto, finna.fi (15.8.2024)

Kuva 66. Kustaankartanon vanhainkoti. Kuvausaika 1960–1979. Lähde: Museovirasto, finna.fi (22.8.2024)

1950-luvulta eteenpäin pääkaupunkiseudulla on huomattavissa hyvin, kuinka vanhainkotien laitosmaisuudesta alettiin pyrkiä eroon. Huomiota kiinnitettiin enemmän vanhusten yksilöllisiin tarpeisiin. Aravalakien voimaan tulo vuonna 1949 vauhditti vanhainkotien ja senioritalojen rakentamista, ja niiden laatu parani sosiaalisin perustein sekä kuntouksen näkökulmasta. Tämä piirre erottuu myös Tuuskodon laajennusosissa, miten asuminen, hoiva, virkistystoiminta ja kuntoutus olivat tilajäsennyksen painopisteenä. Vertailukohteeksi soveltuu pääkaupunkiseudun ensimmäinen ja suurin Oulunkylässä vuonna 1953 toimintansa aloittanut Kustaankartanon vanhainkoti (kuva 66). Suunnittelijana olivat arkkitehdit Eija ja Olli Saijonmaa. Lähiörakentamisen periaatteita noudattaen viihtyisien puistopihojen ympärille sijoitettiin kaupunkikuvalle tyypilliset modernit tiilikerrostalot ja oleskelualueet. 1960- ja 1970-luvuilla vanhusten asuntoihin lisättiin pesutilat ja suihkut, usein keittokomerot tiskialtaineen ja sähkö- tai kaasuliesineen.

³¹ Paasivaara 2002, 65–67.

Tuusukodon 1960-luvun laajennukseen sijoitettiin erityisesti sairasosastot. Aikaudelle tyypillisesti henkilökunnan asunnot huoneistoinen tulivat erilliseen rakennukseen. Laajennukset yhdistettiin vanhaan päärakennukseen nivelosalla. Laajennusosien arkkitehtuuri ja tyyli erottuivat selkeästi uutena aikakautena ja kerroksena alueella. Yleisesti 1960-luvulla vanhainkoteja pyrittiin kaupungeissa sijoittamaan keskelle kaupunkia tai lähiöitä, lähelle senioripalveluita. Tämä kertoo hyvinvointiyhteiskunnan alkuvaiheesta ja voimistumisesta.

4.2.3 Vanhainkodista palveluasumiseen

Vanhusten hoivan suuren murroskauden jälkeen vuosikymmenet 1970–1990 olivat erityisesti palveluiden ja palveluasumisen aikakautta. Samaan aikaan ilmiönä erottuu Suomen hyvinvointivaltiona rakentuminen.

Vuoden 1982 laajennusosan suunnitelmissa Tuuskotoon lisättiin 45 yhden hengen huonetta omilla saniteettitiloilla, mikä mahdollisti vanhempien osien huoneiden muuttamisen 1–2 hengen huoneiksi. 1960-luvulla rakennettu henkilökunnan asuntola, jossa oli 28 asuntoa, muutettiin 1990-luvulla vanhusten asunnoiksi. Tuuskotoa saneerattiin vuosina 1996–1997, jolloin se muutettiin palveluasumiseen soveltuvaksi hoivalaitokseksi, ja vanhimmat osat uusittiin perusteellisesti ryhmäasunnoiksi, joissa asukkailla oli yksilölliset kodit ja pienryhmille viihtyisät yhteistilat.

Kuva 67. Liinaharjan vanhainkoti vuodelta 1968, Pori. Kuvaus aika-arvio 1960- ja 1970-luvun vaihde. Lähde: [Liinaharjan vanhainkoti, Finna.fi](#) 15.8.2024)

Kuva 68. Kerroksellinen vanhainkotialue, Koukkuniemen vanhainkoti Tampere. Kuvaus aika 1959. Kuvaaja E.M. Staf. Lähde: Museokeskus Vapriikki, [finna.fi](#) (15.8.2024)

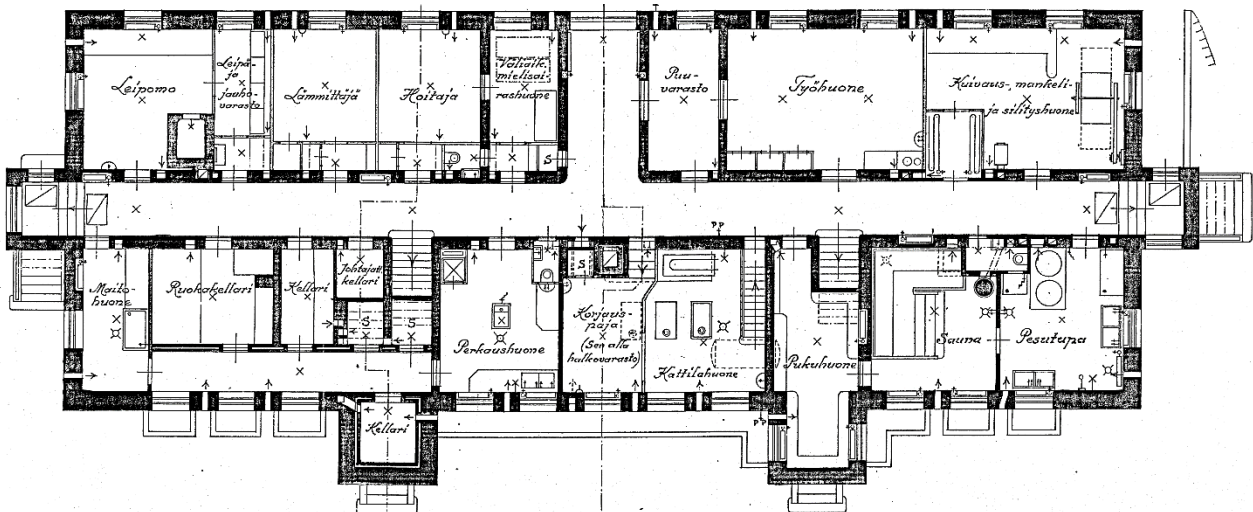
Vanhainkotialueissa oli sekä yhteisiä että erottavia piirteitä. Maaseutuyhdyskuntiin rakennetut aluekokonaisuudet, kuten Tuuskoto, ovat rakentuneet pitkän ajan kuluessa hoivatoimintojen ja -periaatteiden muutosten myötä. Niin maaseudulla kuin kaupungeissa vanhusväestön määrä kasvoi 1960-luvulle asti. Kaupunkivanhainkodit suunniteltiin suurten ikäluokkien vanhemmille. Modernien lähiöiden tapaan ne olivat samaa rakennusaikakautta edustavia ja yhtenäisiä kortteleita tai rakennusryhmiä. Kun taas maaseudulla useimmiten vanhempaa rakennuskantaa, puutarhoja ja viljelypalstoja uudistettiin ja laajennettiin vanhaa säilyttäen. Laajaan maaseutumaismaan ja -alueisiin kytkettynä kerroksinen rakentaminen olikin mahdollista. Palveluasumisen mallissa 1980-luvulta eteenpäin suuriin kaupunkeihin alettiin rakentamaan myös yksittäisiä palvelu- ja senioritaloja, lähelle keskustapalveluja.

4.3 Rakentumisen vaiheet ja käyttöhistoria

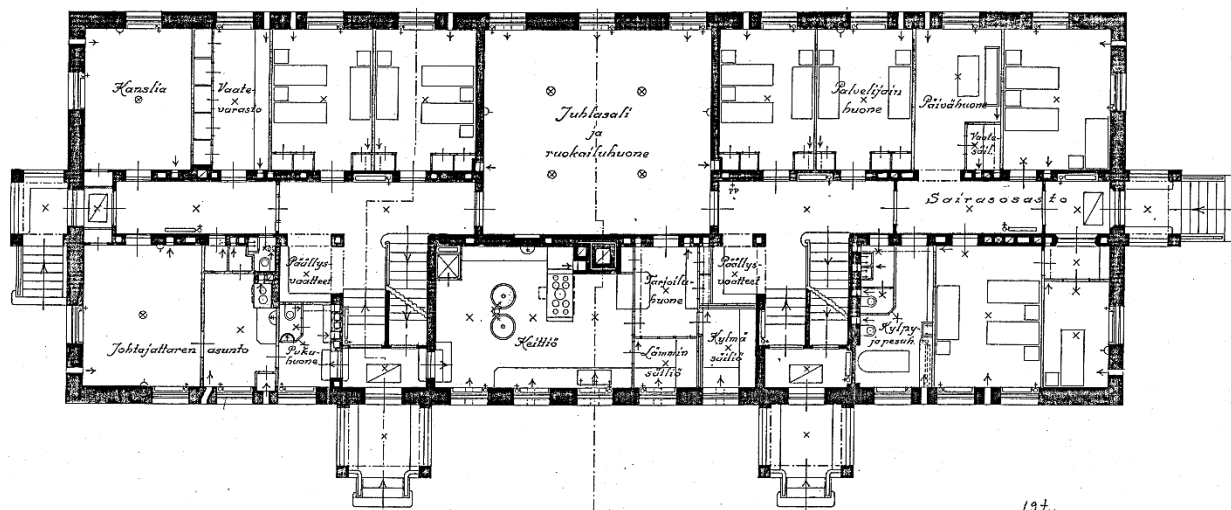
60-paikkainen kunnallis- ja vanhainkoti vihittiin käyttöön tammikuussa 1935. Se oli kaksi-kerroksinen aumakattoinen rapattu tiilirakennus. Julkisivua rytmitti avokuistien päälle jäävät parvekkeet ja niiden porrashuoneiden suuret ikkunat. Toisen kerroksen ikkunoiden koristelistat parvekelinjassa eivät luultavasti toteutuneet julkisivupiirustuksen mukaisesti. Rakennuksen päädyissä oli avokuistit ja korkeat sisäänkäyntiportaat.

Alkuperäinen tilajako vuonna 1932 päivätyissä pääpiirustuksissa maantasokerroksessa on neljä sisäänkäyntiä avokuisteineen, molemmissa päädyissä sekä itäpuolella. Piirustuksista päätellen toinen sisäänkäynti on enemmänkin henkilökunnan käytössä ja toinen sairasosaston asiakkaiden sisäänkäynti. Eteläisestä päädyistä on lähimpänä johtajattaren asunto sekä kanslia ja vaatevarasto. Keskellä keskitetysti vaiheessa on juhlasali ja ruokailuhuoneen yhteydessä keittiö ja ruuansäilytystilat. Pohjoispäädyssä on palvelijan huone, päivähuone ja sairasosaston kahden hengen huoneita sekä pesutilat. Toisessa kerroksessa keskikäytävän ympärille sijoittuu kahden tai neljän hengen huoneet sekä pesutilat. Päivähuoneita on yhdet molemmissa päissä rakennusta. Kellari kerroksessa on esitetty ruuanlaittotilat, muun muassa leipomo, ruokavarastot ja kylmähuoneet. Pohjoispäädyssä on pesutupa, sauna, pukuhuone, kattilahuone, vaatehuoltotilat ja työhuone. Rakennuksien päivä on uloskäytävät ja portaat maanpinnalle.

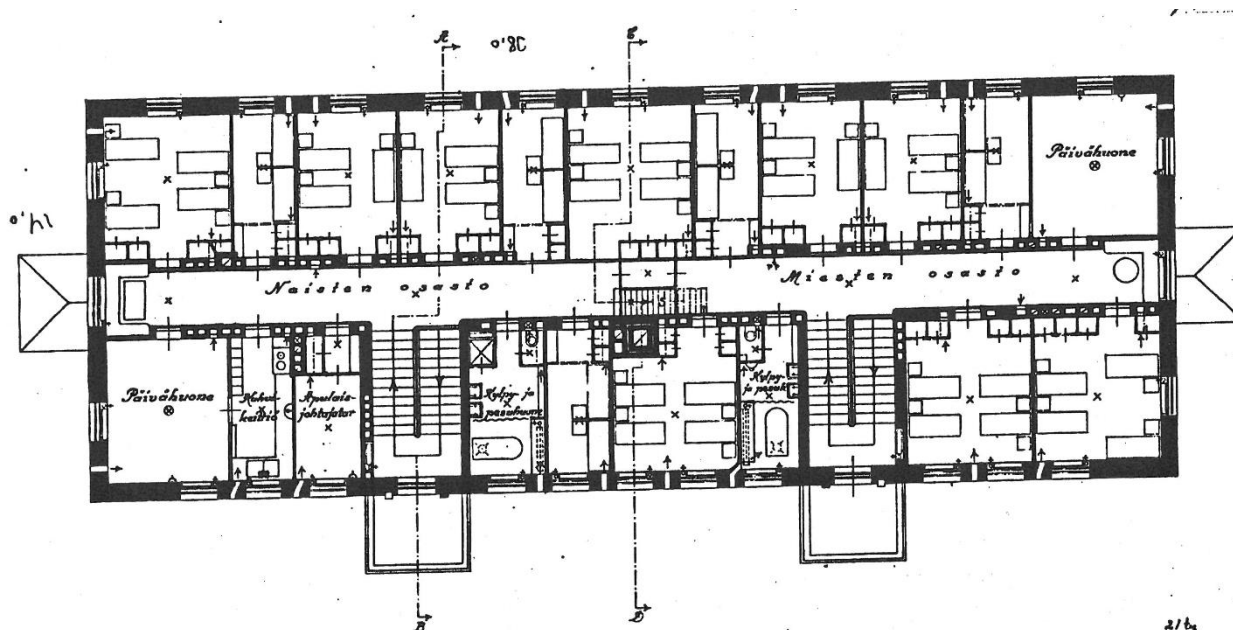
Pohjakaavioissa on keskeiskäytäväratkaisu, hoito- ja asukashuoneet käytävän molemmin puolin sekä yleinen sali keskitettynä. Laitoshierarkia ja tehokkuus näkyvät jäsennyksessä, mutta myös henkilökunnalle osoitetuissa asuin- ja työtiloissa. Hierarkia, symmetrisyys, keskittäminen oli vanhaa perua vanhemmista 1800-luvun lopun tyyppipiirustusten mukaisista sairaala- ja koulurakennuksista.

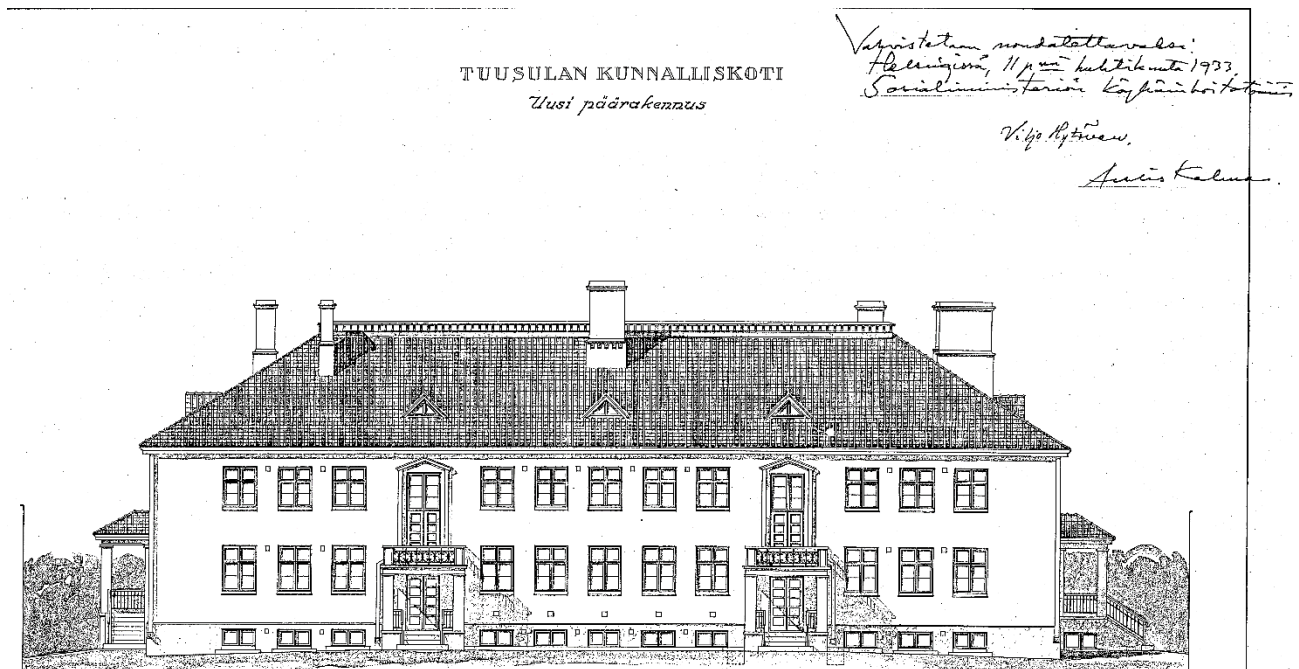
Kuva 69. Vuoden 1932 kellaripiirustus. C-osa. Lähde: RVA

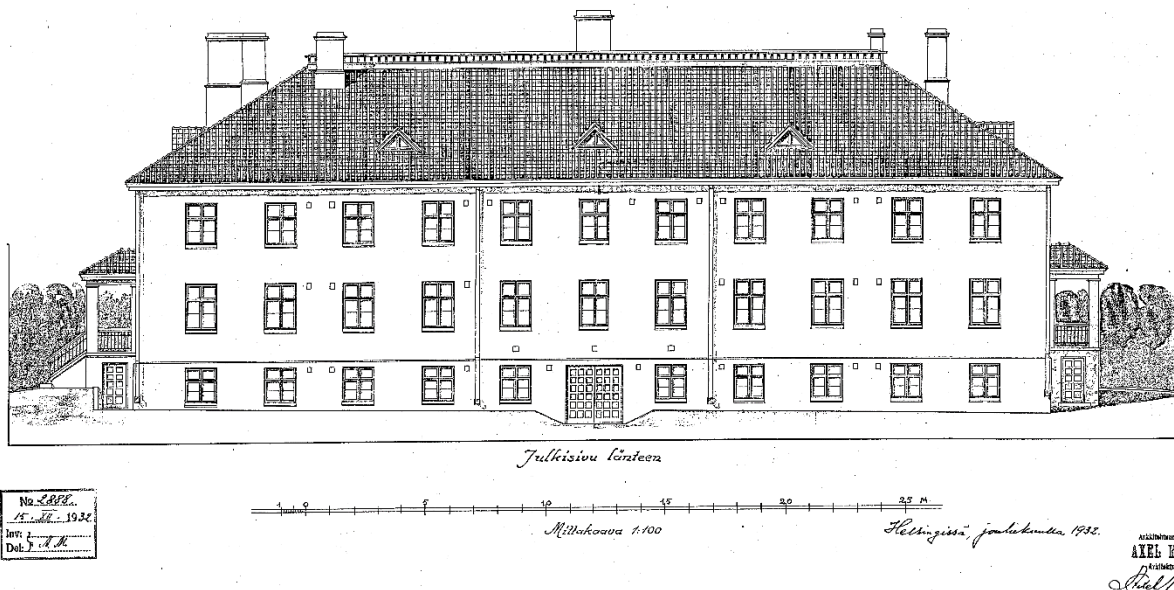
Kuva 70. Vuoden 1932 ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. C-osa. Lähde: RVA

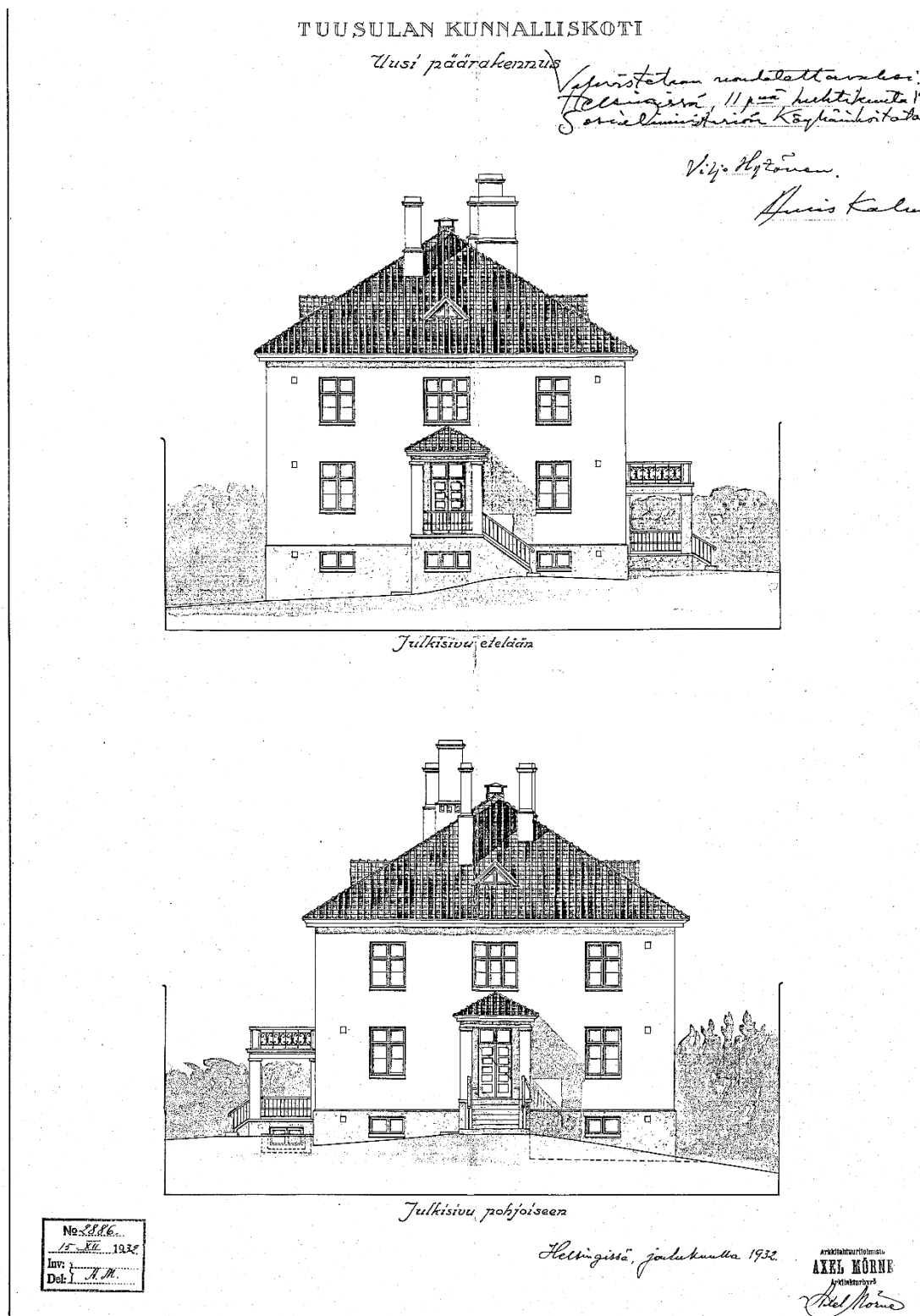
Kuva 71. Vuoden 1932 toinen kerros. C-osa. Lähde: RVA

Kuva 72. Vuoden 1932 julkisivu itään. Lähde: RVA

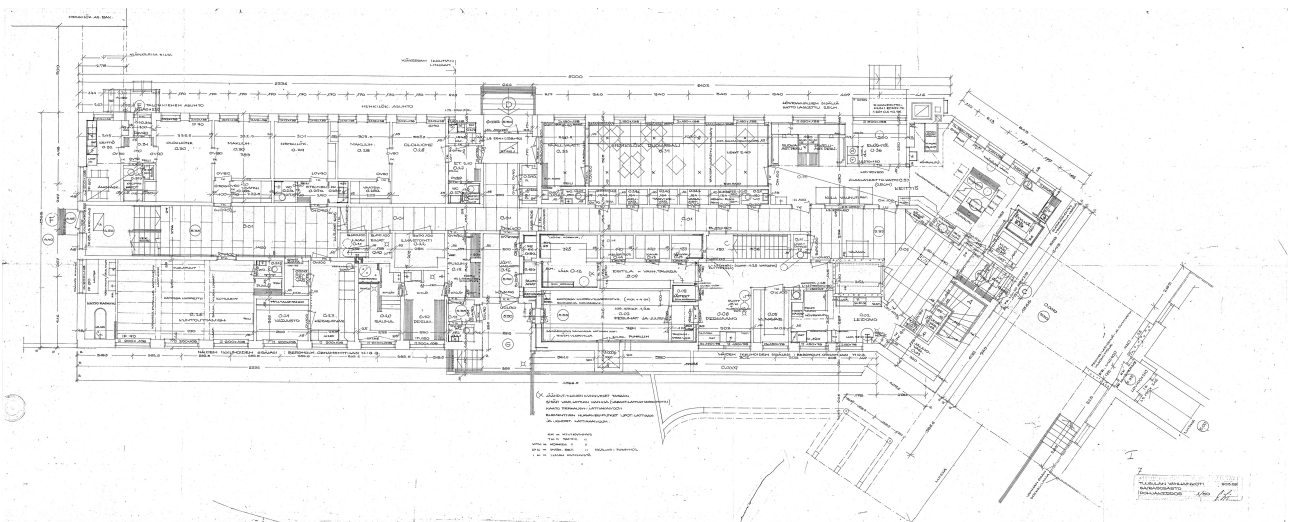
Kuva 73. Vuoden 1932 julkisivu länteen. Lähde: RVA

Kuva 74. Vuoden 1932 julkisivu pohjoiseen ja etelään. Lähde: RVA

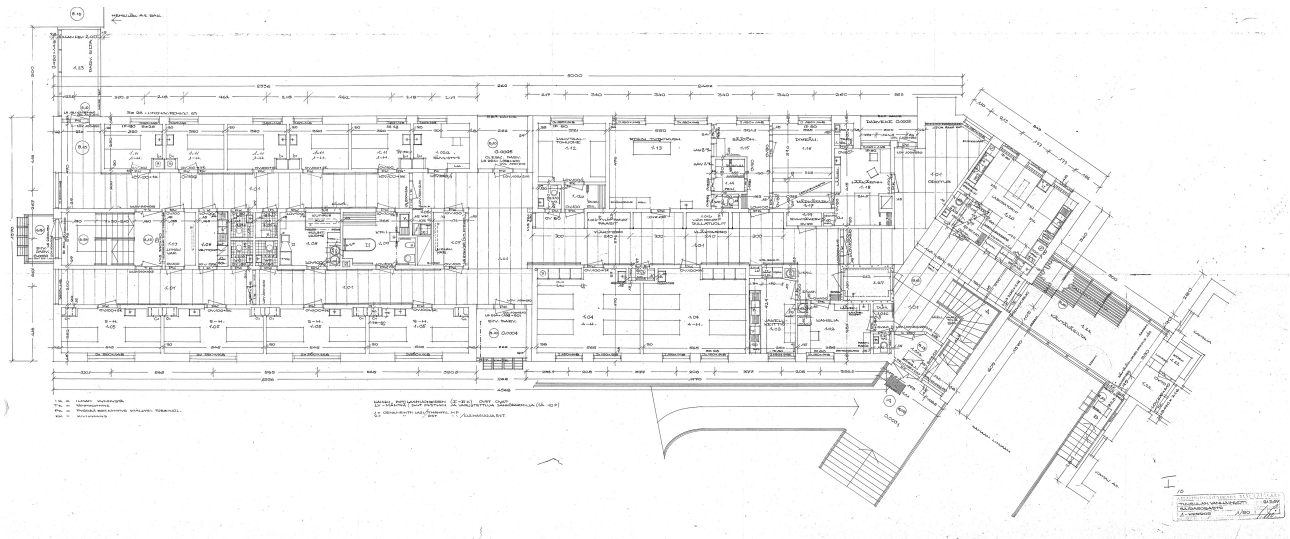
Kunnalliskodin hoivatyön velvoitteet lisääntyivät ja vastuut laajentuivat sairaanhoidollisiin tehtäviin 1960-luvulla, samalla kun ikääntyvien määrä lisääntyi kunnassa. 1960-luvulla Tuuskodon laajennukseen sijoitettiin 21- ja 29-paikkaiset sairasosastot sekä erillinen rakennus, jossa oli 24 asuntoa henkilökunnalle. Henkilökunnan asuntojen rakentaminen oli tyypillistä aikaudelle, kun hoitajia haluttiin sitouttaa työhön ja jäämään pakkakunnalle. Ensimmäisen tilaosastot ja henkilökunnan asuntolan käsittäneen laajennuksen suunnitteli arkkitehti Elsa Laisaari. Tällöin kunnalliskotia alettiin kutsumaan vanhainkodiksi, joka laajennuksen myötä modernisoi tilat viihtyisimmäksi ja laadukkaammaksi. Rakennukseen saatiin tasokkaat kuntoutustilat, oman laboratorion, röntgenin ja lääkärin vastaanottotilat. Asukkaille saatiin myös askartelutilat ja päivähuoneet. Moderneista tiloista huolimatta, monet vanhukset kokivat tuolloin vanhainkodin vaivaistaloksi, jonne joutumista pelättiin. Se johtui ehkä siitä, etteivät asukkaat olleet pelkästään vanhuksia, vaan hyvin eri ikäisiä ja eri taustaisia hoidokkeja. Tuuskodon sairasosasto toimi osittain myös akuuttisairaalaan, päihdeongelmaisille sekä eri ikäisille pitkäaikaissairaille sijoituspaikkana, ennen Tuusulan terveyskeskuksen laajennusosaston valmistumista 1990-luvulle saakka. Vanhusten asuinolot kotona selviytyäkseen olivat vielä 1960–1970-luvuilla hyvin puutteelliset, joten vanhainkodin yleiselle osastolle jouduttiin siirtymään jopa asumisongelmien vuoksi.³²

Vuonna 1959 päivätyissä piirustuksissa 1960-luvun osassa alkuperäinen tilajako jakautui kolmeen osaan siten, että ulkoseinillä oli 1–4 henkilön sänkypaikalliset huoneet ja rakennuksen keskelle sijoittui pesutilat 1.–2. kerroksissa eteläpäädyssä. Laajennusosan pohjoisosaan sijoitettiin hoito- ja lääkehuoneet sekä henkilökunnan taukotilat. Siivous- ja oleskeluparvekkeet jäivät rakennuksen puoleen väliin sekä ulosvedetty parveke rakennuksen pätyyn etelään. Pohjakerrokseen sijoittui talonmiehen ja henkilökunnan asunnot eteläpäätyyn. Lisäksi pohjakerrokseen sijoittui kuntouttamishuone, varastoja, ruokasali sekä kettotilat. Alhaalla kellarissa laajennusosien väliin jää tekniset tilat, muun muassa sähköpääkeskus, polttoainevarasto, öljysäiliöt ja hissien konehuone.

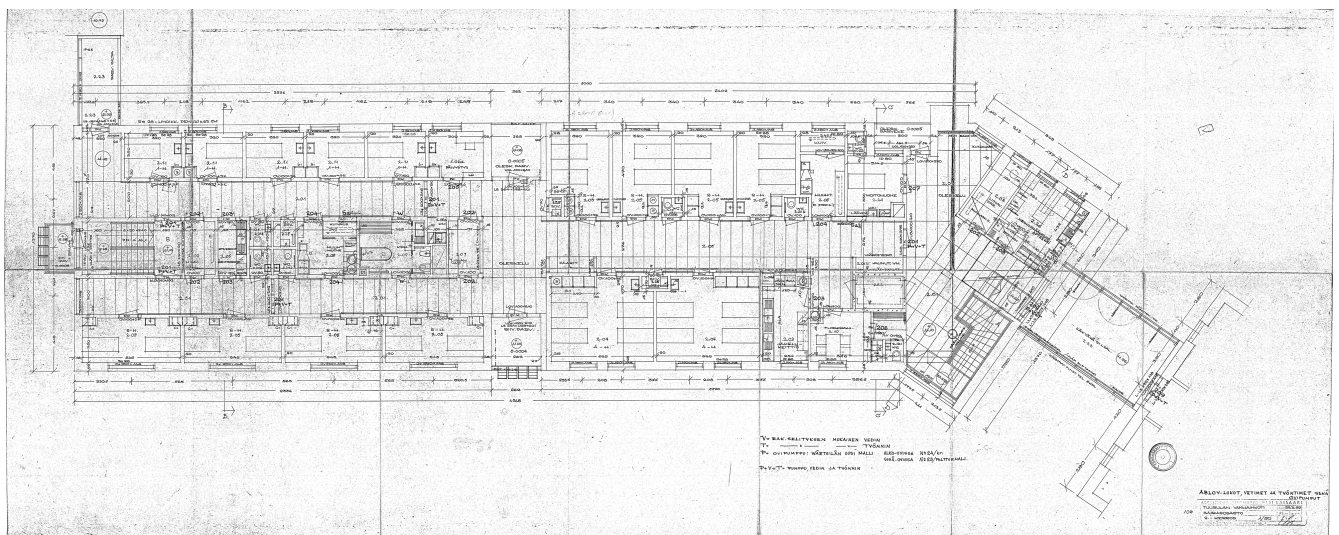

Kuva 75. Vuoden 1959 kellaripiirustus. D-osa. Lähde: RVA

³² Tuusula-Seuran Aikakirjaan X, 1998, s. 38

Kuva 76. Vuoden 1959 ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. D-osa. Lähde: RVA

Kuva 77. Vuoden 1959 toisen kerroksen pohjapiirros D-osa. Lähde: RVA

1970-luvulla kuitenkin laitoshoidon vaatimustaso kohosi samalla kun yleinen asumis- ja elintaso parantui. Sen aikaiset 3–4 hengen huoneet eivät olleet enää miellyttäviä ja ajantasaisia. Laitospaikkoja ei voitu vähentää, koska vanhusten avohoito oli riittämätöntä, joten laajennus ja tilamuutokset olivat jälleen tarpeen.

Vuonna 1982 laadituissa suunnitelmissa lisärakennukseen sijoitettiin 45 yhden hengen huonetta omine saniteettitiloineen. Kun lisätilaa oli saatu, vanhempien osien huoneita voitiin muuttaa 1–2 hengen huoneiksi. Asukkaiden kesken järjestettiin nimikilpailu, josta voittajaksi valittiin Tuuskoto.³³

1980-luvun laajennuksen, nykyisen D-osan (lisää osastoja ja toimistorakennus) suunnitteli Into Pyykön toimisto. Vuonna 1981 päivätyissä piirustuksissa 1930-luvun ja 1980-luvun osien välissä on pääsisäänkäynti ja aula, josta lähtee portaat pohjakerrokseen. Pääaulassa rakennusten keskellä on hissi, kioski ja wc-tilat. Sivukäytävän reunalta on käynti yhden hengen huoneisiin, joissa on oma wc ja suihku. Laajennuksen taitoskohdassa on tupakkahuone ja päivähuoneen yhteydessä keittiö. Pohjakerroksessa ala-aulan yhteydessä on ruokala, jossa on välisermillä erotettavissa kerhuhuone. Laajennuksen pohjoispäädyssä on erillinen asuinhuoneisto. Pohjoispäädyssä on takkahuone, ja pesutilat. Muuten keskikäytävän järvenpuolella on ensimmäisen kerroksen tapaan yhden hengen huoneet wc-suihkutilalla sekä henkilökunnan sosiaali-tilat. Laajennuksen eteläpäädyssä on sisäpihan puolella käytävän varrella varastotilat. Eteläpäädyssä on myös uloskäynti käytävän päästä. Molemmilta sisäpihoilta on maantasosta ensimmäiseen kerrokseen portaat käytävälle, luultavasti hätäpoistumista varten.

1980-luvun lopulla voitiin jo vähentää hoitopaikkoja ahtaalla sairausosastolla, kun vanhusten avo- ja kotihoito kehittyi ripeästi sekä yleinen asumistaso kohentui. Osasto sisustettiin kodikkaammaksi ja se erikoistui dementiaa sairastavien vanhusten hoitoon. 1960-luvulla rakennettu 28 asunnon sisältänyt henkilökunnan asuntola oli siirtynyt hiljattain 1990-luvulla vanhusten asunnoiksi. Asuntola jälleen peruskorjattiin myöhemmin 15 vuokra-asunnoksi.³⁴

Tuuskotoa saneerattiin vuosina 1996 ja 1997. Saneeraus suunniteltiin yhdessä henkilöstön kanssa. 1960-luvun D-laajennusosa muutettiin keskikäytävä huonejaoksi. Suunnitelmat laati Paavo Sollamo vuonna 1995. Viimeisin peruskorjauksen käsittänyt laajennus, jolloin rakennus muuttui palveluasumiseen soveltuvaksi hoivalaitokseksi. Laitoksen vanhimmat osat uusittiin perusteellisesti ryhmäasunnoiksi, joissa kaikilla asukkailla oli tasokkaat yksilölliset kodin ja pienryhmille viihtyisät yhteistilat saunoineen. Tämän jälkeen Tuuskodossa oli 44 laitoshoitopaikkaa ja 28 ryhmäasuntoa.³⁵ Asuinrakennusta peruskorjattiin vuosina 1988 ja 1993. Postmodernismin tyylinen tuulikaappi tehtiin vasta vuosina 1997–1998.

Hoivalaitoksena Tuuskoto toimi vuoden 2016 loppuun saakka, ja nyt muutaman vuoden tyhjillään olon jälkeen tilat ovat täyttyneet Tuusulan kunnantalon toiminnalla.³⁶

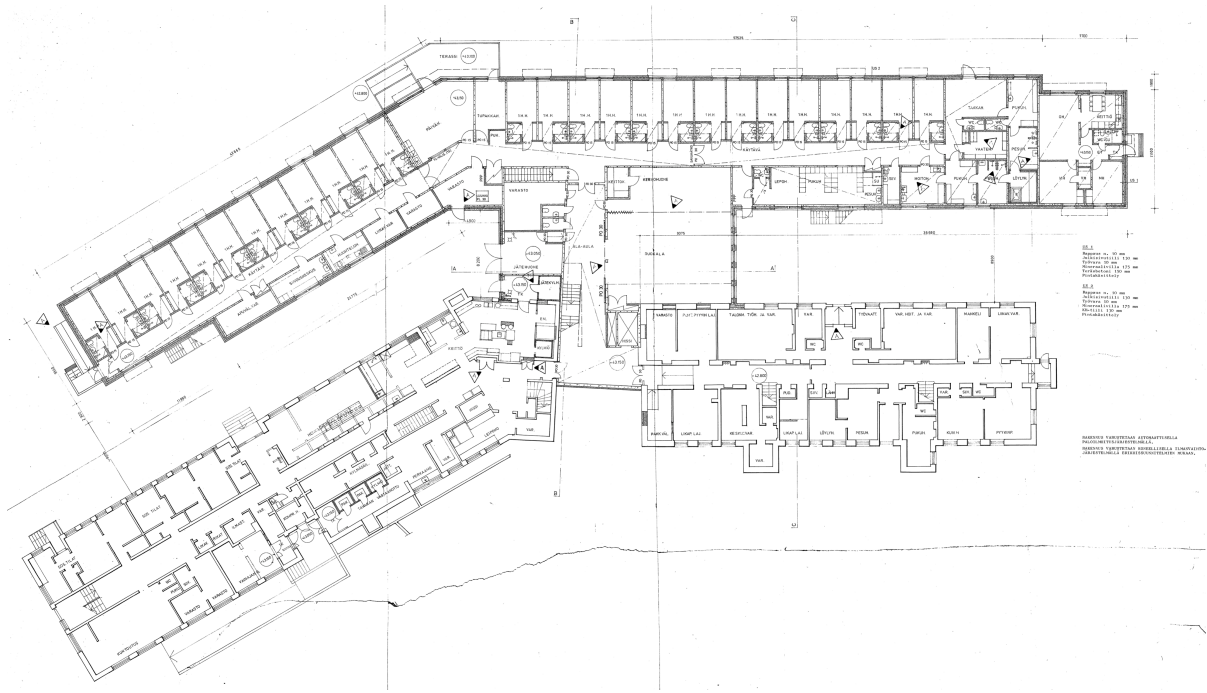
³³ Tuusula-Seuran Aikakirjaan X, 1998, s. 38

³⁴ Tuusula-Seuran Aikakirjaan X, 1998, s. 38

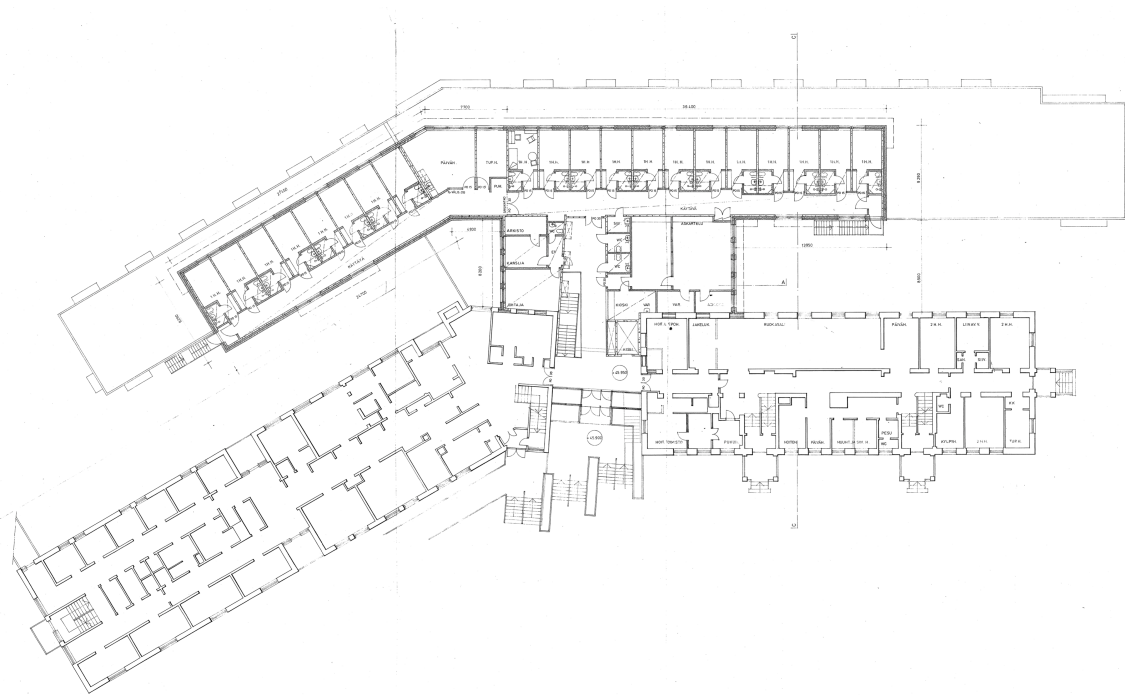
³⁵ Tuusula-Seuran Aikakirjaan X, 1998, s. 38

³⁶ Tuusulan museon kokoelma

Kuva 78. Vuoden 1981 pohjapiirustus. A-D-osat. Lähde: RVA

Kuva 79. Vuoden 1981 ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. A-D-osat. Lähde: RVA

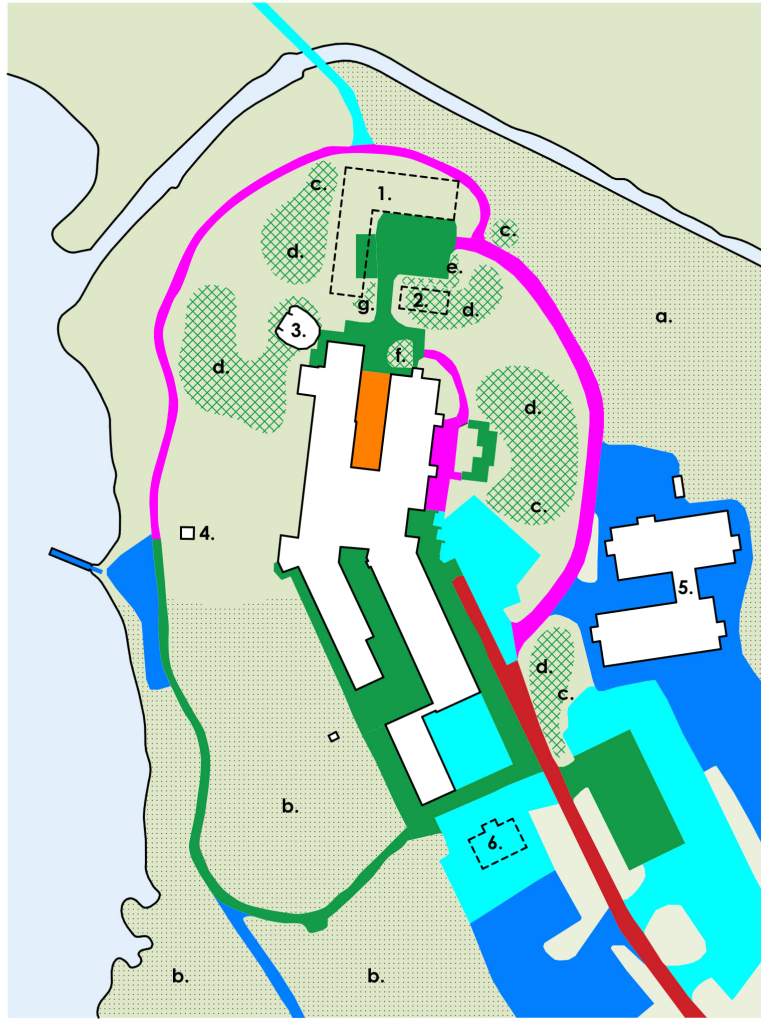
4.4 Keskeiset muutokset

Taulukko 1. Talojen lupavaraiset muutokset. *Väreillä merkityt isoimmat muutokset.*

Vuosi	Suunnittelija	Toimenpide ja sisältö
1933	Arkkitehtuuritoimisto Axel Mörne	Tuusulan kunnalliskoti, uusi rak.
1934	Paul Olsson, maisema-arkkitehti	Puutarhasuunnitelma
1959-1961	Arkkitehtuuritoimisto Elsi Laisaari	Sairasos. laajennus ja henkilökunnan as. rak. +maakellari rannan puolelle
1981-1983	Arkkitehtitoimisto Into Pyykkö Ky	Tuusulan vanhainkoti, laajennus
1981	M-L (Maj-Lis) Rosenbröijer, maisema- ja puutarhasuun.tsto	Piha- ja istutussuunnitelma
1992		Tuusulan vanhainkoti, automaattinen paloilmoitusjärjestelmä ja koneellinen ilmanvaihto
1993	Arkkitehti- ja sisustussuunnittelutoimisto Helkiö & Winqvist Oy	Asuinrakennuksen peruskorjaus, muutettu vuokra-asunnoiksi
1996	Arkkitehtitoimisto Sollamo Oy	Pohjoiseen Parv. laajennus + lasitus 1930-luvun 1.-2. ikkunat + LVIS-saneeeraus (automaattinen paloilmoitusjärjestelmä ja koneellinen ilmanvaihto) 60-luvun siipeen parveke sisätilaksi julkisivu itään, laajennusten välinen tuulikaappi (pääsisäänkäynti)
2005	Kaari arkkitehdit, Tytti Tolvanen	Muutos: JS länteen ja itään uudet lasitetut terassit/parvekkeet ovimuutoksia, Välipihan Pihamuutoksia, peruskorjaus D-osa (60- ja 80-luvun osille)
2013	Kaari arkkitehdit, Tytti Tolvanen	1. krs ikkunat uusitaan (D-osa, 60-luvun osa)
2019-2020		Kotovainio, käyttötarkoituksen muutos kunnantalon väistötilaksi Perusparannus

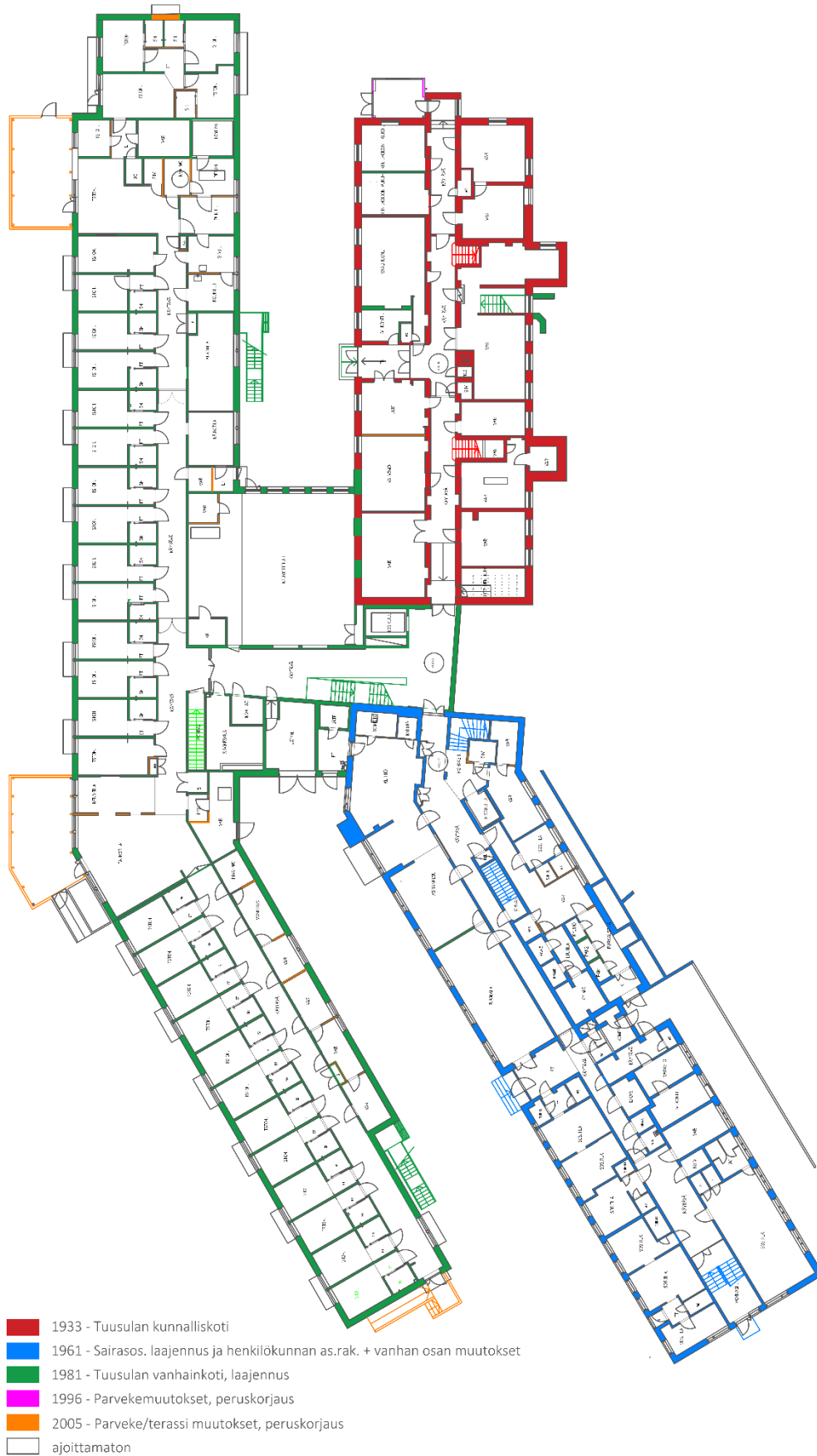
4.5 Muutoskaaviot

	1934-	Alkuperäisen suunnitelman mukainen: a. Peltö b. Tiheä puustoinen alue	1. Lato:	Rakennettu 1936 Purettu 1996-1999
	1934:	Tien linjaus	2. Halkovaja ja käymälä:	Rakennettu 1934 Purettu 1955-1965
	1981:	Polku, pysäköintialueet, kiveys C-osan edustalla	3. Erillinen säilytyshuone:	Rakennettu 1961
	1981:	Suunnitelman vapaasti sommiteltu kasvillisuus: c. Siperian jalokuusi d. Koivu e. Kiilt. leht. tuhkapensas f. Ruusuangervo g. Siro tuomipihlaja	4. Rakennelma:	Rakennettu 1996-1999
	1996:	Ajorata pohjoisen pysäköintialueelle, rannan suuntaisen polun pohjoisosa, idän eduspihan uudelleenjärjestely	5. Koulun väistötilat pihoinen:	Rakennettu 2020-2023
	2005:	Pohjoinen sisäpiha	6. Virkailijoiden asuintalo:	Rakennettu 1950-1951 Purettu 2018
	2006-2015:	Pysäköintialueiden muutokset ja laajennukset, asuntolan edustan aukion muutos		
	2015-2023:	Polkujen muutokset, pysäköintialueiden muutokset ja laajennukset koulun väistötilojen piha-alueet		

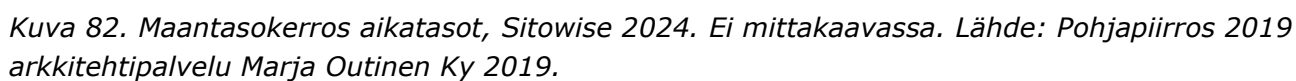
Kuva 80. Pihapiirin ja ympäristön muutoskaavio, Sitowise 2024. Lähde: RVA

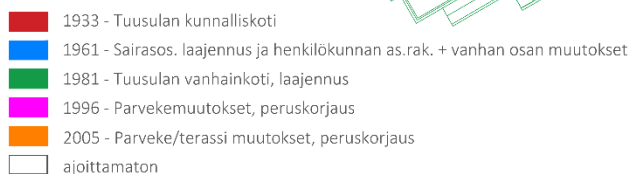

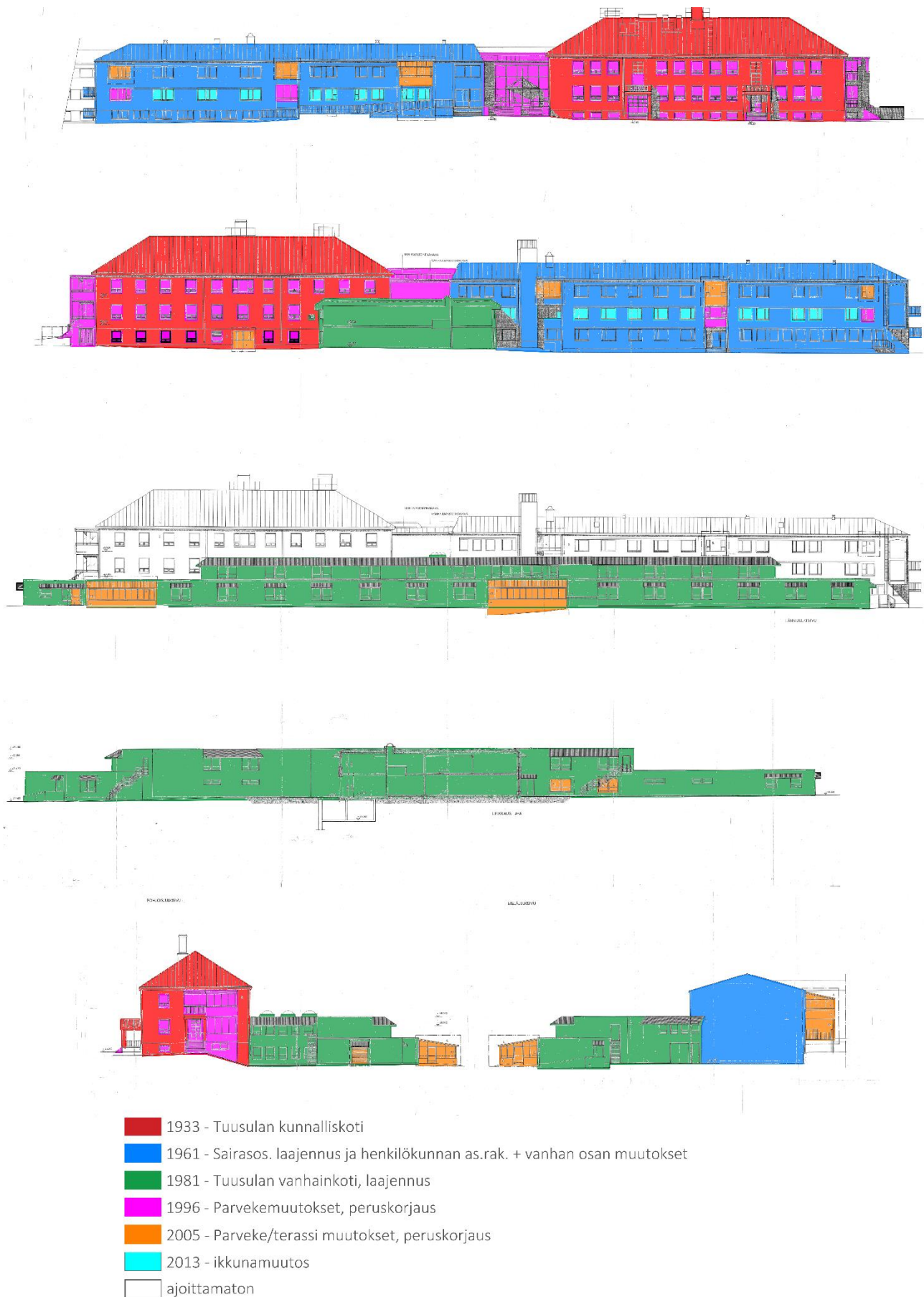

Kuva 81. Pohjakerros aikatasot, Sitowise 2024. Ei mittakaavassa. Lähde: Pohjapiirros 2019 arkkitehtipalvelu Marja Outinen Ky 2019.

Kuva 84. Julkisivujen aikatasot, Sitowise 2024. Ei mittakaavassa. Lähde: RVA

5 Nykytila

5.1 Rakennus osana ympäristöä

Rakennus sijaitsee maisemallisesti kauniisti Tuusulan vanhan hallintokeskuksen pohjoisreunassa ja golfkentäksi muutetun peltoaukeiden laidassa. Rakennuksen alkuperäinen maamerkimäinen luonne on kuitenkin suuresti heikentynyt rakentamisen ja puuston lisääntymisen myötä. Myös näkymä Kotorannankujan ja Tuuskodon itä- ja eteläpuolen pihapiirin ja Tuusulanjärven rannan välillä on heikentynyt.

Tuuskodon ympärillä on puistomaista maisemapuutarhaa. Tuuskodon puiston vieressä on golfklubin golfkenttä, joka pitää alueen perinteistä avointa maisemakuvaa yllä. Kotorannankujan varrella on palstaviljelyalue. Tuuskodon alueen läpi kulkee Tuusulanjärven ympäri pyöräilyreitti ja ranta-alueella kulkee rantareitti. Tuuskodon vastapäätä on urheilukenttä ja koulurakennus.

Kuva 85. Kirkkotieltä kaakosta Kotorannankujalle kääntyäessä näkymä Tuuskodon alueelle.

Kuva 86. Tuuskodon alue etelästä kaukonäkymässä.

Kuva 87. Tuuskodon eteläisen osan parkkipaikka Tuusulanjärvelle päin.

Kuva 88. Alueen näkymät etelästä pohjoiseen päin.

Kuva 89. Tuuskodon edustalta näkymät Kirkkotielle päin etelään.

Kuva 90. Väliaikaisen koulurakennuksen ja Tuuskodon liittymäkohta.

Kuva 91. C-osan edustalta näkymät etelään päin.

Kuva 92. C-osan edustalta näkymät pohjoiseen päin. Golf-kentät näkyvät taustalla.

Kuva 93. Pohjoisesta päin kuvattuna Tuuskoto.

Kuva 94. Tuuskodon Tuusulanjärven puoleinen rinne.

5.2 Pihapiiri

Kuva 95. Ortoilmakuva vuodelta 2023. Lähde: [Paikkatietoikkuna](#)

Ortoilmakuvasta tarkasteltuna suurimpana muutoksena nykytilan ja viimeisimpien vaiheiden välillä Tuuskodon pihapiirin olemuksessa on sen eteläosan avoimuus. Pihapiirin eteläosaa hallitsevat laajat pysäköintialueet ja Tuuskodon itäpuolelle rakennetun väistökoulun avoin ja päällystetty pihapiiri. Tuuskodon pihapiiriin rajautuvat peltoalueet eivät vaikuta olevan enää viljelykäytössä.

Tuuskodolle saavutaan Kotorannankujaa pitkin viljelyspalstojen ja peltojen ohitse. D-osan kulma on Kotorannankujan näkymäpäättäneä tiheän puuston välissä. Kotorannankujalla ei ole puukujannetta. Vaikka laajaa puukujannetta pihapiiriin ei muodostunut suunnitelmista huolimatta, osa tiestä pihapiirin eteläpuolella oli vuoteen 2021 reunustettu koivurivein. Lähempänä itse Tuuskotoa näkymää hallitsevat pysäköintialueet ja väistökoulun piha, jolla on esimerkiksi

monitoimiareena. Kotorannankujan Tuuskodon puoleisen pään ympäristön puusto on melko jäsentymättömän oloista ja koostuu hajanaisista koivuista ja männyistä.

Kotorannankujan päätteen ja rakennuksen D-osan edusta on pääosin asfaltoitua, avointa tilaa. Pysäköintiä on sijoitettu laajojen erillisten kenttien lisäksi sekä D-osan kulmalle että pääsisäänkäynnin kohdalla aukean itälaidalle. Asfaltoidulta alueelta erkaantuu ajorata kaarevasti pohjoiseen. Pääsisäänkäynnin edustan pysäköintialuetta ja itäpuolen edustan piha-aluetta erottaa muutama puu.

Kuva 96. Näkymä Kotorannankujalta luoteeseen kohti Tuuskotoa. Kuva on otettu viljelys- ja palstan kohdalta

Kuva 97. Näkymä Kotorannankujalta luoteeseen. Oikealla väliaikainen koulurakennus, vasemmalla käynti pysäköintialueelle

Kuva 98. Näkymä Kotorannankujalta luoteeseen kohti Tuuskotoa. Oikealla väliaikainen koulurakennus, vasemmalla asuinrakennus.

Kuva 99. Näkymä Kotorannankujalta luoteeseen kohti Tuuskodon itäistä julkisivua, edessä vasemmalla D-osa, keskellä taustalla vanha päärakennus, C-osa.

Kuva 100. Itäjulkisivun edustaa ja Tuuskodon pääsisäänkäynti.

C-osan itäjulkisivun edusta on päällystetty laatoin. Julkisivun edustalla on laaja avoin ruoho-alue. Pohjoiskulmalla on myös istutuksia. Edustan järjestelyt ovat pääosin vuoden 1996 asemapiirroksen mukaisia. Ruohoalueesta erottuu vuoden 1981 mukainen punatiilillä kivetty alue. C-osan edustan suunnitelluista muista järjestelyistä muistuttaa lähinnä muutama pieni pensas, jätteastia ja valaisinpylväs. Itse kiveyskin on jo osin kasvillisuuden peittämä.

Avoimen ruuhokentän itäpuolella on puustoisempi alue. Puut ovat pääosin koivuja, ja jalo-kuusta, vuoden 1981 suunnitelman lajimäärityksen mukaisesti. Aiempien suunnitelmien kaari-aihe ei enää erotu. Geometristä aihetta tai aksiaalisuutta ei itäpuolen pihapiiristä ole erotettavissa eikä tila hahmotu eduspuutarhana C-osan pääjulkisivulle.

C-osan pohjoispuolella on pysäköintialue, jonka rakennuksen puoleinen laita on rajattu pensain. Pihapiirin pohjoisosaa on muutoin pääosin avointa nurmialuetta, jota sorapintaiset polut halkovat. Nykyisin rannan suuntainen polku jatkuu myös pihapiiristä pohjoiseen, puron ylittävälle sillalle.

Kuva 101. C-osan itäisen julkisivun edustaa.

Kuva 102. C-osan itäisen julkisivun edustan kivetystä.

Kuva 103. C-osan itäisen julkisivun edustan kivetystä.

Kuva 104. C-osan itäisen julkisivun edustan puita idästä katsottuna. Puiden taustalla vanha päärakennus.

Kuva 105. C-osan pohjoispääty koillisesta katsottuna.

Kuva 106. Tuuskoto pohjoisesta katsottuna.

Kuva 107. Puretun talousrakennuksen rakennuspaikkaa idästä katsottuna. Vasemmalla pohjoispuolen parkkipaikka.

A- ja C-osien välinen pohjoinen sisäpiha on vuoden 2005 pihasuunnitelman mukaisesti päällystetty ruutukuvioon asetelluilla sauvakivillä ja laatoilla sekä asfaltilla. Julkisivujen vierustoilla on myös kasvillisuutta. Aitaa sisäpihalla ei enää ole. Muutoin pohjoispään rakennusten ympäristö on pääosin asfalttia ja nurmikenttää. D-osan nurkan edustalla on osin myös betonilaatoilla päällystettyä pintaa, katetun terassin yhteydessä.

Päärakennuksen koillispuolella sijaitsee erillinen maakellari, joka on maakellarin tavoin maan peittämä, ja jolla on vain yksi julkisivu. Maakellarin sisäänkäynti on melko hyvin sitä ympäröivien puiden lehvästöjen ja runkojen suojaama. Maakellarin julkisivu on pääpiirteittäin vuoden 1961 suunnitelmien mukainen. Sen yhteydessä ei ole erillistä aukeaa, eikä sen sisäänkäynnille vie polkua.

Rakennusten länsipuolella maanpinta on pääosin lyhyeksi leikattua ruohoa kumpuilevana, rantaan päin viettävänä maastona. Puustoa on piha-alueen pohjoisosassa muutamana rykelmänä rantaa pitkin kulkevan polun varrella. Rakennuksen keskiosan kohdalla on vain yksittäisiä pieniä puita tai pensaita, joten näkymät ja maasto ovat avoimia järven ja Tuuskodon välillä. Rannan polku on harmaata kivituhkaa ja sen varrella on valaisintolppia ja kalusteita sekä muutamia nuoria puita. Pihan keskivaiheilla on pieni vaalea puujulkisivuinen rakennelma.

Aiempi rakennuksen keskivaiheilta rantaan viettänyt polku erottuu enää kulumina ruohopeitteessä. Myöskään polun pölliportaita ei näy. Pihapiirin eteläpäässä kasvillisuus on vapaata ja lehtomaista tiheää puustoa ja pensaikkoa. Hoidetun pihan ja lehtoalueen välissä on selkeä raja. Rantaa pitkin kulkeva polku jatkuu etelään myös metsäisemmän alueen halki.

Kuva 108. A- ja C-osien välinen sisäpiha .

Kuva 109. A-osan luoteisnurkan kivetystä ja länsijulkisivun katettu terassi pohjoisesta katsottuna.

Kuva 110. Erillisen maakellarin julkisivu lännestä katsottuna.

Kuva 111. Länsipuolen pihan avointa nurmialuetta luoteesta katsottuna

Kuva 112. Länsipuolen pihan nurmialuetta pohjoisesta katsottuna. Oikealla Tuusulanjärvi.

Kuva 113. Laitetila länsipuolen piha-alueella.

Polku jatkuu metsäisen, mutta hoidetun alueen, tervaleppälehdon³⁷ halki ja johtaa sekä etelään että asuinrakennuksen nurkalle. Polku on valaistu ja sen varrella on infotauluja ja koirien uimapaikka. Polulla kulkee Tuusulanjärven ympäripyöräilyreitti³⁸.

Asuinrakennuksen ympäristö on pääosin asfaltoitu. Sen nurkalla on pieni puinen jätekatos.

B-osan edustaa on myös päällystetty suurin betonilaatoin. B- ja D-osien välinen sisäpiha on myös asfaltoitu ja rakennusten edustoilla on erilaisia kiveyksiä. Piha ei ole vuoden 2005 piha-suunnitelman mukainen, vaan muistuttaa jäsentelyltään vuoden 1981 suunnitelmaa.

Asuinrakennuksen ja D-osan yhdistävä aukio on asfaltoitu. Sillä on istutusruukkuja, valaisinpylväitä ja pyörätelineitä, eikä se siis ole aiempien suunnitelmien mukainen. Aukio sijaitsee hieman Kotorannankujaa ja itäpuolen edustan pihaa alempana ja on rajattu muurilla, aidalla ja kivipinnalla ympäristöstään. Päärakennuksen eteläpään edustalla on joitain jäänteitä aiempien suunnitelmien istutuksista ja tilojen jäsentelyistä, mutta pääosin alue on jäsentelemätöntä ja asfalttia tai epämääräisesti rajattua ruohopintaa.

³⁷ Maisemaselvitys

³⁸ Maisemaselvitys

Kuva 114. A- ja B-osien julkisivujen kulma lännestä katsottuna.

Kuva 115. Metsäaluetta länsipuolen pihan eteläosassa. Oikealla Tuusulanjärvi.

Kuva 116. Asuinrakennus metsäalueen halki katsottuna lännestä päin.

Kuva 117. Asuinrakennuksen länsipuolen julkisivui etelästä katsottuna.

Kuva 118. B-osan länsipuolen julkisivua ja julkisivun edustan laatoitusta etelästä katsottuna.

Kuva 119. B- ja D-osan välinen sisäpiha.

Kuva 120. Asuinrakennuksen ja D-osan etelä-päädyn välinen aukio etelästä katsottuna.

Kuva 121. Asuinrakennuksen itäinen julkisivu ja D-osan pääty lännestä katsottuna.

Kuva 122. Pääsisäänkäynnin edustaa etelästä katsottuna.

Kuva 123. Pääsisäänkäynti idästä katsottuna. Oikealla C-osa.

Kuva 124. Viimeisimpänä toteutettu pysäköintialueiden sorapintainen laajennus vasemmalla. Keskellä puun vieressä oikealla asuinrakennus etelästä katsottuna.

Kuva 125. Rakennusten pohjoispuolella olevalle pysäköintialueelle vievän ajoradan alkupää pääsisäänkäynnin edustalla etelästä katsottuna.

Kuva 126. D-osan julkisivu idästä katsottuna.

Kuva 127. Kotorannankujan pohjoispää pohjoisesta katsottuna. Oikealla D-osaa.

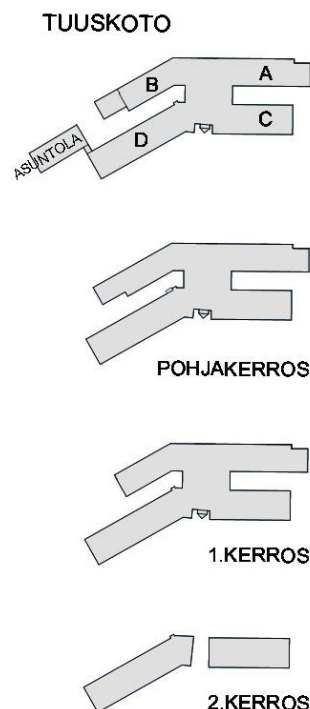
5.3 Rakennus

Vanhin 1930-luvun C-osa on kolmikerroksinen, kaksi maanpäällistä kerrosta sekä kellarikerros. Itäisen pääjulkisivun sisäänkäynnit on korostettu katos-parveke-yhdistelmällä, jossa on jyvät pilarit ja koristeelliset parvekekaiteet. Vesikatteena on punainen peltikate ja julkisivut ovat vaaleaksi rapatut. Myöhempiä muutoksia ovat pohjoispäädyn umpiparvekkeet ja ikkunoiden puitejako on muuttunut alkuperäisestää.

1960-luvun laajennus yhdistettiin 1930-luvun rakennukseen ja samalla poistui eteläpäädyn parvekkeet. D-osa on pääjulkisivulle itään kaksikerroksinen, jossa kellarikerrokseen jää pienet ikkunat. Maanpinnalta menee kellariin ajoluista ruokahuoltoa varten. Länsipuolella rakennus jää kokonaan maanpinnan yläpuolelle kolmikerroksisena. Länsipuolella on sisäänvedettyjä parvekkeita kahdessa rivissä 1. ja 2. kerroksessa, osa on muutettu sisätilaksi. Itäpuolella on kolme parvekettä, joista kaksi on sisäänvedettyjä päällekkäin ja yksi jää entisen sisäänkäynnin yläpuolelle ulokeparvekkeeksi. Rakennuksen eteläpäädyssä on porrashuoneen kaksi tuuletusparvekettä pinnakaiteineen. Vaaleaksi rapatussa julkisivussa on ikkunoiden yläpuolella horisontaalisuutta kevyesti korostavat valkoiset sileärappausosat.

1980-luvun laajennus yhdistää edelliset laajennukset yhteen ja laskeutuu porrastaen maastonmuodon mukaisesti rantaan päin. Laajennuksen A- ja B-osat ovat matalat ja laajat. Laajennus on osittain kaksikerroksinen vanhan osan liittymäkohdassa ja länsipuolella yksikerroksinen. Kaksikerroksisessa osassa viistetyt räystäät luovat vaikutelman aumakatosta, joka sopeutuu aiempien laajennusten kanssa. Todellisuudessa laajennusosat ovat täysin tasakattoisia. Säännöllisesti sijoitettujen ikkunoiden yläpuolella on kiinteät markiisit rakennuksen länsipuolella. Rannan puolella on myös kaksi katettua terassia. Rakennusten väliin jäävällä sisäpihalla on luultavasti hätäpoistumista varten valkoiset metalliportaot toiseen kerrokseen.

Koko rakennuksessa on nykyisin koneellinen tulo-poistoilmanvaihto ja lisätty lämmöntalteenotto (LTO).

Kuva 128. Paikannuskaaviot.

5.3.1 Ulko

Kuva 129. C- ja D-osien välinen pääsisäänkäynti.

Kuva 130. Pääsisäänkäynnin tuulikaappi.

Kuva 131. Pääsisäänkäynti

Kuva 132. C-osan itäjulkisivu

Kuva 133. C-osan 1. kerroksen parveke

Kuva 134. C-osan pohjois- ja länsijulkisivut

Kuva 135. C-osan päädyn parveke

Kuva 136. C-osan pohjoisjulkisivu.

Kuva 137. A- ja C osien välinen sisäpiha

Kuva 138. A-osan julkisivu pohjoiseen.

Kuva 139. A-osan julkisivu länteen.

Kuva 140. A- ja B-osien julkisivu länteen

*Kuva 141. A- ja B-osan katettu terassi**Kuva 142. A- ja B-osan katettu terassi**Kuva 143. B-osan lounainen julkisivu**Kuva 144. B- ja D-osien sisäpiha luoteeseen**Kuva 145. B-osan edusta rannan puolella.**Kuva 146. B-osan eteläpääty ja D-osa.*

Kuva 147. B- ja D-osien sisäpiha lounaaseen.

Kuva 148. D-osan sisäpihan puoleinen parveke, 2. kerros.

Kuva 149. B- ja D-osien sisäpiha luoteeseen.

Kuva 150. D-osan lounainen julkisivu ja asuinrakennuksen luoteinen julkisivu.

Kuva 151. Asuinrakennuksen julkisivut lounaaseen ja luoteeseen.

Kuva 152. Asuinrakennuksen julkisivut koilliseen ja kaakkoon

Kuva 153. D-osan ja asuinrakennuksen käytävä.

Kuva 154. Asuinrakennus ja D-osa kaakosta.

Kuva 155. D-osan julkisivu koilliseen.

Kuva 156. D-osan päädyn julkisivu kaakkoon.

Kuva 157. D-osan parvekkeet.

Kuva 158. Pääsisäänkäynti koillisesta.

Kuva 159. D-osan koillisen julkisivun parveke.

Kuva 160. D-osan parveke sisältä.

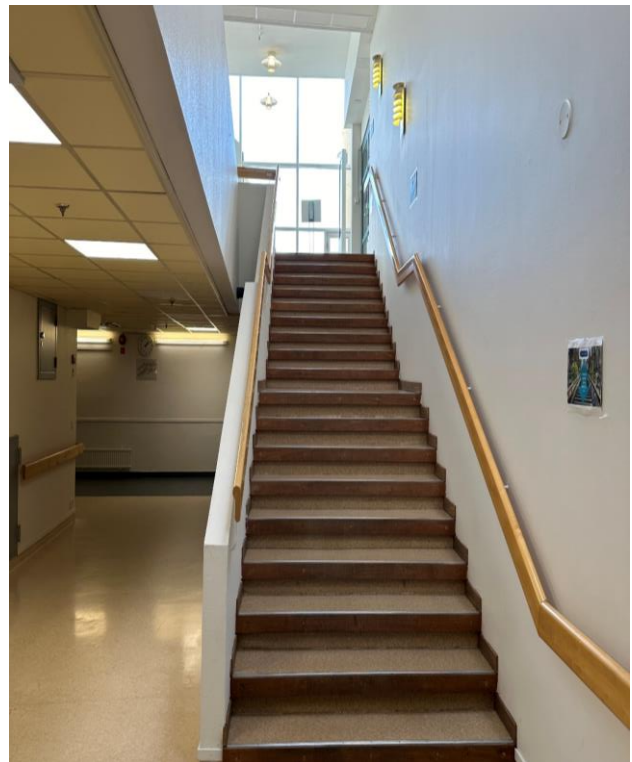
5.3.2 Sisätilat

Kuva 161. Pääaula, lasituulikaappi.

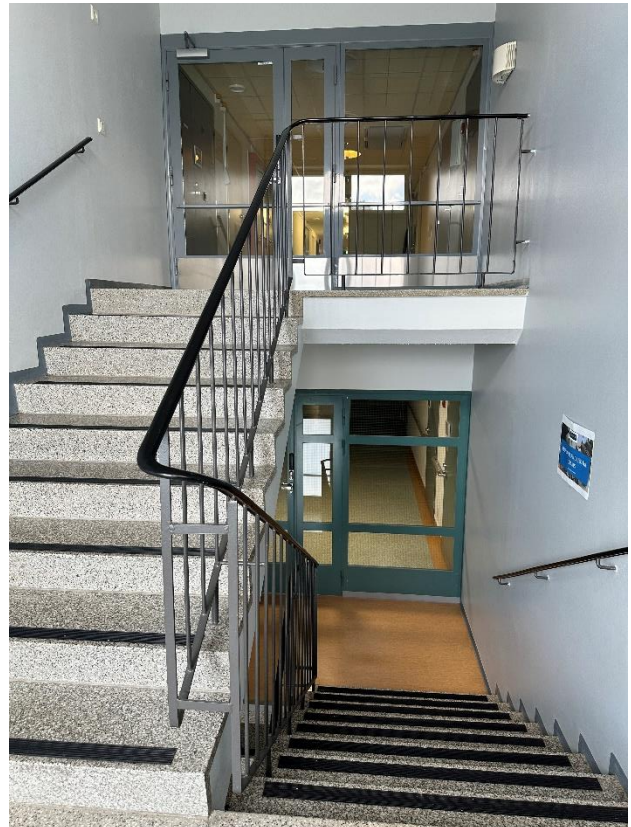
Kuva 162. Pääsisäänkäynti.

Kuva 163. Pääsisäänkäynnin portaat.

Kuva 164. D-osa, 2. kerroksen päädyn porrashuone.

Kuva 165. D-osa, 2. kerroksen päädyn porrashuone.

Kuva 166. D-osa, porrashuone.

Kuva 167. D-osa, pohjakerroksen portaat.

Kuva 168. D-osa, ummistettu uloskäytävä portaiden päässä.

Kuva 169. D-osa, 2 kerros porrashuone.

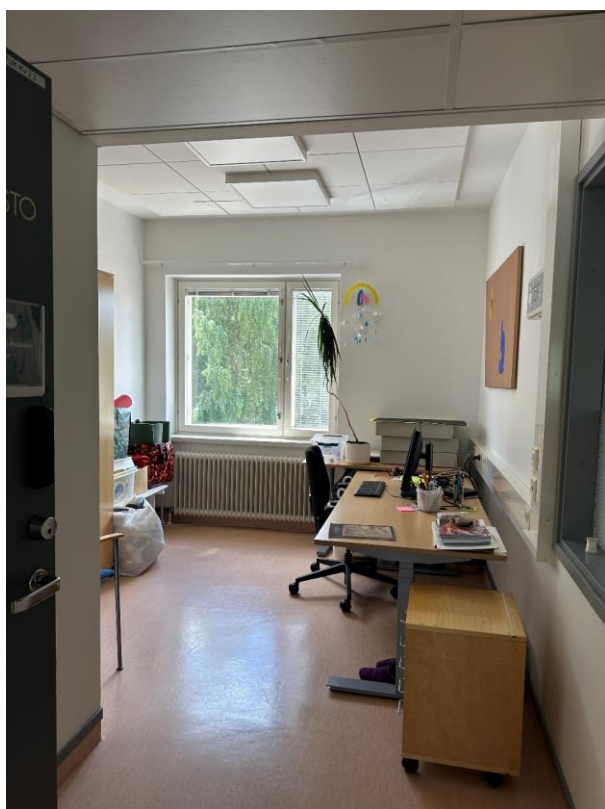
Kuva 170. D-osa, 2 kerroksen taukotila.

Kuva 171. D-osa, 1. kerroksen taukotila.

Kuva 172. D-osa, 2. kerroksen oleskelutila.

Kuva 173. D-osa, 2. kerroksen työtila.

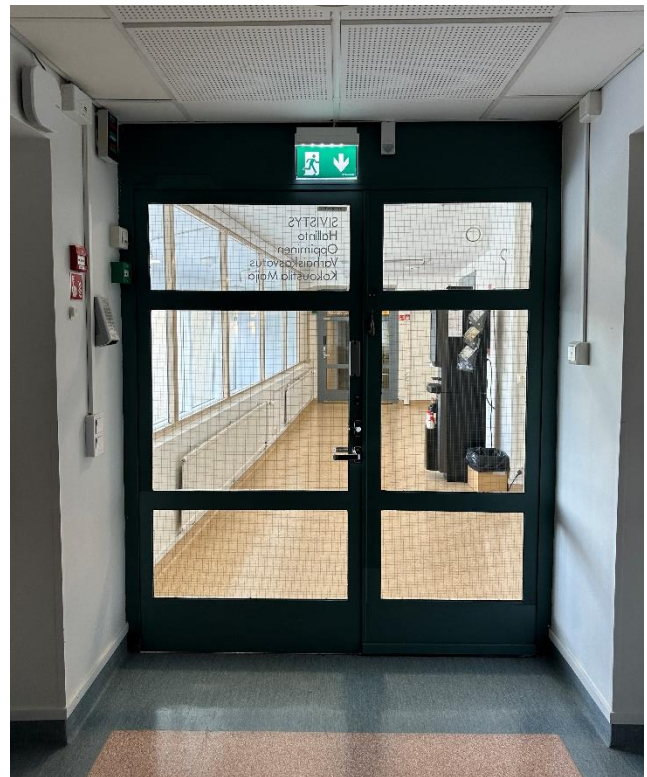
Kuva 174. D-osa, 1. kerroksen käytävä.

Kuva 175. D-osa, pohjakerroksen uloskäynti sisäpihalle.

Kuva 176. D-osa, pohjakerros.

Kuva 177. D- ja C-osan välikäytävä aulan päällä.

Kuva 178. C-osa, porrashuone.

Kuva 179. C-osa, parvekkeen ovi porrashuoneessa.

Kuva 180. C-osa, 1. kerros porrashuone.

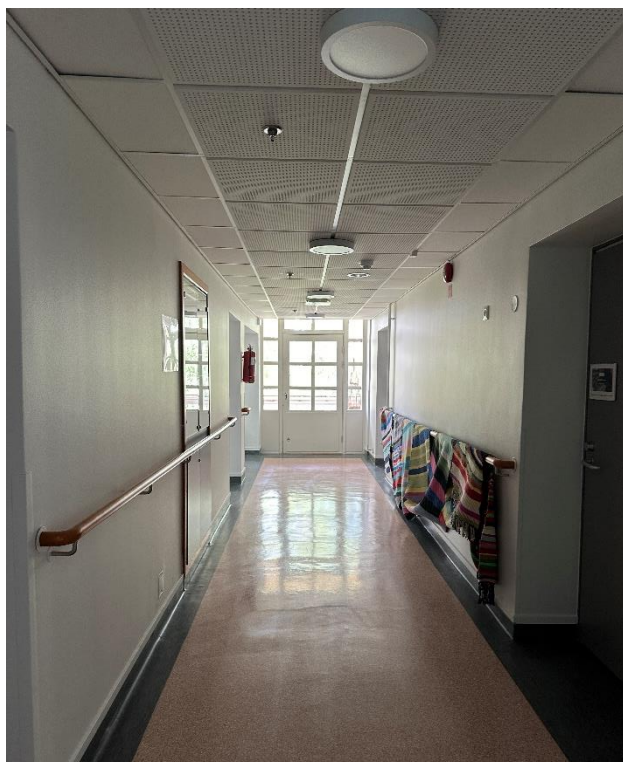
Kuva 181. C-osa, pohjakerroksen ummistetut portaat.

Kuva 182. C-osa, 2. kerroksen taukotila.

Kuva 183. C-osa, 2. kerroksen työtila.

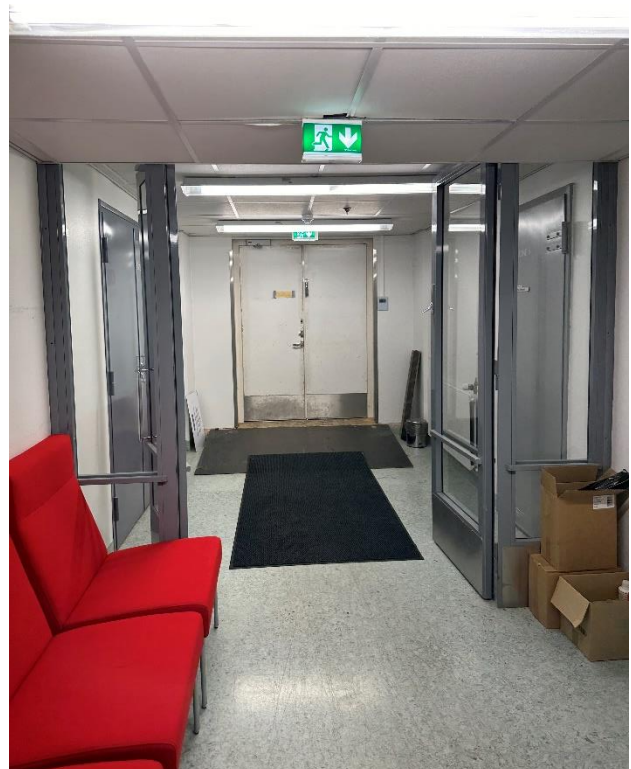
Kuva 184. C-osa, 2. kerroksen käytävä.

Kuva 185. C-osa, pohjakerroksen käytävä.

Kuva 186. C-osa, pohjakerroksen käytävä.

Kuva 187. C-osa, pohjakerroksen uloskäytävä.

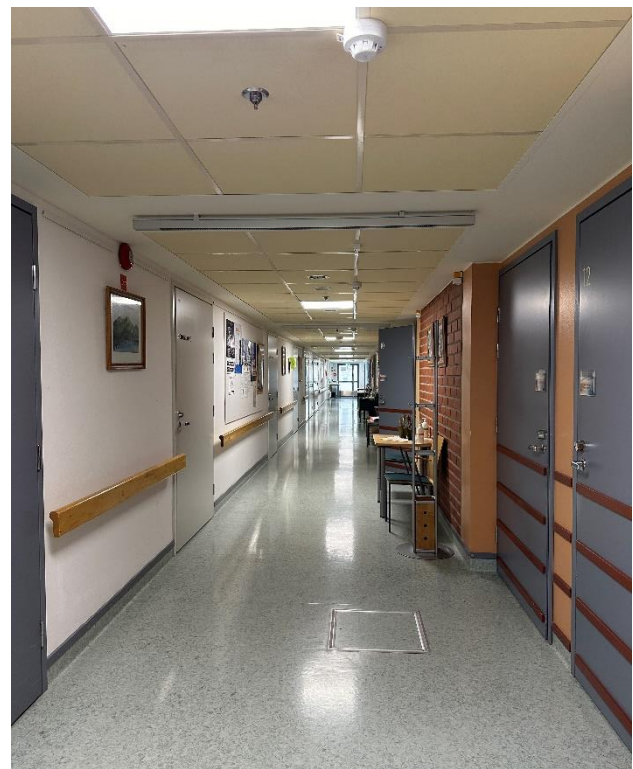
Kuva 188 A- ja B-osan välinen pohjakerroksen sali.

Kuva 189 A- ja B-osan välinen pohjakerroksen taukotila.

Kuva 190. B-osa, pohjakerroksen käytävä.

Kuva 191. A-osa, pohjakerroksen uloskäytävä.

Kuva 192. A-osa, työtila.

Kuva 193. A-osa, taukotila.

5.4 Rakenteet

Rakennusosat	1980-luvun osa A ja B	1930-luvun osa C	1960-luvun osa D
Perustus / Alapohja	Maanvarainen teräsbetonilaatta, lämmöneriste EPS	Maanvarainen teräsbetonilaatta.	Maanvarainen teräsbetonilaatta.
Ulkoseinät yleensä	Teräsbetoni (sisäkuori) Lämmöneriste (mineraalivilla) Tiilimuuraus + rappaus (ulkokuori)	Tiili	Tiili, eristeenä kivivilla
Väliseinät	Betoni / tiili	Tiili	Betoni / tiili / puu
Välipohjarakenteet	Teräsbetoni	Puu-betoni-puurakenteisia, eristeenä sammal/turve	Teräsbetoni, eristeenä korkki
Yläpohjarakenne	Teräsbetoni Leca-sora	Betoni-puurakenteinen, eristeenä luonnonmateriaali -sammal / turve	Betoni-puurakenteinen, eristeenä leca-sora
Vesikatto	Tasakatto, bitumikermi + singel Tuusulan järven puolella teräs-puurakenteiset kiinteät "markiisit"/katokset, huopakate.	Aumakatto, konesaumapeltikate	Aumakatto, konesaumapeltikate

Taulukko 2. Talon rakenteet. Lähde: Jakitec, tutkimusselostus - sisäilma-, rakenne- ja kosteustekninen kuntotutkimus.

6 Arviointi ja ominaispiirteet

Aluetta ja rakennuksia tarkasteltiin seuraavin suojelun edellytysten kriteerein (LaRs § 8): Harvinaisuus, tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen todistusvoima ja kerroksisuus.

Rakennusten säilyneisyyden arviointi ei tarkoita rakennuksen kuntoa. Säilyneisyys on esitetty seuraavin termein:

Hyvin säilynyt

Rakentamisajankohta ja sen tyylipiirteet ovat hyvin tunnistettavissa, ja rakennusosista ja pintaverhouksista on merkittävä osa säilynyt alkuperäisinä. Voi sisältää myös myöhempien ajanjaksojen tyyllillisesti tunnistettavia muutosvaiheita. Muutokset on tehty sopusoinnussa alkuperäisen tyylin ja muodon kanssa, eikä suhdemaailma ole kärsinyt. Kunnostettu tai korjattu huoltaen.

Kohtalaisesti säilynyt

Kokenut muutoksia, laajennuksia tai ikkunoiden uusimisia. Suhteet, erityisesti detaljeissa, ovat muuttuneet. Merkittäviä rakennusosia on uusittu tyyliin sopimattomasti. On käytetty alkuperäisistä huomattavasti poikkeavia materiaaleja ja käsittelytapoja.

Merkittävästi muutettu

Kaikki detaljit edustavat myöhempää aikaa ja rakennusaika on pääteltävissä vain hahmosta. Suhdemaailma on täysin muuttunut, ja mahdollinen laajennus on ristiriidassa vanhan osan kanssa.

6.1 Historialliset (sosiaalihistoria, jatkuvuus)

Vanhuspalvelut sosiaalihistoriassa:

Vanhuspalveluiden kehityshistoria näkyy todistusvoimaisena Tuuskodossa. Sen vanhimmassa osassa 1930-luvulla asui usein vanhusten lisäksi vähävaraisia ja pitkäaikaissairaita. Tuolloin tapana oli, että asukkaat korvasivat asuinsijansa työllä mahdollisuuksiensa mukaan. Tavoitteena oli omavaraisuuteen pyrkiminen 1960-luvulle asti. Aikakauden ympäristöä ja toimintoja ei voi tunnistaa enää rakennuksista, kasvillisuudesta tai pihan jäsentymisistä. Hyötypuutarhaa ei ole ja vain vähäisiä peltoalueita on jäänyt kiinteistön ulkopuolelle itä-eteläakselille.

1960-luvulla kunnalliskoti siirtyi vanhainkotivaiheeseen, johon laajennuksen tilat pyrkivät. Modernit laitoskeskeisen vanhustenhuollon tilat rakentuivat laajennusosaan ja erilliseen asuinkerrostaloon sijoitettiin työntekijöiden tilat. Aikaudelle tyypillinen rakennuskanta on säilynyt alueella kohtalaisesti ja on tunnistettavissa ulkoisin piirtein. Käyttötarkoituksen muuttuessa koko rakennuksessa enemmänkin toimistotiloiksi, laitosmaisuuksien toimintoihin ilmionä on haastavaa tunnistaa. Laitoskeittiö on säilynyt paikallaan, mutta sisätiloista muita vanhuspalveluun liittyviä toimintoja, esimerkiksi lääkäripalveluiden tiloja on mahdotonta erottaa.

1980-luvulla oli tarve taas lisätilalle ja haluttiin ajanmukaiset vanhusten yksilöhuoneet omilla wc-tiloilla. Tästä syystä rakennuskokonaisuutta laajennettiin vielä toisen kerran. 1990-luvulla yleistyi palveluasuminen, jonka takia asuinkerrostalo muutettiin vanhusten asunnoiksi ja vanhempia laajennusosia C- ja D-osat muutettiin myös palveluasumiseen soveltuviksi. Noin 90 vuoden käyttöhistoria ja toimintojen jatkuvuus katkesi, kun vanhuspalvelut siirrettiin vuonna 2014 pois Tuuskodon tiloista.

6.2 Rakennushistorialliset (moderni rakennusperintö, kerroksisuus)

Rakennusryhmä kokonaisuutena on kohtalaisen hyvin säilynyt. Jokainen laajennusosa edustaa omaa aikakauttaan ulkoisesti. Sisätiloista on vaikeasti erotettavissa eri aikakausien laajennusosat sekä muutoshistoria, koska kaikki pintamateriaalit ovat uudistettuja ja yhtenäistettyjä.

Kerroksellisessa aluekokonaisuudessa on nähtävillä eri aikakausien laajennusvaiheet ja niihin vaikuttaneet suunnittelun taustailmiöt. Jokainen laajennusosa edustaa ulkoarkkitehtuuriltaan hyvin omaa aikakauttaan. Monissa muutoksissa ja korjauksissa ne ovat menettäneet osin alkuperäisen tilaohjelman ja arkkitehtoniset yksityiskohdat:

- Hyvin tunnistettavia 1930-luvun tyylipiirteitä ovat C-rakennuksen aumapeltikatto, vaalea rapattu julkisivu, osittain säilynyt säännöllinen aukotus (ikkunoiden puitejako ja ulko-ovet vaihdettu/muutettu). Kohtalaisesti säilynyt on oikeanpuoleinen sisäänkäyntikatos-parvekeyhdistelmä itäjulkisivulla, mutta vasemmanpuoleinen on merkittävästi muutettu, koska sisäänkäynti- ja parvekeovi sekä sisätiloissa porraskuilut ovat ummistettu. Merkittävästi muutettu on pohjoispäädyn parvekekokoisuus. Eteläpäädyn laajennuksen myötä, alkuperäisiä varhaisia funktionalismin ominaispiirteitä päätyjen parvekkeiden ei ole enää tunnistettavissa. Arkkitehti Axel Mörne oli 1930-luvulla jo ikääntynyt, ja Tuusulan vanhainkoti saattoi olla yksi hänen viimeisiä suunnitelmiaan. Tuuskodossa on paljon yhtäläisyyksiä Mönnen 1920-luvulla suunnitteleminen sairaaloiden ja kunnalliskotien kanssa. Tämä osin selittää, miksi rakennus hahmoltaan (perusmuoto) tuntuu hieman vanhanaikaiselta funktionalismin aikakaudelle.
- Hyvin säilyneitä ja 1960-luvun laitosarkkitehtuurista kertovia piirteitä ovat D-rakennuksessa säännöllisesti sijoitetut aukotukset, asuinhuoneittain, mikä kertoo yksilöllisestä mutta tehostetusta hoivasta. Eteläpäädyn porrashuone parvekkeineen yksityiskohtineen on säilyneet hyvin. Vaaleaksi rapatun julkisivun ikkunoiden yläpuolella olevat yksityiskohdat korostavat maltillisesti 1960-luvulle tyypillistä vaakaaihetta. Merkittävästi muutettu on 1960-luvun sisäänkäynnin luonnetta, kun 1980-luvun laajennus sekä vuonna 1996 tehtiin merkittävä muutos sisäänkäynnin tyylissä sekä sijoittamisessa.
- 1980-luvun post-modernismin rakentamistavalle ja -tyylille ominaisia piirteitä ovat hyvin säilyneet A ja B- osan tasakatto, kattoikkunat, säännöllisesti sijoitetut julkisivuaukotukset ja rakennuksen monikerroksisuus sekä matala massa.

6.3 Ympäristöarvot (maisemakokonaisuus)

1930-luvulla uuden kunnalliskodin valmistuttua rakennus oli pihapiireineen avarassa laaksossa, maiseman huomiokohteena. Erityistä olivat suorat ja pitkät näkymät vanhojen asuinpaikkojen, kunnantalon, jopa Koivukujan vaivaiskodin ja Tuuskodon välillä. Karttojen perusteella alueelle on 1960-luvulta lähtien rakennettu lisää, erityisesti laaksoihin, mikä on vähentänyt avoimia peltoalueita vähitellen. Rakentaminen 1960-luvun jälkeen on heikentänyt vanhojen asuinpaikkojen sekä kunnantalon ja Tuuskodon maamerkkiarvoa.

Vanhan kylätien risteyksen merkitys on siirtynyt Järvenpääntien varteen. Kaupunkirakenne on tiivistynyt vähitellen, mutta maisemallinen kokonaisuus on jäänyt puuttumaan, ja kaava-alueen maisema näyttäytyy nykyään enimmäkseen jäsentymättömältä ja keskeneräiseltä.

Nykyinen golf-kenttä toimintoineen pitää yllä avaraa maisemaa Tuuskodon pohjois- ja itäpuolella. Alueen etelä-lounaisosioon jää täysin sulkeutunut laaksoalue puiston peittämäksi. Lisäksi väliaikainen koulurakennus Tuuskodon kakkoisosassa heikentää sen maamerkkiroolia sekä estää näkymiä Tuusulanjärvelle. Tuuskodolle johtanut puukuja on kaadettu vuonna 2021.

Tuusukodon puutarhaa ja kasvillisuutta on suunniteltu sekä toteutettu useassa vaiheessa. Aikakausipiirteet ja lajisto ovat merkittävästi muuttuneet. Puutarhan varhaisemmista vaiheista ei ole juurikaan säilynyt rakenne- tai muotopiirteitä. Esimerkiksi vuoden 1934 Paul Olssonin puutarhasuunnitelmaa toteutettiin vain osittain ja myöhemmin rakennetut rakennusosat on osin sijoitettu esitettyjen toimintojen paikoille. Myös vuoden 1960 puutarhasuunnitelman toimenpiteet ovat suurelta osin jääneet myöhempien vaiheiden alle. C-rakennuksen itäpuolen niin sanottu edustuspihan jäsenitys on pääosin purkautunut istutuksia myöten. 1930-luvulta puurivin kaari-aihetta korostettiin vielä 1980-luvun pihasuunnitelmassa, mutta hävisi 2000-luvun vaiheessa pihamuutosten ja uusien piha-aitojen myötä.

Kokonaisuudessaan vanhimpien 1930-1960-lukujen puutarhasuunnitelman ideaa muoto- ja hyötypuutarhoista ei voi enää paikalla tunnistaa. Pihapiirin jäsentely on pääosin 1980-luvun ja sitä myöhempien suunnitelmien mukaista. Myöhempienkin suunnitelmien ominaispiirteet ovat heikentyneet, koska piha-alueiden jäsentelyä on muutettu ja uudistettu istutusten sommitelmat ja piha-alueiden jäsentelyn tavoin. Esimerkiksi 1980-luvun kasvillisuudesta ja sen sommitelusta on nähtävissä osia.

Entinen talouspiha-alue pohjoispuolella rajautui suureen L-malliseen navetta- ja talousrakennukseen. Talouspiha muutettiin vuoden 1981 suunnitelmissa pysäköintialueeksi, jonka jälkeen 1990-luvulla suuri talousrakennus purettiin. Nykyisin rakennuspaikan tunnistaa vain, jos tietää paikalla ennen olleen jotain. Mutta muuten nykyinen nurmialue sulautuu muiden puuston alaisien suurien nurmialueiden joukkoon.

Myös piha-alueiden liikenteen järjestelyt ja kulkureitit ovat 1930-luvulta merkittävästi muuttuneet. Tuuskodolle saapuvan Kotorannankujan linjaus on alkuperäinen. Mutta pihapiirin liikenteen järjestelyt ja pysäköintialueet, erityisesti pihan eteläosassa, ovat useiden rakennusvaiheiden jälkeen varsin jäsentymättömät. Lukuun ottamatta asuinrakennuksen edustan aukiota ja nykyisen pääsisäänkäynnin välitöntä ympäristöä. Aluekokonaisuuden liikenne- ja paikoitusjärjestelyistä ei juurikaan tunnista niiden rakennusaikaa piirteineen.

Tuusukodon länsisivun piha-alueen ja rakennuksen ympärillä olevat aikaisemmat polut ja käytävät istutuksineen rantaan päin ovat merkittävästi muuttuneet, kun Tuusulanjärven rantaan on tullut julkinen ulkoilureitti ja koirien uimapaikka. 1980-luvun laajennuksen aikaan terassilta kulki polku rantaan ja sitä kautta laiturille. Polku näkyy vielä vuoden 2013 ilmakuvassa. Näkyvät Tuusulanjärveltä Tuuskodon alueelle ovat säilyneet kohtalaisen hyvin avoimina.

7 Rakennuskannan säilyneisyys ja merkittävyys

Kulttuurihistoriallisesti merkittävää on, että Tuuskodon rakennuskokonaisuudella, pitkän historian tuomista muutoksista huolimatta, on ollut alkuperäiseen toiminnan jatkuvuutta 2000-luvulle asti. Kohteen todistusvoima kokonaisuutena on säilynyt hyvin ja laajennusosien aikakerrokset ovat hyvin erotettavissa sekä tunnistettavissa aikalaispiirtein toisistaan. Hyvin edustavia piirteitä on säilynyt eri asteisesti kaikissa rakennuksissa, mutta näistä vanhimman päärakennuksen hyvin säilyneet hahmon sekä julkisivujäsennuksen ominaispiirteet ovat arvokkaat ikänsä sekä alkuperäisen tyylin vuoksi.

1930-luvun C-rakennuksen alkuperäisen hahmon säilyttämiseksi nykyiset kerroskorkeudet, säännöllinen aukotusrytmi ja koko sekä aumakattomalli, räystäslinja ja sen vähäinen ulkonema tulisi säilyttää. Ullakkokerrosta korotettaessa tai liian suuria kattoikkunoita lisätessä on riski menettää hahmon merkittävimmät ominaispiirteet. C-rakennuksen pääjulkisivun parvekkeiden ovi-ikkunakokonaisuuden kehyslistoja ei ole toteutettu todennäköisesti alkuperäisen 1930-luvun suunnitelmajäsennuksen mukaisesti, joten niiden linjassa pienet uudistukset hyvin suhteutettuna ovat mahdollisia ilman suurta ristiriitaa. Erityisesti C- ja D-rakennusten pääjulkisivuille sekä C-rakennuksen päätyihin tehty parvekemuutokset tai pääsisäänkäyntikatos nivo-losassa ovat ristiriidassa alkuperäisyyteen, mutta ymmärrettävä toimintojen ja käytännön vaatima toimenpide vanhainkodin käyttöhistorian aikana. Näille päädyille ja alueille tehtävät parveke- tai aukotusmuutokset ovat mahdollisia toteuttaa ominaispiirteitä palauttavastikin.

1930-luvun rakennusosassa porrashuone-parvekelinjan piirteet ovat säilyneet kohtalaisesti. Parvekkeiden kaiteet ovat säilyneet alkuperäisinä, mutta maantasossa ulkoportaiden sisäänkäynnin kaiteet on uusittu tai poistettu. Toisen porrashuoneen ja avokuistin ovet ovat ummistettu. Ikkunat on uusittu ja näin ikkunoiden puitejako on muuttunut. Porrashuoneen ylimmissä ikkunoissa on vielä alkuperäisen kaltaiset 6-ruutuiset ikkunat. Katolle on lisätty suuri määrä massiivisia talotekniikkaa, mikä rikkoo rakennuksen muotokieltä.

1930-luvun arvokkaimmat ominaispiirteet ovat ulkoasussa aumakatto ja vaaleaksi rapattu julkisivut. Rakennuksen rakennustaiteellista arvoa heikentää pääjulkisivun parvekkeiden ja sisäänkäyntien muutokset sekä toisen porrashuoneen ummistus. Jos esimerkiksi muut laajennusosat puretaan ympäriltä, tulisi palauttaa rakennuksen päätyihin parvekelinjat takaisin alkuperäisen jäsennostavan ja mittasuhteiden mukaisesti.

1960-luvun arvokkaimmat rakennustaiteelliset ominaispiirteet ovat julkisivun horisontaaliset yksityiskohdat ja rakennuksen eteläpäädyn porrashuonekokonaisuus. Alkuperäistä ulkoasua ja sisätilojen huonejakoja heikentää parvekemuutokset. Alkuperäinen sisätilojen jäsennys on hävitetty. 1960-luvun historialliseen kokonaisuuteen kuuluu vanhainkotiosa sekä asuntolaosa, koska ne ovat rakennettu samaan aikaan ja niiden käyttöhistoriat linkittyvät toisiinsa. Asuntola säilynyt hyvin julkisivun alkuperäisin tyyli- ja aikakauden rakennustavan mukaisena.

1980-luvun postmodernit A- ja B-osa, niiden yhteinen järvi- ja julkisivu on hyvin edustava ja hyvin säilynyt erityispiirre. Järvi- ja julkisivu länteen, laskevan auringon suuntaan, on tyyllisesti huvilan tai rantahotellin tapaan luonnehdittu. Hahmo on matala ja mukautettu maastoon sekä ilman- suuntiin avaten näkymät järvelle julkisivun ikkunoista, mikä on hyvin laadukasta. Postmoderni ikkunamuoto (suorakaide kapein puittein) ja harva aukotusrytmi kuitenkin antavat yksityisyyttä huoneisiin.

Säilyneisyystaso	1980-luvun osa A ja B	1930-luvun osa C	1960-luvun osa D
Hyvä (arvokas)	- Huoneistopohjat - Matala hahmo järeälle päin -Pääjulkisivun aukotusjäsenitys ja ikkunamalli	- Keskikäytävän linja säilynyt - Ulkoasu: aumakatto, räystäsmalli ja -linja, symmetria, säännöllinen aukotusrytmi, matalat smyygit ja sileä vaaleaksi rapattu julkisivu - Pääjulkisivun parvekkeet kaide yksityiskohtineen	- Kellarin/pohjakerroksen huonejako ja tilojen alkuperäinen käyttötarkoitus - Porrashuoneet
Kohtalainen	- Pääaulan porras-huone ja lasinen tuuli-kaappi + kattoikkunat	- Kellarin huonejako - Porrashuone (pohjoinen) - Pohjoispuoleinen parvekelinja itäjulkisivulla	
Merkittävästi muutettu / poistettu	- Laajennettu terassitälteen + lasitettu.	- Sisäänkäyntiovet, kuistit ja kaiteet 1. krs - Ikkunoiden puitejako - Ummistettu/purettu eteläinen porrashuone sisältä, että ulkoa.	- Parvekkeita muutettu sisätilaksi ja tehty uusi ulkoparvekeitään - Huonejako muutettu kahdesta käytävästä yhteen keskikäytävään

Taulukko 3. Rakennusten ja niiden osien nykytilan säilyneisyys.

8 Pihapiirin ja kasvillisuuden säilyneisyys

Pihapiirissä on tunnistettavissa ajoväylistä, nurmikenttien muodosta ja puuryhmistä kohtalaisen hyvin 1980-luvun puutarhasuunnitelman mukainen pihojen ja pääsisäänkäyntien hierakia, eri luonteiset itä- ja länsipuolen pihat. Lisäksi 1930-luvun suunnitelman ideoista muistuttavat rannassa säilytetty lehtoalue, vapaasti sommitellut puuryhmät, sekä vanhan C-osan päärakennuksen edustuspihalle varattu alue.

1960-luvun suunnitelmien myötä rakennettujen asuinrakennuksen ja D-osan yhdistävä aukio on säilynyt kohtalaisen hyvin rajoiltaan alkuperäisenä. Mutta aukiolla on ollut aiemmin kivetystä ja puustoa, mikä on muutettu 2006 asfaltoiduksi pysäköintialueeksi. Pihapiirissä sijaitseva erillinen maakellari on säilynyt hyvin vuoden 1960-luvun rakennustavan ja -materiaalien mukaisena, kuin sen maisemointi puustolla.

Kauempana rakennuksista, rakennusten ympärillä pihapiirin jäsentelystä ja istutuksista suurin osa on vuoden 1981 suunnitelmien mukaista. Polut ja rakennuslaajennusten edustat toteuttavat suunnitelman periaatteita pintamateriaalein. Pihapiirin pohjoisosan pysäköintialueet ovat säilyneet hyvin 1981 suunnitelman mukaisena. Eteläosan pysäköintialueet ovat säilyneet hyvin 2000-luvun muutoksien mukaisina. Itäpuolen pihan kivetty alue on hahmoltaan vuoden 1981 puutarhasuunnitelman mukainen muoto.

Länsipuolella on hävinnyt rakennukselta suora yhteys polun kautta rantaan heikentynyt, merkittävästi muutettu. Vuoden 1996 suunnitelmasta taas on säilynyt vain liikennöintiin varattu pohjoiseen vievä ajorata ja polku.

Säilyneisyystaso

Hyvä	Vuoden 1981 suunnitelmien mukaiset pysäköintialueet: pohjoisosassa ja rakennusten B-C-D-osien ympärillä. Vuoden 1981 suunnitelmien mukaiset kasvillisuudet ovat säilyneet pohjoisosassa ajoradan ja pysäköintialueiden välissä. Kivetys C-osan edustalla on säilynyt 1980-luvulta laattoineen sekä muodoltaan.
Kohtalainen	C-osan edustalla 1980-luvulta säilynyt geometrinen kivetys muistuttaa 1930-luvun edustuspihasta pääjulkisivulla ja sen puolikaarevaa hahmoa sekä luonnetta.
Merkittävästi muutettu / poistettu	Rakennukselta polku yhteys rantaan. Väliaikainen koulurakennus estää perinteiset peltonäkymät itään. Nykyiset laajat ja avoimet pysäköintialueet sekä liikennejärjestelyt kaakkoisosassa muuttavat pihan vehreää ja maalaismaisemaista luonnetta merkittävästi.

Taulukko 4. Pihapiirin ja kasvillisuuden säilyneisyys.

9 Lähteet

9.1 Painetut lähteet

Tuusula-Seuran Aikakirjaan X, Keski-Uusimaa Oy, Tuusula 1998, Heidi Ekroos. ISBN 0788-9720.

Paasivaara, Leena 2002. Tavoitteet ja tosiallinen toiminta. Suomalaisen vanhusten hoitotyön muotoutuminen monitasotarkastelussa 1930-luvulta 2000-luvulle. Hoitotieteen ja terveystieteiden laitokset, Oulun yliopisto, Oulun yliopistollinen sairaala. Oulu 2002.

9.2 Painamattomat lähteet

Sisäilmatutkimus raportti, 26.4.2019 PH Ympäristötekniikka Oy, Paula Helmi, Meri Helmi ja Pasi Tuuvainen.

*Sorsa, Hanna 2010. Maisema-arkkitehti Maj-Lis Rosenbröijer. Piirustuskokoelman luettelointi ja arkistointi. Puutarhataiteen seura ry. Suomen rakennustaiteen museo. Helsinki.
<https://www.gardenartsociety.fi/pdf/RosenbroijerWeb.pdf>*

Tarhonen, Anniina 2009. Mäntyniemen luonnonkasvit – Viherkeskus Oy:n kokemukset hoidosta ja menestymisestä. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6585/Opinnate-tyo_Anniina%20Tarhonen.pdf?sequence=1

Tutkimusraportti. Sisäilma-, rakenne- ja kosteustekninen kuntotutkimus 23.9.2029. Jakitec KY, Jari Järveläinen, Ekaterina Kangas, Marcos Canals.

Tuuskodon maisemaselvitys, Tuuskodon asemakaavan muutos, kaava nro 3562. Tuusulan kunta, Kaavoitus 2024. Luonnos 17.5.2024.

3562 Tuuskodon asemakaavan muutos, Asemakaavan muutosluonnoksen selostus. Tuusulan kunta, 19.10.2016. https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/29723.pdf?name=Tuuskodon_aseamakaavamuutoksen_selostus

3562 Tuuskodon asemakaavan muutos, Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (päivitetty 19.10.2016) https://www.tuusula.fi/attachments/text_editor/29722.pdf?name=Tuuskoto_paivitetty_osallistumis-ja_arviointisuunnitelma

9.2.1 Verkkolähteet

Kirkonkylän kylämäki. Virtuaali-Tuusula. Viitattu 14.8.2024. Saatavilla: <https://www.virtuaali-tuusula.fi/kirkonkylan-kylamaki?m=290>

Kirkonkylää Tuuskodon paikkeilta ilmasta. Virtuaali-Tuusula. Viitattu 14.8.2024. Saatavilla: <https://www.virtuaali-tuusula.fi/virtuaalipolut-ja-kohteet/kirkonkylaa-tuuskodon-paikkeilta-il-masta>

Maj-Lis Rosenbröijer. Arkkitehtuurimuseo. Viitattu 12.9.2024. Saatavilla: <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/maj-lis-rosenbroijer/>

Naisarkkitehti kiinnostaa: Maj-Lis Rosenbröijer. Viitattu 12.9.2024. Saatavilla: <https://www.mfa.fi/uutiskirjeet/naisarkkitehti-kiinnostaa/naisarkkitehti-kiinnostaa-rosenbroijer/>

Paul Olsson. Arkkitehtuurimuseo. Viitattu 12.9.2024. Saatavilla: <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/paul-olsson/>

Suomalainen, Riitta. 11.1.2018. Keski-Uusimaa. Tuuskodon virkailijatalot on pian purettu. Viitattu 14.8.2024. Saatavilla: <https://www.keski-uusimaa.fi/paikalliset/1458202>

Tuusulan vireillä olevat kaavahankkeet. Tuusula.fi - asuminen ja ympäristö - kaavoitus ja maankäyttö - kaavoitus - vireilläolevat kaavahankkeet. Viitattu 16.6.2024. Saatavilla: [29723.pdf \(tuusula.fi\)](https://tuusula.fi/29723.pdf)

Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy, Tuuskoto. Viitattu 14.8.2024. Saatavilla: <https://tuukuki.fi/2022/02/13/tuuskoto/>

9.2.2 Arkistolähteet

Tuusulan museon arkisto.

Tuusulan rakennusvalvonnan arkisto.

9.2.3 Verkkoarkistolähteet

[Finna- verkkopalvelu.](#)

[Tuusulan kunnan karttapalvelu.](#)

[Paikkatietoikkuna](#)

[Vanhat kartat - Suomi](#)

